

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE ÇOCUK VE EBE-SOBE DERGİLERİNİN
EDEBİYAT VE EĞİTİM DEĞERLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ

FATMA KIRIŞ

2007

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKİYE ÇOCUK VE EBE-SOBE DERGİLERİNİN
EDEBİYAT VE EĞİTİM DEĞERLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Fatma KIRIŞ

Danışman
Zeki GÜREL

Bolu- 2007

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Fatma KIRIŞ’a ait “Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe Dergisinin Edebiyat ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) :Yard. Doç. Dr. Zeki GÜREL
Üye :Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS
Üye :Yrd. Doç. Dr. Ali ATALAY

Prof. Dr. Uğur ESER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ANALYZING TÜRKİYE ÇOCUK AND EBE SOBE MAGAZINES IN LITERATURE AND EDUCATION VALUES

Fatma Kırış

Master, Faculty of Education

Advisor Assistant Yard. Dç.Dr. Zeki Gürel

2007,147 sayfa

Being the subject of our research The Children Magazines Türkiye Çocuk and Ebe Sobe magazines whether they are suitable or not “Objectives of Child Literature” , whether carry or not “Features which are looked for in Children Literature Types”, and their suitability to “Child Books (magazines) Examining and Evaluating Plan”, which levels these magazines call upon children according to their age levels, gender and interesting area and finally from this point relationship between Literature-education to suitability “General Objectives of Turkish Lesson and National Education” exist the problematic of the thesis. It is taken magazines volumes published in 2005 are chosen to examine.

Research criteria are done with the criteria of the people who are expert in this field. Evaluations in the part of “Interesting Areas of Children according to their Age Levels and Gender” are done only the children who are between 11-14 years old.

It was seen that magazines had the general criteria that had to be in children’s magazines and it was stated deficiencies.

Key Words: Child, Literature, Children’s Literature, The Objectives of Children’s Literature, Types of Children’s Literature, Child Magazines, Form in Children’s Magazines, Content in Children’s Magazines, Evaluation Children’s Magazines.

TÜRKÇE ÖZET

TÜRKİYE ÇOCUK VE EBE-SOBE DERGİLERİNİN EDEBİYAT VE EĞİTİM DEĞERLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fatma KIRIŞ

Yüksek Lisans, Eğitim Fakültesi

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Zeki GÜREL

2007, 147 sayfa

Araştırmamıza konu olan Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe çocuk dergilerinin “Çocuk Edebiyatının Hedefleri” yle örtüşüp örtüşmediği, “Çocuk Edebiyatı Türlerinde Aranılan Özellikler” i taşıyıp taşımadığı, “Çocuk Kitaplarını (dergilerini) İnceleme ve Değerlendirme Planı” na uygunluğu, çocukların yaş seviyelerine, cinsiyetlerine ve ilgi alanlarına göre ne ölçüde seslenebildiği ve son olarak da edebiyat- eğitim ilişkisinden hareketle “Türkçe Dersinin ve Milli Eğitimin Genel Amaçları” na uygunluğu tezin problematiğini oluşturur. İnceleme için seçilen dergilerin 2005 yılında çıkan sayıları dikkate alınmıştır.

İnceleme kıstasları bu alanda uzmanlaşmış kişilerin kriterleri ölçüsünde yapılmıştır. “Çocukların Yaş Seviyelerine ve Cinsiyete Göre İlgi Alanları” bölümündeki değerlendirmeler, incelememizin sınırlılığı açısından sadece 11-14 yaş arası çocuklara yönelik olarak yapılmıştır.

Dergilerin genel itibariyle çocuk dergilerinde bulunması gereken kıstasları taşıdığı gözlenmiş olup, eksiklikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, edebiyat, çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatı hedefleri, çocuk edebiyatı türleri, çocuk dergileri, çocuk dergilerinde biçim, çocuk dergilerinde içerik, çocuk dergilerinin değerlendirilmesi.

TEŞEKKÜR

Tez danışmanım Yard. Dç. Dr. Zeki Gürel'e, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Ayyıldız'a, Öğretim Görevlisi Ahmet Yaşar Zengin'e ve Dr. Nesrin Zengin'e, aileme, Suzan Avanoğlu' na, Semra Kırış ve Dr. Ahmet Kırış'a ve İrfan Halveci' ye teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
TÜRKÇE ÖZET.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	vi

BÖLÜM 1

I-GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5

BÖLÜM 2

2- ÇOCUK EDEBİYATI.....	7
2. 1.Çocuk ve Edebiyat Kavramları.....	7
2. 2. Çocuk Edebiyatının Hedefleri.....	12
2. 3. Çocuk Edebiyatı Türleri.....	14
2. 3. 1. Masal.....	15
2. 3. 2. Öykü (Hikâye).....	15
2. 3. 3. Şiir.....	16
2. 3. 4. Biyografi.....	17
2. 3. 5. Deneme.....	18
2. 3. 6. Çizgi-Roman.....	19
2. 3. 7. Bilmece.....	20
2. 3. 8. Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler.....	20
2. 4. Çocuk Dergilerinin Tanımı.....	22
2. 5. Dünya ve Türk Edebiyatında Çocuk Dergileri.....	23
2. 5. 1. Dünya Edebiyatında Çocuk Dergileri.....	24
2. 5. 2. Türk Edebiyatında Çocuk Dergileri.....	25

2. 6. Çocuk Dergilerinin Çeşitleri.....	28
2. 6. 1. Okul İçi Etkinlikler Olarak Çocuk Dergileri.....	29
2. 6. 2. Eğitim Amaçlı Çocuk Dergileri.....	29
2. 7. Çocuk Dergilerinde Bulunması Gereken Özellikler.....	30
2. 7. 1. Biçim Özellikleri.....	30
2. 7. 1. 1. Biçim- kağıt cinsi.....	30
2. 7. 1. 2. Biçim- punto.....	30
2. 7. 1. 3. Biçim- sayfa düzeni.....	31
2. 7. 1. 4. Biçim- resim.....	31
2. 7. 1. 5. Biçim- noktalama işaretleri ve yazım kuralları.....	32
2. 7. 2. İçerik Özellikleri.....	32
2. 7. 2. 1. İçerik- yaşa uygunluk	32
2. 7. 2. 2. İçerik- okuma.....	32
2. 7. 2. 3. İçerik- öğrenme isteği.....	32
2. 7. 2. 4. İçerik- edebî tür.....	33
2. 7. 2. 5. İçerik- konu çeşitliliği.....	33
2. 7. 2. 6. İçerik- millî ve evrensel değerler.....	33
2. 7. 2. 7. İçerik- kendisini ve çevresini tanıma.....	34
2. 7. 2. 8. İçerik- güncellik ve gerçeklik.....	34
2. 7. 2. 9. İçerik- müfredat programını destekleyici olması	34
2. 7. 2. 10. İçerik- yerli kültür.....	34
2. 7. 2. 11. İçerik- yabancı kültürler.....	35
2. 7. 2. 12. İçerik- iletişim.....	35
2. 7. 2. 13. İçerik- dil ve anlatım.....	35
2. 7. 2. 14. İçerik- başlık.....	35
2. 8. Çocuk Kitaplarını (Dergilerini) İnceleme Ve Değerlendirme Plânı.....	35
2. 8. 1. Eserin Künyesi.....	36
2. 8. 2. Fizikî Özellikleri.....	36
2. 8. 3. Edebiyat Sosyolojisi Açısından.....	37
2. 8. 4. Muhtevaya Dayalı Özellikler.....	37
2. 9. Çocukların Yaş Seviyelerine Ve Cinsiyete Göre İlgi Alanları (11-12-13	

14 Yaş Grupları).....	39
2. 9. 1. 11-12 Yaş Dönemi	39
2. 9. 2. 13-14 Yaş Dönemi.....	40
2. 9. 3. Yaşlara Göre Okuma Eğilimleri.....	40
2. 9. 4. Okuma Eğilimleri.....	41
2. 9. 5. Erkekler.....	42
2.9.6. Kızlar.....	42

BÖLÜM 3

TÜRKÇE DERSİNİN VE MİLLÎ EĞİTİMİN GENEL AMAÇLARI.....	45
3. 1. Genel Amaçlar.....	45
3. 2. Temel Beceriler.....	46

BÖLÜM 4

4. ÇOCUK DERGİLERİNİN İNCELENMESİ.....	48
4. 1. TÜRKİYE ÇOCUK DERGİSİ.....	48
4. 1. 1. Dergide Süreklilik Gösteren Bölümlerin İçerikleri	49
4.1.1.1. Merhaba.....	49
4. 1. 1. 2. Alış-Veriş Dünyası.....	49
4. 1. 1. 3. Kültür-Sanat.....	50
4. 1. 1. 4. Belirli Günler.....	50
4. 1. 1. 5. Kahkaha Dünyası.....	50
4. 1. 1. 6. Bir Babanın Mektubu.....	51
4. 1. 1. 7. Hayvanat Bahçesi.....	51
4. 1. 1. 8. Röportaj Bölümleri.....	51
4. 1. 1. 9. Masal.....	51
4. 1. 1. 10. Çizgi-Roman.....	52
4. 1. 1. 11. Çiçekli Bahçe.....	52
4. 1. 1. 12. Şiir.....	52
4. 1. 1. 13. Hikâye.....	53
4. 1. 1. 14. Tarihten Bir Yaprak.....	53
4. 1. 1. 15. Gönül Bahçesi.....	53

4. 1. 1. 16. Çocuk Bahçesi.....	54
4. 1. 1. 17. Bulmaca.....	54
4. 1. 2. Çocuk Edebiyatı Hedefleri Açısından Türkiye Çocuk Dergisinin İncelenmesi.....	54
4. 1. 3. Türkiye Çocuk Dergisinin Çocuk Edebiyatı Türlerine Göre Değerlendirilmesi.....	60
4. 1. 3. 1. Masal.....	61
4. 1. 3. 2. Öykü (Hikâye).....	62
4. 1. 3. 3. Şiir.....	64
4. 1. 3. 4. Biyografi.....	65
4. 1. 3. 5. Çizgi-Roman.....	66
4. 1. 3. 6. Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler.....	67
4. 1. 3. 7. Bilmece.....	68
4. 1. 4. “Çocuk Dergilerini İnceleme Ve Değerlendirme Plânı” na Göre Türkiye Çocuk Dergisinin İncelenmesi.....	68
4. 1. 4. 1. Eserin (derginin) Künyesi.....	68
4. 1. 4. 2. Fizikî Özellikleri.....	69
4. 1. 4. 3. Edebiyat Sosyolojisi Açısından	70
4. 1. 4. 4. Muhtevaya Dayalı Özellikler.....	71
4. 1. 5. Çocukların Yaş Seviyelerine (11-12-13-14 Yaş Grupları), Cinsiyete ve İlgi Alanlarına Göre Türkiye Çocuk Dergisinin İncelenmesi.....	76
4. 1. 5. 1. 11-12 Yaş Dönemi.....	76
4. 1. 5. 2. 13-14 Yaş Dönemi.....	77
4. 1. 5. 3. Erkekler.....	78
4. 1. 5. 4. Kızlar.....	78
4. 1. 6. Türkçe Dersinin ve Millî Eğitimin Genel Amaçları Doğrultusunda Türkiye Çocuk Dergisinin Değerlendirilmesi.....	79
4. 1. 6. 1. Genel Amaçlar.....	79
4. 2. EBE-SOBE DERGİSİ.....	89
4. 2. 1. Sürekli Olarak Tekrarlanan Bölümlerin İçerikleri	90
4. 2. 1. 1. Kapak Okuması daha sonra Oyun Planı.....	91
4. 2. 1. 2. Keli ve Dimi.....	92

4. 2. 1. 3. Akıl Defteri.....	92
4. 2. 1. 4. Öykü.....	93
4. 2. 1. 5. Şeker Mikrofon.....	93
4. 2. 1. 6. Büyüteç.....	93
4. 2. 1. 7. Şiir.....	94
4. 2. 1. 8. Vesaire.....	94
4. 2. 1. 9. Çocuk Kulübü.....	94
4. 2. 1. 10. Posta Kutusu.....	95
4. 2. 1. 11. Mizah.....	95
4. 2. 1. 12. Mırnav.....	95
4. 2. 1. 13. Bulmaca.....	95
4. 2. 1. 14. Eğlencelik.....	95
4. 2. 1. 15. Sobeleyenler.....	96
4. 2. 1. 16. Ali' nin Günlüğü.....	96
4. 2. 1. 17. Matraksiyon.....	96
4. 2. 1. 18. İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı.....	96
4. 2. 1. 19. Fındık Faresi.....	97
4. 2. 1. 20. Masalistan.....	97
4. 2. 1. 21. Saklambaç Sokağı.....	97
4. 2. 1. 22. Deneme.....	98
4. 2. 1. 23. Masal.....	98
4. 2. 1. 24. Abaküs.....	98
4. 2. 1. 25. Porof. Zihni Sınır.....	99
4. 2. 1. 26. İlginç Hayvanlar.....	99
4. 2. 1. 27. Bızzdıklar Sokağı.....	99
4. 2. 1. 28. Ekin'le Fotoğraf Öğreniyorum.....	99
4. 2. 1. 29. İpucu.....	100
4.2.2.Çocuk Edebiyatı Hedefleri Açısından Ebe-Sobe Dergisinin İncelenmesi.....	100
4. 2. 3. Ebe-Sobe Dergisinin Çocuk Edebiyatı Türlerine Göre İncelenmesi...	109
4. 2. 3. 1. Masal.....	109
4. 2. 3. 2. Öykü (Hikâye).....	110

4. 2. 3. 3. Şiir.....	111
4. 2. 3. 4. Biyografi.....	112
4. 2. 3. 5. Deneme.....	112
4. 2. 3. 6. Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler (Dergiler).....	113
4. 2. 3. 7. Bilmeceleer.....	113
4. 2. 3. 8. Çizgi-Roman.....	114
4. 2. 4. Ebe-Sobe Dergisinin “Çocuk Dergilerini İnceleme Ve Değerlendirme Plânı” Göre İncelenmesi.....	115
4. 2. 4. 1. Eserin (derginin) Künyesi.....	115
4. 2. 4. 2. Fizikî Özellikleri.....	116
4. 2. 4. 3. Edebiyat Sosyolojisi Açısından.....	117
4. 2. 4. 4. Muhtevaya Dayalı Özellikler.....	118
4. 2. 5. 1. Çocukların Yaş Seviyelerine (11-12-13-14 Yaş Grupları), Cinsiyete ve İlgi Alanlarına Göre Ebe-Sobe Dergisinin İncelenmesi.....	123
4. 2. 5. 1. 11-12 Yaş Dönemi.....	123
4. 2. 5. 2. 13-14 Yaş Dönemi.....	124
4. 2. 5. 3. Erkekler.....	125
4. 2. 5. 4. Kızlar.....	126
4. 2. 6. Türkçe Dersinin ve Millî Eğitimin Genel Amaçları Doğrultusunda Ebe-Sobe Dergisinin Değerlendirilmesi.....	127
4. 2. 6. 1. Genel Amaçlar.....	127

BÖLÜM 5

SONUÇ	135
--------------------	-----

EK (Türkiye Çocuk ve Ebe Sobe Dergilerinden Örnek Sayfalar)	140
--	-----

ÖZGEÇMİŞ	146
-----------------------	-----

KAYNAKÇA

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

İnsanın, hayatının her safhasında ihtiyaç duyduğu eğitim, en kısa haliyle “davranış değişikliği” olarak tanımlanmaktadır. İnsan, her ne kadar hayatının her safhasında eğitime ihtiyaç duysa da eğitimin en önemli olduğu ve insanın kişiliğinin şekillendiği dönem, çocukluk dönemidir.

Çocukluk dönemindeki bu eğitim ihtiyacı, önce ebeveynler vasıtasıyla karşılanırken daha sonra kişinin her yöndeki gelişimine uygun olarak bu görevi okullar üstlenir. Okul, çocuğun her yöndeki gelişimine uygun olması gereken ders kitaplarını bir materyal olarak alıp, bu görevi yürütmeye çalışır. Çocukluk döneminin bu öneminden ötürü ders kitaplarının, çocuk gazete ve dergilerinin çocuğun ruhsal, fiziksel, duygusal, zihinsel, kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlayacak yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir.

“Çocuk yapıcı, yaratıcı olduğu gibi, yıkıcı da olabilir; onun için çocuğu, dar anlamda, masum görmek yanlıştır...Ruhun ve doğanın bütün gizli güçleri, atom çekirdeğindeki güçler gibi, sürekli devinirler çocuğun içinde; yetişkinlere düşen, bu güçleri uygun bir yatağa sokmak, onların yaratıcı bir biçimde dile gelmelerini sağlamaktır. Çocuk bütün geçmişimiz, bütün geleceğimizdir. Bizim olup bitmiş, yitip gitmiş sandığımız şeyler dipdirdirler onda, geleceğe doğru taşımak için sabırsızlanırlar. Çocuğu gerektiği gibi yönlendirmezsek, çelmeler bizi; ama onun içinde kaynaşan güçlere uygun vezni bulursak, bu güçleri ortak aydınlığa düzenle çıkarmayı başarırsak, çocuk bizim şaşmaz kılavuzumuz olur; “her dem yeni doğmamıza”, yarınlara doğru güvenle yol almamıza yardım eder. İnsan soyunun bütün geçmişi çocukta harmanlanarak gelecek oluşturulur; Yeni’nin şafağını söktürecek koşullar onda hazırlanır hep. Yitirilen cenneti er geç o, içimizdeki ölümsüz çocuk bulacak, özlenen altın çağı o başlatacaktır.” (Oflazoglu; 1987: 225)

sözlerinden de anlaşılacağı gibi eğitim ihtiyacının en fazla çocukluk döneminde olduğu bir gerçektir. Bireyin kişilik kazanmasında çocukluk yıllarının önemini ve verilen eğitime göre çocuğun şekillendiğini düşündüğümüzde; ‘ağaç yaşken eğilir’, sözünden hareket etmemiz gerektiğini unutmamalıyız.

“İlk çocukluk yıllarındaki uyarıcı ortam ve yaşantı yetersizliklerinin daha sonraki yıllarda öğrenme ve gelişim düzeyini sınırlandırdığını; zengin uyarıcı çevrenin ise, okul öğrenmelerinin temelini oluşturan anadilini kullanma yeterliliğini, sayısal, uzaysal yeteneklerini, başarıma güdüsünü, iyi çalışma alışkanlıklarını, sonuç olarak öğrenme düzeyini artırdığını göstermektedir.” (Bloom, 1976).

Bunu gerçekleştirmek için sadece ders kitaplarının içeriğinin özellikle pratikte yeterli olmadığı bilinen bir gerçektir. Yeterli olmayan veya iyi seçilmeyen malzeme, çocuğun kişiliğinde eksiklikler oluşturacaktır. Çocukluk döneminde verilen eksik ve yanlış eğitimin sonradan düzeltilmesi ise neredeyse imkansızdır. Bu sebeplerden ötürü seçilen malzeme, çocuğu geliştirici özelliklere sahip olmalıdır. Ders kitapları ise genellikle teorik olarak bilgi vermeye yöneliktir. Özellikle öğrendiklerini pratik yaparak, uygulayarak öğrenmesi çocukta daha kalıcı davranışlar oluşturacaktır.

İşte bu noktada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da tavsiye edilen bazı çocuk dergileri, ders kitaplarının pratikteki eksikliğini kapatıcılık görevini üstlenmiştir. Ancak her ‘çocuk dergisi’ adıyla çıkan derginin çocuklar için uygun olmadığı incelemeler sonucu ortaya çıkmaktadır. Yeterli seviyedeki, donanımdaki çocuk dergilerine, çocuğu yönlendirmedeki doğruluk yüzdesi ile çocukta görülen davranış değişikliği doğru orantılı olacaktır.

Malzemesi dile dayalı yazılı eserlerden oluşan ve okul müfredat programında tavsiye edilen çocuk dergilerinin çocuğun ihtiyaçlarına, edebi zevkine ve Türkçe öğretimi açısından gelişimine cevap verip verememesi önemli bir konudur.

Konuyla ilgili olarak üniversitelerin farklı bölümlerinde çocuk dergileri incelenmiştir. Bu alanda yapılan doktora ve yüksek lisans tezleri aşağıda belirtilmiştir. Bu tezler, Yüksek Öğretim Tez Merkezinin kayıtlarından alınmıştır:

Hüseyin Şimşek, **Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002. (doktora tezi)

Öztürk Emiroğlu, **Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme**, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992.(yüksek lisans tezi)

Mehmet Azim, **Çocuk Bahçesi Dergilerinin İncelenmesi**, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000. (yüksek lisans tezi)

Şeyma Yaşar, **İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001. (yüksek lisans tezi)

Gülsüm Göktürk, **Medyanın Çocuk Eğitimindeki Rolü ve Türkiye Çocuk Dergisi Örneği**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001. (yüksek lisans tezi)

Halit Yanar, **Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi**, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001. (yüksek lisans tezi)

Nihat Bayat, **Eski Harfli Çocuk Dergilerinin (Çocuk Bahçesi, Çocuk Dünyası) Çocuk Eğitimindeki İşlevleri**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002. (yüksek lisans tezi)

Ahmet Balcı, **Çocuklara Rehber Dergisi'nin Çocuk Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi**, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2002.(yüksek lisans tezi)

Elif Konar, **Gülbüz Türk Çocuğu Dergisi'nin İncelenmesi**, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003. (yüksek lisans tezi)

Yapılan araştırmalarda, konunun sadece bir yönü değerlendirilip edebiyat-eğitim ilişkisi göz ardı edilmiştir. Oysa eğitim bir bütünlüktür. Biz, bu araştırmamızda; çocuk dergilerini, hem edebiyat hem eğitim ilişkisi yönünden incelemeye çalıştık. Çünkü hedef kitle olarak seçilen ilköğretim öğrencilerinin gelişimleri için yayımlanan, zengin içeriğiyle çocuğun gelişim çağında etkili olan çocuk dergilerinin özellikle çocuk edebiyatı ve estetik zevkin oluşması bakımından uygunluğunun ve Türkçe öğretiminin ve Milli Eğitim'in genel amaçlarıyla ve temel

becerileriyle örtüşüp örtüşmediğinin incelenmesi ve eksikliklerin tespit edilmesi gerekmektedir.

Çalışmamızın amacı bu doğrultuda olup inceleme için **Ebe-Sobe ile Türkiye Çocuk** dergileri seçilmiştir. Dergilerin tespit edilmesindeki ölçüt; Ebe-Sobe dergisinin, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 2003'ün 'en başarılı çocuk yayını' ödülüne layık görülmesi; Türkiye Çocuk dergisinin incelenmesindeki amaç ise, alanında belli bir geçmişe sahip olması ve içerik malzemelerinin alanında incelenebilir özellikte olmasıdır.

Araştırmamıza konu olan dergilerin "Çocuk Edebiyatının Hedefleri" yle örtüşüp örtüşmediği, "Çocuk Edebiyatı Türlerinde Aranılan Özellikler" i taşıyıp taşımadığı, "Çocuk Kitaplarını (dergilerini) İnceleme ve Değerlendirme Planı" na uygunluğu, çocukların yaş seviyelerine, cinsiyetlerine ve ilgi alanlarına göre ne ölçüde seslenebildiği ve son olarak da edebiyat- eğitim ilişkisinden hareketle "Türkçe Dersinin Genel Amaçları" na uygunluğu incelenmiştir.

1. 1. Problem Durumu

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullara tavsiye edilen veya herhangi bir yaş sınırlaması olmadığı için oldukça geniş bir çocuk kitlesine seslenen çocuk dergileri, çocuğun gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çocuklarımızı bilinçli bir birey olarak yetiştirmek, her yönden gelişimlerine olumlu katkıda bulunmak...için çocuklarımıza sunduğumuz dergilerin incelenmesi gerekmektedir. Özellikle ticari amaçla çocuk dergisi adı altında yayımlanıp, çocuklara yönelik olmayan birçok dergi mevcuttur. Bir çocuk dergisinin taşıması gereken özellikleri -bütün yönleriyle- öğretmenlerin ve ebeveynlerin bilmesi gerekmektedir.

1. 2. Problem Cümlesi

Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergisinin edebiyat ve eğitim değerleri açısından incelenmesi

1. 3. Alt Problemler

1. Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergisi, “Çocuk Edebiyatı Hedefleri” ile örtüşmekte midir?
2. Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergisi, “Çocuk Edebiyatı Türleri”nin taşıması gereken özellikleri taşımakta mıdır?
3. Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergisi, “Çocuk Kitaplarını (Dergilerini) İnceleme ve Değerlendirme Planı”nın ölçütleri ile örtüşmekte midir?
4. Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergisi, çocukların yaş seviyelerine (11-12-13 14 yaş grupları) ve cinsiyete göre ilgi alanlarına hitap edebilmekte midir?
5. Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergisi, Türkçe dersinin ve Milli Eğitimin genel amaçları ile örtüşmekte midir?

1. 4. Araştırmanın Amacı

Araştırmamızın amacı, çocuk dergilerinin taşıdıkları özellikler bakımından edebiyat ve eğitim değerleri ile örtüşüp örtüşmediğini ortaya çıkarmaktır.

1. 5. Araştırmanın Önemi

Çocuklara boş zamanlarını değerlendirmeleri, okul derslerine destek olması, genel kültürlerini artırmaları, sosyalleşmeleri için tavsiye edilen çocuk dergilerinin, çocukları hangi açılardan, ne düzeyde etkilediklerinin araştırılması gerekmektedir. Özellikle insanın –çocuğun- kimliğini küçük yaşlarda kazandığı düşünülürse konu daha önem kazanmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırmada çocuk dergilerinden Ebe-Sobe ile Türkiye Çocuk dergisi incelenmiştir. Bu dergilerin seçilme sebepleri:

Ebe-Sobe dergisinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara tavsiye edilen ödüllü bir dergi olması.

Türkiye Çocuk dergisinin de alanında uzun bir geçmişe sahip olması.

2. Araştırmada seçilen dergilerin, 2005 yılında yayımlanan tüm sayıları incelemeye alınmıştır.

3. Araştırmada seçilen dergilerin, çocuk edebiyatı ve eğitim değerlerine uygunluğu araştırılmıştır.

4. Araştırmada, 11-14 yaş arası kız ve erkek çocuklarının ilgi alanları dikkate alınmıştır.

BÖLÜM 2

2. 1. ÇOCUK EDEBİYATI

2. 1. Çocuk ve Edebiyat Kavramları

Çocuk edebiyatı kavramının tam olarak ifade edilebilmesi için öncelikle çocuk kimdir, edebiyat nedir, sorularına yanıt bulunmalıdır. Çocuk kavramı, Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'nde, "Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak." şeklinde tanımlanırken konunun uzmanı olan kişiler tarafından şu şekillerde tanımlanmıştır:

A. Ferhan Oğuzkan , "iki yaşından ergenlik yaşına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek" (Oğuzkan, 2000: 2).

Mustafa Ruhi Şirin,

"Çocuk deyince dünya hayatının süsü, ziyneti ve bir de yetişkin insanda yeniden dirilişi müjdeleyen bir küçük varlık, korunması gereken büyük bir dünya anlaşılmalıdır... Çocuk yalnızca 0-13 veya 0-18 yaş arasındaki kategoriden öte bir anlam taşıyor. Çocukluk, yaratılışla gelen sadelik, saflık, temizlik, arınma ve meleksi duyguların özetidir." (Şirin, 1998: 29).

Meral Alpay, "gün gün, adım adım olgunlaşan, büyüyen, bu amaçla eğitilmesi gereken bir insan, bir yurttaş." (Alpay, 1987: 523).

İbrahim Kıbrıs, "edebiyat"; duygu, düşünce ve düşlerin yazılı ve sözlü olarak anlatımı demektir. Duygu ve düşüncelerini, dil aracını kullanarak etkili ve güzel bir biçimde anlatabilen bir insanın başka becerilerle donatılması çok daha kolay olacaktır. Bu nedenle; eksiksiz, istenilen düzeyde bir insanı yaratmada başka bilim dalları kadar edebiyata da gereksinim duyulacaktır. İşte çocuk edebiyatı, çok yönlü, planlı-programlı bir eğitim düşüncesinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır." (Kıbrıs, 2006: 3).

Edebiyat kökünden gelen edebiyat ise, Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'nde, "Olay, düşünce, duygu ve hayallerin söz ve yazı halinde, güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatı" olarak tanımlanmıştır.

Orhan Okay tarafından "Duygu, düşünce ve hayallerin okuyucuda heyecan, hayranlık ve estetik zevk uyandıracak şekilde sözle ifade edilmesi sanatıdır." şeklinde tanımlanan edebiyat (Karataş, 2001: 120), Sadık Tural tarafından "...bir ferden damgasını taşımakla birlikte, içinde doğduğu toplumun fikir, his ve estetik ihtiyaçlarına cevap vermek üzere vücut bulan, dile dayalı bütünlük (kompozisyon) lerin her birinin oluşturduğu iletişim dünyası..." (Tural, 1992: 9) olarak anlamlandırılmıştır.

Meral Alpay ise "Halk arasında hüküm süren en güzel ahlak, ikincisi; insanı fenalıklardan sakındıran, iyiliğe sevk eden meleke, üçüncüsü; güzel huy, hayırlı iş" şeklinde değerlendirmiştir. (Alpay, 1987: 523).

Çocuk ve edebiyat kavramlarının birleşmesinden doğan ve neyi içerdiği veya içermesi gerektiği, kime hitap edeceği hâlâ tartışma konusu olan ve kesin bir sonuca bağlanılamayacak olan çocuk edebiyatına gelince yine konunun uzmanları aşağıda belirtilen şekillerde değerlendirmeler yapmışlardır.

Zeki Gürel: "İnsan kişiliğinin oluşmasında, çocukluk döneminin rolü göz önüne alınırsa, çocuk eğitiminin ve çocuk edebiyatının önemi de hiç tartışmasız ortaya çıkar. Çocuğa yaklaşımda, çocuk edebiyatı mühim ve etkin bir araçtır." der ve ilave eder: "Konusu çocuk olan veya şahıslar kadrosunda çocuklar bulunan edebî eserler, çocuğun büyüdüğü dünyasına girebildiği oranda çocuk edebiyatıdır."(Gürel, 2001: 4).

Turan Karataş:

"Çocukların okuması amaçlanarak yazılan edebiyat ürünlerinin oluşturduğu toplamın genel adı. Çocuklar için yazılan metinlerde, sanat kaygısından çok eğitici, öğretici kaygılar ön plandadır. Bu tür ürünlerin, çocuğun düşünce ve duygu dünyasına hitap edecek seviyede, ahlakî, içten ve kolay anlaşılır, resimlerle süslenmiş olmasına özen gösterilir. Çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında, çocuk edebiyatı ürünlerinin önemli bir rolü vardır." (Karataş, 2001: 89).

Mustafa Ruhi Şirin: “Çocuğun büyüme ve gelişmesine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına seslenen, ilk okuru çocuk olan çocuksu bir edebiyat.” (Şirin, 1998: 103).

Sadık Tural:

“Çocuk edebiyatı yahut çocuklar için edebiyat. Takdir edersiniz ki, çocuktan ne bekliyorsanız, çocuğun neyi beklediğini ve ne kadar alacağına dair sizde hangi hükümler varsa, o sahanın eserleri, o istikamette gelişecek ve ‘edebî değer’ de bu sahaya uygun bir daralmaya uğrayacak, kendine mahsus özel bir yapı kazanacaktır.” (Tural, 1992: 14-15).

Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş: “Çocuk edebiyatı; çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce yeteneklerine, zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerdir.” (Yalçın, Aytaş, 2002: 5).

Sedat Sever:

“Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp, ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak, duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” (Sever, 2003: 9).

Kemal Demiray: “Çeşitli düşüncelerin, çocuklara göre ve sanatla ifadelendirildiği veya büyükler için yazıldıkları halde, çocukların da anlayarak, zevk alarak okudukları eserlerin hepsi çocuk edebiyatını teşkil etmektedir.” (Demiray, 1973: 16).

Öner Ciravoğlu: “Henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken, toplumumuzun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne Çocuk Edebiyatı adını veriyoruz.” (Ciravoğlu, 1997: 11).

Bu tanımlardan da anlaşılmıştır ki çocuğa bilgi, beceri, tutum vb. gibi değerlerin kazandırılması için eğitimle iç içe geçen, bir bütünlük oluşturan edebiyat, vazgeçilmezdir. Eğitimin amaçlarının (çocuğun ruhsal, duygusal, zihinsel, kişisel, dil, anlam ve anlatma kabiliyeti, edebi zevki, okuma alışkanlığı kazanma vb. açılardan) gerçekleştirilmesi için edebi ürünler bir kanal olarak kullanılır.

Leland Jacop edebiyatla ilgili altı maddelik bir değerlendirme yapmıştır:

“1.Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir. Hoş vakit geçirtmeyi, eğitimin başlıca amaçlarından biri olarak düşünmekten çekinmem. Öğretmenlerin dışında herkesin çalışma saatlerinin azalmış olması, boş zaman uğraşları için daha çok imkan yaratmaktadır. Elbette radyonun, resimli dergilerin, sinemanın ve televizyonun yanında okumaya da yer ayrılması gerekir. Eğer çocuklar okulda okumayı sevmeyi, okumaktan sadece okumak için zevk almayı öğrenmezler ise iyi yurttaş olma fırsatlarından birini kaçırmış olurlar. Bu bakımdan, edebiyatı, bir hoş vakit geçirme aracı olarak öğretim programına alınacak değerli unsurlardan biri biçiminde pekala düşünebiliriz.

2. Edebiyat ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır. Edebiyat kimi zaman bizi hayatın çok ciddi ve üzücü durumlarından uzaklaştırır, götürür. Güzel bir yazı (nesir) veya şiir okumanın kazandırdığı yaşantılarla bir insan kısa zamanda bugünkü tasalardan kurtulma imkanı bulur ve sonra da bu tasaların karşısına daha güçlü, daha dinlenmiş halde çıkmanın yollarını öğrenir. Çocuklara okulda bu gibi yaşantılar edinmek için birtakım fırsatlar verilmediği sürece onlar ruhun canlanıp güçlenmesinde edebiyatın bu şaşırtıcı, olağanüstü değerini hiçbir vakit öğrenemeyeceklerdir.

Edebiyatın ruha canlılık verme yönündeki hizmeti bundan ibaret değildir.

Hepimizin hayatında okuduğumuz -okuduktan sonra da adlarını konularını ve kahramanların isimlerini unuttuğumuz- kitaplar vardır; eğer bir kimse vaktiyle okumuş olduğu bu kitaplarla yeniden karşılaşarsa “anlamın tortusu” diyebileceğimiz şeyleri hatırlar, yani manevi değerlerin yankılarını duyar gibi olur. Bu kitaplar bizler için çok önem taşıdığından onların hoş vakit geçirici özellikleri yanında manevi nitelikleri de ön plâna çıkar. Her hikâye veya şiirden bunu bekleyemeyiz, ancak çocuklar edebi eserlerle karşılaşp da tecrübeleri arttıkça bu durumun hiç olmazsa ihtimal dahilinde bulunduğu söylenebilir.

3. Edebiyat hayatı keşfe yardım eder. Çocuklar hayatı ve yaşama yollarını öğrenmek için edebi eserlere muhtaçtırlar. Başka bir kimsenin hayatını ilgilendiren durumları öğrenmek için edebiyat aracılığıyla elde edilen pek ilginç yaşantıları -televizyon, radyo veya başka herhangi bir şey dahil olduğu halde- hiçbir araç kazandıramaz. İyi bir yazar dikkatli bir kimsedir, hayatın gerçeklerini iyi gözler, şu veya bu biçimde genç okuyucu ile yakın bir ilişki kurar, yazar ve okuyucu, kendilerinden başka bir kimsenin (eser kahramanının) veya kimselerin (eser kahramanlarının) hayatlarını, yaşayışlarını, alışkanlıklarını, törelerini, düşünce yollarını keşfe çıkarlar. Kimi hallerde kişisel yaşantılarından daha iyisi yoktur, ama bazı yaşantılar vardır ki bunlar türlü edebiyat eserlerinin okunması ile birer rastlantı sonucu kazanılır. Kısaca, çocuklar hayatı keşfetmek için edebiyata muhtaçtırlar.

4. Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır. Edebiyat, bir kimsenin kendini tanıyarak davranışlarını değiştirmeye yarayacak imkanlar hazırladığı için bir rehberlik kaynağı olarak da hizmet edebilir. Şüphesiz, bütün edebiyat eserleri böyle bir hizmet görmez ve bu hizmet de her zaman klasik ölçüler içinde yerine getirilmez. Fakat her birimizin hayatında ihtiyaç duyduğumuz vakit bize kendimizi anlamak konusunda yardımcı olan en az bir kitap bulunmuştur.

5. Edebiyat yardımcı etkinlikleri teşvik eder. Çocuklar, başka alanlardaki yaratıcı etkinliklere geçmek için bir sıçrama tahtası olarak edebiyata muhtaçtırlar. Başka sanatlarla ilişkileri bulunan zengin bir programın eşliğinde yaratıcılığa yönelten okuma etkinlikleri sayesinde bir sanat, başka bir sanatı desteklemiş, beslemiş olur. Okuma, çocuğa resim çizmeye ve dramatik sanat alanlarında ritmik yorumlar yapmaya teşvik eder. Çocuklar okuma ve dramatik sanatlar alanlarında ne kadar zengin yaşantılar edinirlerse hayatın öteki yaratıcı alanlarında o kadar zengin bir kişiliğe sahip olurlar.

6. Edebiyat güzel bir dil demektir. Çocuklar kendi dillerini geliştirmek için edebiyat eserlerine ihtiyaç duyarlar. Edebiyat güzel bir dildir ve içimizde çocukların ana dillerinin güzelliğini en iyi bir biçimde öğrenmelerini istemeyecek kimse var mıdır?” (Oğuzkan, 2001: 5-7)

Tanımlarda yer alan bilgi, beceri, tutum ve değerleri çocuğun kazanabilmesi için ebeveynler tarafından doğru bir şekilde yönlendirme yapılması gerekmektedir. İçeriğinde hemen hemen bütün edebi türleri barındırabilecek özelliğe sahip olan çocuk dergileri, bu yönlendirmede bir kanal olarak alınmalıdır.

2. 2. Çocuk Edebiyatının Hedefleri

“Çocuklara duyuş, düşünüş ve yaşantı zenginliği kazandırmanın, onların daha sağlıklı bir kişilik gelişimleri ve iyi birer gözlemci olabilmeleri için olaylara ve sorunlara daha geniş açıdan yaklaşabilmeleri için katkıda bulunmanın amaçlandığını görüyoruz. Bu amacın gerçekleşmesine ise edebiyat eğitimi hizmet etmektedir. Eğitimin önemli vasıtalarından biri edebiyattır. Edebiyat ile eğitim arasında çok sıkı bir münasebet vardır. Eğitimin muhafaza ve üreticilik fonksiyonlarının gerçekleşmesinde edebiyatın önemi büyüktür. Bireyin “kimlik benlik” kazanmasında, iyiyi ve güzeli tercih etmesinde, vatani ve milleti sevmesinde, tertipli ve düzenli yaşamasında, özgürlük ve huzuru istemesinde, ikna kabiliyetinin gelişmesinde, malzemesi ve hedefi dil olan dersler ve özellikle edebiyat dersi etkili olmaktadır... Edebiyatın hedefi, edebî eserler aracılığıyla muhatap olduğumuz kişilere millî benlik ve millî kimlik kazandırmaktır. İnsanların birbirleriyle münasebetlerini düzenleyen dile dayalı her türlü ifade şekli, hitap ettiği bireye ve topluma hükmetmeyi hedeflemektedir. Edebiyatın amacı, öncelikle, dilimizin sevdinilmesini, ifadenin şuurulu olarak öğrenilmesini sağlamak ve edebî eserlerimizi tanıtabilmektir. Bunun yanında hitap ettiğimiz kitlenin ruhsal ihtiyacını karşılamak edebiyatın amaçları arasında yer almaktadır.

İnsanı konu alma ve onu her bakımdan iyiye götürme çabası bakımından edebiyatla eğitimin amaçları örtüşür. Çocuk edebiyatı da bir eğitim görevi üstlenir. Birtakım hedeflerin gerçekleşmesi için çaba harcar. Bu hedefleri genel olarak şu şekilde sıralayabiliriz.” (Zengin, 2003: 45).

1. “Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını (güven duygusu, başarıma ve başarılı olma, bir gruba kabul edilme, sevme ve sevilme, inanma, öğrenme, oyun ve değişiklik, estetik duygusu) karşılamak.

2. Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne almak

3. Çocuğun zihinsel gelişimini desteklemek,

4. Çocuğun algısal gelişimini desteklemek,

5. Sosyal, duygusal gelişimini göz önünde bulundurmak,

6. Çocuklara çeşitli konu ve kavramları yansıtan kitaplar sunmak,

7. Çocuğa ilk kitap sevgisini aşılacak.,

8. İlk edebi zevki ve estetik değerleri vermek,

9. Çocukları günlük yaşantının gerçekleri konusunda bilgilendirmek,

10. Olumlu kişilik gelişimine ortam hazırlamak,

11. Çocukların yaratıcı hayâl güçlerini uyandırmak,

12. Dinleme yeteneğini geliştirmek,

13. Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretebilmek,

14. İyi çocuk kitabı kavramını, verilen uygun örneklerle kazandırabilmek,

15. Çocuk kitabı türlerini (hikâye, roman, masal, fabl, biyografi, fen kitabı, şiir, resimli kitap, çizgi roman) iyi örneklerle çocuğa tanıtmak,

16. Çocuklara uygun resimlendirme ve fiziksel özellikler yönünden iyi örneklerle tanışmalarını sağlamak.” (Şirin, 2000: 43-44).

17. “Kitapları, renkli resimler, kukla, gölge oyunu, pandomim, çizim gibi yöntemlerle anlatabilmek,

18. Çocuklara okulda uygulanan eğitim programını destekleyici kitaplar verebilmek,

19. Çocuğu, kendine ve toplumuna yabancılaştırmayan nitelikte olmalıdır.

20. Denemeci, araştırmacı, eleştirci, özgür düşünceli insan yetiştirme amacı göz önüne alınarak kitap yazılmalıdır.” (naklen, Zengin, 2003: 45-46).

2. 3. Çocuk Edebiyatı Türleri

Çocuk dergilerini diğer okuma materyallerinden ayıran belki de en önemli özelliğı, edebi türler bakımından geniş bir yelpazede, çocuklara hem eğitim değerleri hem de edebi zevki verme bakımından seslenebilme özelliğine sahip olmasıdır. Bu özelliğı taşımakla birlikte, acaba çocuk dergileri, dergilerin bu özelliklerinden yararlanabilmekte veya yararlansa bile ulaşılması gereken amaca hizmet edebilmekte midir? Bu bölümdeki amacımız, çocuk edebiyatı türlerini (Bu bölümde, sadece incelenecek dergilerde yer alan çocuk edebiyatı türlerine değinilmiştir.) tanımak, çocuklar için yazılan bu türlerde olması gereken niteliklerini öğrenmek ve incelemeye konu edilen dergilerin bu niteliklere uygunluğunu araştırmak olduğu için bu türlerin ayırıcı özelliklerine değinilmemiştir.

1. Masal
2. Öykü (Hikaye)
3. Şiir
4. Biyografi
5. Deneme
6. Çizgi-Roman
7. Bilmeceler
8. Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler

2. 3. 1. Masal

TDK’ nın sözlüğünde “Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen olağanüstü kişilerin başından geçen olağandışı olaylara yer veren” (TDK Sözlük, 1977: 395) şeklinde tanımlanan masal türü, çocukların ilk tanıştığı türlerden biridir. Ayrıca içeriği dolayısıyla, diğer türlere göre çocukları daha çok etkileme gücüne sahip olan masalların nitelikleri ise şunlardır:

- a. “Masalları oluşturan olaylar canlı ve hareketli olmalıdır.
- b. Masalın dili sade, anlatımı akıcı olmalıdır.
- c. Masalda düğüm noktası ustaca işlenmiş olmalı, olaylar beklenmedik bir şekilde sonuçlanmalıdır.
- ç. Tasvirler, kahramanların davranışları ve beğenileri çocuklarda iyilik ve güzellik duygusunun gelişmesine yardımcı olmalıdır.
- d. Masalda anlatılanlar zaman zaman çocukları neşelendirmeli, güldürmeli ve eğlendirmelidir.
- e. Masal, konusu ve kahramanları bakımından, çocukları korkutmaktan ve üzmekten uzak olmalıdır.
- f. Masalda çocukları uyuşukluğa, boş inançlara ve yazgıcılığa (kaderciliğe) yönelten telkinlerde bulunmamalıdır.” (Oğuzkan, 2001: 26).

2. 3. 2. Öykü (Hikâye)

Ferhan Oğuzkan’ın tanımıyla “Belli bir zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen, gerçeğe uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterini çizen ve çoğu kez ancak birkaç sayfa tutan kısa yazılar” (Oğuzkan, 2001: 109) şeklinde ifade bulan hikayeler, “tasarlama ürünü olabileceği gibi bir gözleme de dayanabilir.” İçerdiği mesajlarla çocuğu günlük hayata hazırlamada etkili olan çocuk hikayelerinde aranan nitelikler:

- a. “Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun konu.
- b. Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan.
- c. Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar.
- ç. Somut, doğru, fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar.
- d. Özellikleri iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşkuyla yer vermeyen kişiler (şahıslar, kahramanlar)
- e. Kısa cümle ve paragraflar ile kısa, bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım.
- f. Çocukların seviyesine uygun basit ruh çözümlemeleri
- g. Kabalığa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler veya konuşmalar.
- h. Küçük şeylere (ayrıntılara) karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması.
- ı. Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi.
- i. Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler.” (Oğuzkan, 2001: 109)

2. 3. 3. Şiir

Ahenk unsurlarını taşımasından dolayı çocuğa estetik zevki kazandırmada en etkili tür olan şiir, TDK’nın sözlüğünde “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebi anlatım biçimi, manzume, nazım...Düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şey.” (TDK Sözlük, 2005:1867) şeklinde tanımlanmıştır. Çocuk şiirlerinde aranılan nitelikler:

- a. Kafiye -eğer varsa- belirli olmalı ve birbirlerine yakın mısraların sonlarında bulunmalıdır.
- b. Düşünceler açık olarak ve bir beyit veya bir dördlük (kıta) sınırları içinde anlatılmalıdır.
- c. Tasvirler yalın ve kesin olmalıdır.

- ç. Benzetme, istiare, mecaz gibi edebi sanatlara ölçülü bir şekilde yer verilmelidir.
- d. Hayal ve duygular çocukların yaşantılarıyla ilgili olmalı, bu unsurlarla olaylar arasında sıkı bir bağlantı kurulmalıdır.
- e. Mısralar kısa, cümle düzenli, doğal ve seçilen sözcükler sade olmalıdır.
- f. Tam ve yarım kafiyelerden, ölçüden ve bazı mısraların tekrarından yararlanarak ahenk zenginliği sağlanmalıdır.
- g. Konu -yaşama sevinci, aile sevgisi, doğa, yurt ve ulus sevgisi, güzellik duygusu gibi- olumlu duygu ve davranışları kazandırıcı, geliştirici ve pekiştirici bir nitelik taşımaktadır. (Oğuzkan, 2001: 259)

2. 3. 4. Biyografi

Biyografi türü, Ferhan Oğuzkan’a göre,

“Yaşayışları ve yaptıklarıyla ün kazanmış, önemli kişilerin hayatlarını belgelere dayalı olarak inceleyen eserlere biyografi denir...Kimi yazarlar, sanatçılar, devlet adamları ise hayat hikayelerini kendileri yazıp anlatırlar.

Bu tür eserlere “otobiyografi” denir. (Oğuzkan, 2001: 159) şeklinde tanımlanmaktadır. Çocuğun kendisi ile hayat hikayesi sunulan kişi arasında özdeşim kurmasını sağlayıp, kendisine model belirlemede etkili olan bu türde aranılan nitelikler şunlardır:

- a. “Konu seçiminde çocukların merakları ve ilgileri kesinlikle göz önünde tutulmalıdır.
- b. Konu olarak seçilen kişinin başından geçen ilginç olaylara ağırlık verilmeli, onun kişisel görüş ve düşünceleri ise olayların anlatımı sırasında yer yer ve ayrıntılara kaçmadan belirtilmelidir.
- c. Kişilerin hayatını etkileyen toplumsal, siyasal ve ekonomik ortam ve bu ortama ilişkin sorunlar, çocukların kavrayış gücü dikkate alınarak, çok basit bir biçimde açıklanmalıdır.

ç. Hayatı ve eserleri anlatılan kişinin başarısı, kahramanlığı, insanlığı, yurtseverliği, vb. olumlu nitelikleri çocuklara örnek olabilecek biçimde anlatılmalıdır.” (Oğuzkan, 2001: 162)

2. 3. 5. Deneme

TDK’nın sözlüğünde “Herhangi bir konuda yeni ve kişisel görüşlerle bezenmiş bir anlatım içinde sunulan düz yazı türü.”(TDK Sözlük, 2005: 495) olarak tanımlanan ve bir taraftan çocuğa yeni bakış açıları sunarken diğer taraftan da eleştirel düşünme yeteneğini geliştiren deneme türünde aranılan nitelikler şunlardır:

- a. “İlk gençlik çağı çocukları için hazırlanacak kitaba alınması gereken deneme, bu yaş çocuklarının ilgilendikleri, zaman zaman karar vermekte güçlük çektikleri konularda doğruları araştıran yazılar olmalıdır.
- b. Yazılar güncel konular yanında çocuk için gerekli ve ölünceye kadar kullanacağı ana temalar üzerine kurulmalıdır.
- c. Konu bütünlüğü olan, özel araştırma ve çabaya gerek kalmayacak kadar açık gerçekleri tartışan yazılardan seçilmelidir. Ülkemizde bu çağ çocuklarının sık rastladığı durumlar olan okul çeteleri, büyük kentlerde uyuşturucu bağımlılığı, satanizm, intiharın olumsuzlukları gibi konuların tartışıldığı metinler olabilir.
- ç. Dili ve anlatımı çocuklara dil zevki aşılayabilecek niteliklere sahip olmalıdır. Yoğun ve karmaşık cümle yapısı olan metinler yerine açık, sade ve anlaşılır cümlelerle yazılmış metinler tercih edilmelidir. Çünkü yazının içinde taşıdığı düşüncenin derinliği, karmaşıklığı ile cümlelerin karmaşık yapısı bir araya geldiği zaman çocuğun anlama düzeyi düşecektir.
- d. Tamamen düşünce yoğunluğu olan değil, aldığı düşüncüyü örneklerle zenginleştirmeye çalışan metinler seçilmelidir. Çünkü soyut kavramları anlama düzeyi yeni gelişmeye başlayan çocuğun bu tarz metinleri anlamasında verilen örnekler, belge ve deneyimler, anlaşılmayı kolaylaştırıcı özellikler taşımaktadır.

- e. Seçilen metinlerde bulunan ve çocukların anlayamayacağı söz, kavram ve düşünceleri açıklayıcı bilgiler metin altına yerleştirilmelidir.
- f. Seçilen metinlerde konuşulan dilin en güzel örneklerine, atasözleri, deyimler ve söz sanatlarına belirli ölçüde yer verilmiş olmalıdır.
- g. Seçilen metinlerin söz sayıları belirlenmeli, her yazının ortalama 500 kelimeyi geçmemesine özen gösterilmelidir.
- h. Bu niteliklere dikkat edildiği takdirde çocuğun kendi günlük hayatında karşılaştığı veya ilerde karşılaşılabileceği olay ve durumların tartışıldığı bu çocuk edebiyatı çalışması, orta öğretim süresince göreceği kompozisyon ve yazma derslerinin de alt yapısını oluşturacaktır.
- 1. Bu çalışmaların çocuğun kendisine ait görüşler geliştirebilme becerisini oluşturduğu için kişiliği ve kimliği ile ilgili olarak da sağlıklı yorumlar yapabilecektir.” (Yalçın, Aytaş, 2002: 180-181).

2. 3. 6. Çizgi-Roman

TDK'nın sözlüğünde “Konuyu ve olaylar zincirini kesintisiz olarak resimleme yöntemiyle okuyucuya sunan roman.”(TDK Sözlük, 2005: 442) şeklinde tanımlanan çizgi romanlar, okuma kolaylığı sağlama açısından da çocuğu kitaba yaklaştıran bir türdür. Çocuğa okuma alışkanlığı kazandıran çizgi-romanlarda aranılan nitelikler şunlardır:

- a. Çocuğun hareket ve macera isteğini karşılayacak nitelikte sürükleyici olmalıdır.
- b. Kahramanların, çocuğun kendisiyle özdeşim kurabileceği olumlu özelliklere sahip olması gerekir.
- c. İçeriğinde korku ve dehşete, şiddete, saldırganlığa yer verilmemelidir.
- ç. Çocukların idealist dünyalarına yönelik olup, hayal dünyalarını zenginleştirici ve güçlerini artırıcı nitelikte olmalıdır.
- d. Çocukların kelime dağarcıklarını zenginleştirici nitelikte olmalıdır.
- e. İlgi çekici, heyecan uyandırıcı ve merak unsurunu kamçılayıcı olmalıdır.
- f. Resimlerle metnin içeriğinin örtüşmesi gerekir.

- g. Resimler ve metin, kutucuklara belirli sıraya göre yerleştirilmelidir.
- h. Resimler, canlı, renkli ve ilgi çekici olmalıdır.
- 1. Çocukta okuma arzusu uyandırmalıdır.

2. 3. 7. Bilmeceleler

“Tabiat unsurları ile bu unsurlara bağlı, olayları; insan, hayvan ve bitki gibi canlıları; eşyayı; akıl, zeka ve güzellik türünden soyut kavramlarla dini konu ve motifleri vb. kapalı bir şekilde yakın-uzak ilişkiler ve çağrışımlarla düşünce, muhakeme ve dikkatimize aksettirerek bulmayı hedef tutan kalıplaşmış sözlerdir.” (Zengin, 2003: 120) şeklinde tanımlanan ve çocuğu düşünmeye sevk eden bilmecelelerde aranılan özellikler şunlardır:

- a. “Çocukların hoşça vakit geçirmelerini sağlayarak çocukları eğlendirmek
- b. Çocuğun bilgisini artırmak, çocuğa zihin jimnastiği yaptırarak zeka gelişimine katkıda bulunmak,
- c. Muhakeme gücünü artırmak,
- ç. Zihin açıklığında, çabuk anlamada üstünlük sağlamak,
- d. Hafızasını güçlendirmek,
- e. Dikkat süresini artırma,
- f. Kültür taşıyıcılığı görevini yüklenmek,
- g. Çocuğun dil gelişimine katkıda bulunmak, kelime servetini artırmak,
- h. Çocuğun sosyalleşmesine, toplum içinde uyumlu davranmasına katkıda bulunmak.” (Zengin, 2003:122).

2. 3. 8. Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler (Dergiler)

“Çocuklar, içinde yaşadıkları doğal çevreyi tanımak, bu çevrede yaşayan hayvan ve bitki gibi canlı varlıklar ile türlü cansız varlıkların özelliklerini öğrenmek isterler. Rüzgar, yağmur, mevsim değişimi, çiçeklerin ve ağaçların büyümesi, kuşların göçmesi gibi sayısız doğa olaylarına karşı

daha pek erken yaşlarda ilgi duymaya başlarlar. Çocuklar ayrıca yeni buluşlara, fen alanındaki son gelişmelere ve bu buluşların ve gelişmelerin ürünü olan makinelere, ulaşım araçlarına, iletişim gereçlerine karşı da yakın ilgi gösterirler. Çocukların bu konulardaki ilgi ve meraklarını gidermek amacıyla birçok eser yayınlanmış bulunmaktadır.” (Oğuzkan, 2001: 226-227). Çocuğun bu ihtiyaçlarını karşılayan, onun birtakım olayları keşfetmesini sağlayan doğa ve fen olaylarıyla ilgili çocuk kitaplarında (dergilerinde) aranılan nitelikler şunlardır:

a. “Sade ve mantıklı bir düzen: İşlenilen konunun özelliğine göre, olayların anlatımında, birtakım ilkelerin açıklanmasında yazar basit ve aynı zamanda mantığa uygun bir sıra gözetmelidir. Küçük çocuklar için hazırlanan kitaplarda (dergilerde) olayların anlatılışında zamanca geriye gitmek, birden bire bugüne dönmek doğru değildir. Bu tür kitaplarda (dergilerde) belli yaşlardaki çocukların durumu göz önünde tutularak konular birtakım ilgi merkezleri çevresinde de toplanabilir, geliştirilebilir. Örneğin kar, kaplumbağalar, kuşlar gibi çocukların ilgisini çeken başlıklar altında birkaç konu bir arada bile işlenebilir.

b. Basitleştirilmiş olaylar: Fen ve doğa olaylarını bilimsel nedenleri ve sonuçları ile çocuklara anlatmak ayrı bir yaklaşım ve ustalık ister. Bunun için yazarın olayları anlatırken, ilkeleri açıklarken, sonuçları ortaya koyarken bir yandan müspet bilimlerin verilerine ters düşmemesi, yani bilimsel yanlışlıklar yapmaması, öte yandan da seslendiği küçük okurların ilgilerini canlı tutması gerekir. Teknik bilgiler dramatizasyon (oyunlaştırma) yoluyla da verilebilir.

c. Uygun bir ad: Fen ve doğa kitaplarının (dergilerinin, fen ve doğayla ilgili yazıların başlığı) adı, hem yazarın ele aldığı konu üzerinde basit bir fikir vermeli, hem de çocuklar bakımından ilgi çekici olmalıdır. Bu hususta kesin bir kural olmamakla birlikte soru biçiminde formüle edilen kitap adları (dergi, yazı başlıkları) genellikle çocukların daha çok ve çabuk

ilgilerini çeker. (Uçak Nedir ve Nasıl Uçar? Ses Nedir ve Nasıl Meydana Gelir? vb.) Fakat, kısa ve çarpıcı bir kitap adı (dergi, yazı başlığı) da çocuklarda istenilen ilgiyi uyandırabilir. (Himalaya'nın Keşfi, Göçmen Kuşlar, vb.).

ç. Konuya uygun açıklayıcı resimler: Fen ve doğa olaylarını anlatan eserlerin değerini artıran ve okunabilirliğini sağlayan önemli bir etken de resimdir. Anlatılması oldukça güç konular iyi çizilmiş, basit, etkili resimlerle veya net ve yerinde fotoğrafların yardımıyla kolayca anlaşılır duruma getirilebilir. Hatta küçük çocuklar için hazırlanan bu tür eserlerde (dergilerde) resimlerin rolü metin kadar önemlidir.” (Oğuzkan, 2001: 226-227).

2. 4. Çocuk Dergilerinin Tanımı

Çocuğun eğitim ve öğretiminde kitle iletişim araçları arasında en önemli yere sahip olan ve çocuğa bir okuma materyali olarak sunulan çocuk dergilerinin tanımı, içerikleriyle paralellik arz eder. Bu doğrultuda;

“Çocukların eğitim, bilim, bilgi ve görgülerini, genel kültürlerini, toplumsal olarak meydana gelen kimi olayları, çevre sorunlarını ele alan, çocuklara bilinç aşılayan süreli yayınlara “Çocuk Gazete ve Dergileri” adını veriyoruz.” (Ciravoğlu, 1997: 183)

Çocuğun olgunlaşma ve toplumsal bir kimlik kazanma devresinde bir araç olarak kullandığı dergiler, çocuğun zekasını geliştiren; ruhi, fikri ve dil gelişimini tamamlamasına olumlu yönde etki eden; kelime hazinesini zenginleştiren; çocuğa kitap ve dergileri düzenli olarak takip etme ve okuma alışkanlığı kazandıran; millî, tarihî, dinî ve insanî yönlerden çocuğu geliştiren; yurt, millet, aile sevgisini, doğruluğu, güzelliği aşılayan ve bunları bulmalarına yardımcı olan; dil, din, ırk, mezhep farkı gözetmeden evrensel ve manevi değerleri aşılayan; başkalarının haklarına, fikirlerine saygı göstermeleri gerektiğini öğreten; estetik ve görsel zevk kazandıran; çocuğun düşünce düzeyini geliştiren; çocuğa özgür düşünme gücünü kazandıran; onda sağlam bir dünya görüşü oluşturan; onu öğrenmeye, araştırmaya

sevk eden; ona öğrenmeyi öğreten; eğlenirken de öğrenebileceğini gösteren; çalışma azmi veren; onun eleştirel düşünme ve mukayese gücünü ortaya çıkaran malzemeler olarak da tanımlanabilir.

Bu tanımlara bir de günümüz çocuk dergilerinden incelememize aldığımız **Ebe-Sobe ile Türkiye Çocuk**'un kendilerini tanıtmak için kullandıkları tanımlamaları eklemek hata olmaz.

Ebe-Sobe Dergisi:

”Sevgi ve paylaşma temeline dayanan arkadaşlığı, bilginin insana sağladığı güveni ve hayal dünyamızı genişleten eğlenceyi, çocukların diliyle anlatan bir arkadaşdır Ebe Sobe...

Ebe Sobe, bütün çocukların düşüncelerini, yazılarını, resimlerini.. hayallerini, umutlarını, merak ettiklerini, paylaşmak istediklerini.. oyunlarını, şarkılarını, dostluklarını... Kısacası, onlara ait her şeyin paylaşıldığı bir dostluk halkasıdır.” (www.ebesobe.com I e-posta: dergi@ebesobe.com)

Türkiye Çocuk Dergisi:

“Çocukların aktif ve sosyal bir kişilik kazanmalarına yardımcı oldu. Okurken eğlendiren, eğlenirken öğreten dergi, sürekli bir gelişim ve değişim içinde olan dünya ile çocuklar arasında bir köprü vazifesi gördü.

En iyi arkadaş, çocukların öğüte değil, örneğe ihtiyacı olduğunu bilen ve bu doğrultuda hareket eden Türkiye Çocuk, okuyucularına bir öğretmenden çok, bir arkadaş gibi yaklaşmayı başardı. Yıllarca, örnek insanları sayfalarına taşıdı. Çocukların başarılı, çalışkan, vatansever, mert ve ‘erdemli’ insanlar olarak yetişmesi için çok gayret sarf etti.” (www.turkiyecocuk.com.tr)

II. 5. Dünya ve Türk Edebiyatında Çocuk Dergileri

Çocuk dergilerinin yayımlanmaya başlaması çocuk edebiyatının gelişimi ile paraleldir. Çocuğun ayrı bir birey olarak tanınmaya ve toplumda çocuk kimliğinin değer kazanmaya başlamasıyla birlikte , çocuğun ihtiyaçları da gündeme gelmiştir.

Gerek ticari amaçla olsun gerek pedagojik yaklaşımla olsun çocuk dergilerinin yayımlanmaya başlaması oldukça geç tarihlere denk gelir. Yani 19. yüzyılın ortalarına.

19. yüzyılda yayımlanan çocuk dergileri sadece belli bir zümreye hitap edip, içerik bakımından genellikle didaktik ve ahlaki yazılar içerir. Daha sonraki yıllarda yayımlanan dergiler ise daha geniş zümrelere ve içerik açısından da çocuklara seslenen yazılara yer vermeye başlamıştır.

2. 5. 1. Dünya Edebiyatında Çocuk Dergileri

Dünya edebiyatında çocuk dergilerinin ilk örnekleri İngiltere başta olmak üzere Fransa, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ile İskandinav ülkelerinde görülür.

Diğer ülkelere nazaran çocuk dergiciliğinde daha erken tarihlerde örnekler vermeye başlayan İngiltere’ de, ilk çocuk dergilerinin çıkışı XVIII. yüzyılın sonlarına rastlar. Ancak “Juvenile Magazine” (1788) ve “The Children’ s Magazine” (1799) adlarını taşıyan bu dergiler pek uzun ömürlü olamamışlardır.

Yukarıdaki dergilere göre daha uzun ömürlü olan ve 1824’ te yayımlanmaya başlayan “The Child’ s Companion” adlı dergidir. Bu dergiyi, 1826’ da çıkmaya başlayıp, yayın hayatını 1860’ ta sona erdiren “The Children’ s Friend” izler. “The Children’ s Friend” dergisi İngiltere’ nin en gözde dergilerinden biri olmuştur. Yine bu yüzyılda yayımlanan “Infant’ s Magazine, The Youth’ s Monthly Visitor, The Youth’ s Miscellany of Knowledge” adlı dergilerin amacı ise bilgi vermek ve öğretmektir.

Çocuklar için gerçek bir dergi niteliğinde olan ve 1852’ de çıkmaya başlayan The Charm dergisi ise ancak iki yıl süreyle yayımlanmıştır.

1855 ve 1874 yılları arasında çıkan “The Boy’s Own Magazine” adlı dergi de çocukların ilgilerine, hayal güçlerine ve yaratıcı düşüncelerine ağırlık verici nitelikte yazılara yer veren bir özelliktedir. Bu sırada yayın yaşamına giren dergiler arasında başlıcaları ise şunlardır: “Aunt Judy’ s Magazine (1866), Boys of England (1866), Chatterbox (1866), Good Words for the Young (1869), Young Fawks (1871).”

İngiliz çocuk dergiciliğinde, çocuk dergiciliğine bazı kıstasların gelmesini sağlayarak, yayımlanan diğer dergilere bu konuda ön ayak olan dergi, 1879’ da yayımlanmaya başlayan “The Boy’ s Own Paper” dergisidir. İçeriğinde okul hikayeleri, duygusal hikayeler ve serüven hikayeleriyle birlikte Jules Verne’ nin kurgu-bilim nitelikli birçok eseri yer almıştır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde ilk çocuk dergisi, 1826’ da Boston’ da yayımlanmaya başlayan ancak köleliğin kaldırılmasına ilişkin yazıları nedeniyle sekiz yıl sonra kapanmak zorunda kalan “The Juvenile Miscellany” dir. Bu dergiden sonra daha çok dinsel konulara yer veren dergiler ve yayımlanma tarihleri şöyledir: The Children’ s Magazine (1829), Youth’ s Magazine (1850), Parley’ s Magazine (1832), The Child’ s Friend (1843), The Little Pilgrim (1854).

İngiltere’ de olduğu gibi biçim ve içerik bakımından tam bir çocuk dergisi görünümünde olan dergilerin yayımlanması XIX. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. İlk kez Andersen’ in masallarının çevirilerine yer verilen ve 1867’ de çıkan “The Riverside Magazine” adlı dergi bu özelliğiyle çocuklara daha çok yönelen ve onların okuma gereksinimleri gideren bir dergi özelliği taşır.

Amerikan çocuk edebiyatının gelişmesine önemli katkılarda bulunan “Our Young Folks” adlı dergiyi, ünlü yazarların yazılarıyla “St. Nicholas Magazine” ve “Harper’ s Young People” adlı çocuk dergileri izler. İkinci Dünya Savaşı sebebiyle ekonomi alanında yaşanan durgunluk, çocuk dergiciliğini olumsuz yönde etkilese de savaştan sonra çocuk dergiciliğinde büyük bir gelişmenin olduğu görülür. (Oğuzkan, 1987: 25-26; Şirin, 2000: 241)

2. 5. 2. Türk Edebiyatında Çocuk Dergileri

Türk Edebiyatı’ nda ilk çocuk dergileri, batılılaşma hareketlerinin görüldüğü Tanzimat Dönemi’ nde yayımlanmaya başlamıştır. Batıya uyum süreci içerisinde özellikle sosyal ve kültürel alandaki çalışmalar, çocuk edebiyatını da etkiler. Özellikle Tanzimat sanatçılarının toplumu eğitmek, bilinçlendirmek istekleri, etkisini çocuk edebiyatında da gösterir. Bu isteklerini gerçekleştirmek isteyen Tanzimat sanatçıları, bunun için gazete ve dergileri bir araç olarak görmüşlerdir.

Ülkemizdeki ilk çocuk dergileri günlük gazete ekleri olarak çıkarılmıştır. Bunlar pek uzun ömürlü olmamışlardır. Uzun ömürlü olan ilk çocuk dergisi, (Ertuğ, 1970: 212) 1869 yılında Tefvik Bey tarafından 49 sayı olarak çıkarılan “Mümeyyiz” dir.

“Eğitim ve terbiye amacı güden küçük hikayeler, eğitici yazılar, tefrika hikayeler, çeşitli okullardan haberler, okuyucu mektupları ve saire var. Bu mektuplarda derginin daha çok rüşdiye öğrencilerine hitap ettiği fark ediliyor...Selim Nüzhet Gerçek; derginin muhtevasının eğitici olduğunu, basit ve temiz bir dil kullandığını, hemen her sayısında çeşitli bilmeceleer yayımladığını belirtir.”(Okay, 1998: 139).

“Çocuklar için gazetedir.” ibaresiyle çıkan “Mümeyyiz” için araştırmacıların farklı görüşleri vardır: “Bana göre Osmanlıca harflerle çıkmış sekiz sayfadan fazla olan ve boy itibariyle bugünkü dergilerin özelliklerine yakın olarak neşredilen çocuk gazetelerini dergi olarak kabul etmeliyiz.” (Gürel, 1995: 143-144).

“Bu gazeteyi “Sadakat” (1875) ve “Etfal” adlarını taşıyan gazeteler izlemiştir. “Tercüman-ı Hakikat” gazetesinin rüşdiye (ortaokul) öğrencileri için haftada bir verdiği ek de (1878) ülkemizde yayımlanan ilk çocuk gazeteleri arasında sayılabilir.” (Şirin, 2000: 243).

1876’ da çıkan “Arkadaş”, içerik ve şekil bakımından Batılı anlamda ilk çocuk dergisi olarak sayılabilir. (Okay, 1998: 143)

“1881 yılında yayımlanan Mecmua-i Nevresdigan okullarda okutulan derslerle ilgili bilgi veren okul dergisi görünümündedir.” (Yalçın, Aytaş, 2002: 212).

“Bu ilk çocuk dergilerinden sonra –bir bölümünün yayın hayatı çok kısa süren- şu gazete ve dergiler görülmektedir: “Bahçe” (1880-1881, 40 sayı), “Çocuklara Kıraat” (1882, on beş günlük ve resimli, 4 sayı), “Çocuklara Arkadaş” (1882-1883, on beş günlük ve resimli), “Çocuklara Talim” (1887-1888, on beş günlük, 8 sayı).

En uzun ömürlü çocuk dergilerinden biri 9 Mayıs 1896 (1312) da yayımlanmaya başlayan “Çocuklara Mahsus Gazete” adını taşıyan bir dergidir.

“Kız erkek, bütün çocukları, daha iyi ahlaklı, daha bilgili hale getirmeye hizmet etmek gayesi” ile yayın hayatına atılan bu bol resimli haftalık

dergide hikayeler, masallar, şiirler yanında toplumu ve insan sağlığını ilgilendiren birtakım yazılara da yer verilmiştir. Dergi, öğretici ve ahlaki olmak şartıyla okuyucu yazılarını da yayımlamayı gelenek haline getirmişti. “Çocuklara Mahsus Gazete” 1903 yılına kadar yayımını sürdürmüştür.” (Oğuzkan, 2001: 339).

Yine 1896’ da Selanik’te yayımlanan “Çocuklara Rehber” dergisi de “Çocuklara Mahsus Gazete” gibi Osmanlı çocuk dergiciliğinin zirve noktalarından biridir.

İmlâ kuralları konusunda fikir vermeye çalışan, hikaye, şiir ve piyeslerin yanı sıra daha çok büyüklere seslenen ve öğretici, ahlaki yazıların yoğunlukta olduğu “Çocuk Bahçesi” de 1904’ te Mustafa Necati tarafından yayımlanmıştır. (Oğuzkan, 2001: 339; Yalçın, Aytaş, 2002: 212).

1909’ da çıkarılan “Arkadaş” dergisinde ise dönemin ünlü yazar ve şairlerinin yazılarına yer verilmiştir: Tevfik Fikret, Cenap Şehabettin, Hüseyin Suat... (Yalçın, Aytaş, 2002: 213).

“Çocuk gazete ve dergilerinin biçim ve içerik bakımından temelli bir gelişme göstermeleri İkinci Meşrutiyet Dönemi’ ni izleyen yıllara rastlar. Bu sırada yayımlanan dergilerde çocukların gerçek ilgilerinin göz önüne alındığı, resim ve karikatürlere daha çok yer verildiği görülür. Yirminci yüzyılın başlarında çıkmaya başlayan çocuk dergi ve gazeteleri arasında şunları sayabiliriz: “Talebe” (1911), “Çocuk Duygusu” (1913), “Çocuk Yurdu” (1913), “Çocuk Dünyası” (1913), “Çocuk Dostu” (1914). Ancak bu yayınların hemen hemen tümüyle pek uzun ömürlü olmadıklarını da burada belirtmek gerekir.” (Şirin, 2000: 243-244).

“Bizim Mecmua (1922), “Çocuk Postası” (1923), “Çocuk Dünyası” (1926), “Çocuk Yıldızı” (1927) adlı dergiler de Cumhuriyet çocuk dergileri arasında zikredilebilir. (Yalçın, Aytaş, 2002: 214).

“Cumhuriyet dönemine kadar çıkarılan dergilerin ortak özelliklerine gelince: Bu dergilerin hemen tamamına yakın kısmı düzenli ve istikrarlı bir biçimde çıkamamışlardır. Bunda dönemin sosyal, siyasal çalkantıları yanında sürekli savaşların açtığı istikrarsız ortamın etkisi büyüktür. Dil ve imla ile ilgili kararsızlıklar büyükler için basılan gazete ve dergiler yanında

çocuk dergileri için de geçerli olmuştur. Dili çocukların anlama ve algılama düzeylerinin çok üstünde kaldığı gibi; noktalama, cümle yapıları gibi konularda da özenli bir birlik bulunmamaktadır. Resimlemede çizerlerin kendi özgün çizimleri ve yerli motifler yerine daha çok yabancı çocuk dergilerinden alınan veya benzetilmeye çalışılan resimler ön plandadır. Eğitim bilimlerinin o dönemin ihtiyaçlarına yönelik bulgularına fazlaca dikkat edilmemiştir.” (Yalçın, Aytaş, 2002: 215).

“Cumhuriyet döneminde çocuk gazete ve dergilerinin sayısı yeni harflerin kabulünden sonra giderek çoğalmıştır. İlkokul ve ortaokul çağındaki çocukların okullaşma oranındaki gelişmeye paralel olarak çocuk dergilerinin baskı sayısı da artmıştır. Ancak Cumhuriyet döneminde de daha önceki dönemlerde olduğu gibi, yayın hayatını uzun ve kesintisiz sürdüren çocuk gazete ve dergileri pek azdır. Birbirini izleyen Cumhuriyet kuşaklarını, çocuklukları sırasında, etkileri altında bırakmış olan önemli dergiler arasında şunları sayabiliriz: “Çocuk Sesi”; “Afacan”; “Arkadaş”; “Mektepli”; “Çocuk ve Yuva”; “Doğan Kardeş” (Oğuzkan, 2001: 340).

Yapı Kredi Bankası’ nın katkısıyla yayımlanan Doğan Kardeş dergisi, gerek biçim, gerek içerik yönüyle çocukların ilgisini çekerek çocuk dergiciliğinde yeni bir çılgır açmıştır. “Doğan Kardeş” in açtığı çığırdan 1970’ lerden sonra başka dergiler de yürümeye başlamıştır...

Bunlardan en uzun süreli yayın yapanlar Diyanet Çocuk ve Milliyet Çocuk dergileridir. Bu dönemde yayın hayatına atılan dergilerden bazıları şunlardır: Can Kardeş, Gül Çocuk, Kandil Çocuk, Milliyet Kardeş, Selam, Türkiye Çocuk, Kırmızı Fare, Bando...

Doğan Kardeş’ in banka destekli yolundan yayın yapan diğer banka dergileri ise şöyledir: Kumbara, Pamuk Çocuk, Şeker Çocuk, Başak Çocuk, Pembe Bağcık.” (Ciravoğlu, 1997: 185).

2. 6. Çocuk Dergilerinin Çeşitleri

Çocuğun eğitiminde, gelişmesinde ve topluma katılmasında bir eğitim aracı olan çocuk dergilerini, Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş, “Çocuk Edebiyatı” adlı ortak çalışmalarında iki grupta incelemişlerdir:

1. Okul İçi Etkinlikler Olarak Çocuk Dergileri
2. Eğitim Amaçlı Çocuk Dergileri

2. 6. 1. Okul İçi Etkinlikler Olarak Çocuk Dergileri

Çocuklar tarafından öğretmenleri danışmanlığında okul veya sınıf içinde çıkarılan dergilerdir. (Bazıları duvar gazetesi şeklinde olabilir.) Çocuklar tarafından çıkarıldığı için çocukların aktif katılımı, istekleri, heyecanları vb. söz konusudur. Bu şekilde, çocukların kişilik, kimlik ve becerilerinin gelişmesinde katkısı vardır. Bir anlamda çocuklar, konuları kendileri özetleyerek, araştırarak, bilgi ve fikir alışverişinde bulunarak uygulamalı bir şekilde öğrenmiş olurlar.

2. 6. 2. Eğitim Amaçlı Çocuk Dergileri

Bu çocuk dergilerini, doğrudan eğitime katkı amacıyla hazırlanan ünite dergileri ve eğitime yardımcı olmak amacıyla yetişkinler tarafından çocuklar için hazırlanan dergiler diye iki gruba ayırabiliriz.

Ünite Dergileri, “Bir sınıf düzeyinde eğitim programlarının gelişmesine bağlı olarak haftalık olarak çıkarılarak derslerde kullanılan ve çocuklara ders kitaplarının anlaşılmasında yardımcı olan dergilerdir. Bu ünite dergilerinin en yararlı yönlerinden biri bilimsel gelişmeleri ülkenin neresinde olursa olsun sınıf içine ve bilgi dağarcığına sokabilmesidir. Bunun yanında öğretmenin ve öğrencinin anlatılan konularla ilgili olarak ek bilgilerle desteklenmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu dergilerin ayrıca eğlendirici özellikler taşıdıklarını da biliyoruz. Ancak asıl amaçları

çocukların eğitim ve öğretimlerine katkıda bulunmaktır.” (Yalçın, Aytaş, 2002: 207).

Yetişkinler tarafından çocuklar için çıkarılan çocuk dergileri de düzenli aralıklarla çıkarılan süreli yayınlardır. Çocuklara çeşitli özellikler kazandıran, var olan yeteneklerini geliştiren, boş zamanlarını değerlendirme alışkanlığı veren, çocukların eğitim ve öğretimine dolaylı olarak katkıda bulunan dergilerdir. Bu dergilerden bazıları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim kurumlarında öğrenim gören tüm öğrencilere tavsiye edilmiştir. (Araştırmamızda üzerinde duracağımız konu yetişkinler tarafından çocuklar için çıkarılan bu dergilerden Ebe-Sobe ve Türkiye Çocuk’ tur. Bu dergilerin sahip olması gereken özellikler diğer maddede açıklanacağı için burada tekrar bunlara yer verilmemiştir.)

2. 7. Çocuk Dergilerinde Bulunması Gereken Özellikler

Çocuğa ruhsal, zihinsel, kişisel ve sosyal açıdan seslenip, onun olumlu yönde gelişimine yardımcı olacak, çocuğu bu açılardan sağlıklı bir kişilik kazanabilmesi için yönlendirecek olan çocuk dergilerinin aşağıda belirtilen biçim ve içerik özelliklerine sahip olması gerekir.

2. 7. 1. Biçim Özellikleri

2. 7. 1. 1. Biçim- kağıt cinsi

Çocuk dergilerinin kağıdı, çocuk kitaplarında olduğu gibi, özenle seçilmiş, iyi, kaliteli, birinci hamur (en az ikinci hamur), yazının kağıdın arkasından görünmeyeceği bir gramajda ve mat olmalıdır. Bu konuda, dergilerin kağıdı için; parlak olmalı denilse de, parlak olan kağıt, yansıma yapacak ve çocuğun gözlerini yorarak okumasını güçleştirecektir. Ancak şöyle olabilir: kapaklar, parlak kağıt; iç sayfalar, mat kağıt. (Oğuzkan, 2001: 343; Ciravoğlu, 1997: 184; Yalçın, Aytaş, 2002: 209; Zengin, 2003: 171).

2. 7. 1. 2. Biçim- punto

3 Temmuz 1995- 2434 Sayılı Tebliğler Dergisi’ nde; “İlköğretim ikinci kademe ve üst öğrenim görenler için yazılan kitaplar 10 punto büyüklüğünde olmalıdır.” ibaresi yer alır. Buna göre harf ve rakamların büyüklüğü çocukların yaş ve okuma yeteneklerine uygun olmalıdır.

2. 7. 1. 3. Biçim- sayfa düzeni

Satır aralıkları, yazı- resim uyumu, sayfa boşlukları gibi özellikler sayfa düzenini oluşturur.

Satırların arası yormadan okunacak açıklıkta olmalıdır. Tek sütun tercih edilmeli; ama sütunlar çocuğu bıktıracak uzunlukta olmamalıdır. (Oğuzkan, 2001: 343-364). “Yazının başladığı kısım, yani sol marj daima aynı hizadan başlamalıdır. Bunun nedeni; çocuğa okuma alışkanlığı vermektir.”(Zengin, 2003: 178).

2. 7. 1. 4. Biçim- resim

Çocuk dergilerinde resim, grafik, ve tasarımların yer alması dergiyi ilgi çekici hale getirecektir. Resmin, bir konuyu çocuğa daha kolay ve kısa bir şekilde kavratmadaki özelliğini de unutmamak gerekir. Ancak resimler, yazılı metne yönelik olmalıdır. Yazı ile resim bir bütünlük teşkil etmelidir. Yani resimler, yazının içeriğine uygun olmalıdır.

İlköğretim ikinci kademedeki bulunan çocuklar için, dergilerde hem çekiciliğin hem de öğreticiliğin artırılması için sayfanın üçte birinin veya yarısının resme ayrılması yeterlidir. Bunu belirlerken çocukların pedagojik düzeyleri, algılayış seviyeleri göz ardı edilmemelidir. (Oğuzkan, 2001: 364).

Haberlere, güncel olaylara ve bu olayları açıklayan resim, fotoğraf, şekil vb. yer verilmeli, resimler mümkün olduğu kadar açık, sade ve net olmalıdır. Renkli resim ve fotoğraflarda renkler birbirine karışmamalıdır.”(Oğuzkan, 2001: 364; Yalçın, Aytaş, 2002: 209).

Ayrıca resimler, estetik resim zevkini çocuğa kazandıracak nitelikte olmalı, abartılı olmamalıdır.

2. 7. 1. 5. Biçim- noktalama işaretleri ve yazım kuralları

Çocuk dergilerinde yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin doğru bir şekilde kullanılmasına özen gösterilmelidir. Özellikle küçük yaşta öğrenilen bilgilerin ve ilk görülen şekillerin daha kalıcı olduğunu unutmamalıyız. Öğrenilen yanlış bir bilginin, daha sonra düzeltilmeye çalışılması zaman almaktadır. (Ciravoğlu, 1997: 190; Oğuzkan, 2001: 364).

2. 7. 2. İçerik Özellikleri

2. 7. 2. 1. İçerik- yaşa uygunluk

Çocuk dergilerinin içeriğinde öncelikle çocukların yaşlarına (Çünkü her yaşta çocuğun ilgi duyduğu konu ve algılayışı değişiklik arz eder.), ruhsal, zihinsel, sosyal ve kişilik yönünden gelişimlerine uygun metinlerin, resimlerin, şekillerin vb. nin konulmasına dikkat edilmelidir. (Oğuzkan, 2001: 344; Şirin, 2000: 43; Yalçın, Aytaş, 2002: 209; Zengin, 2003: 171).

2. 7. 2. 2. İçerik- okuma

Çocuk dergilerindeki metinler, çocuğa okuma alışkanlığını kazandırmalı, okuma zevki ve kültürünü aşılmalı, kelime hazinesini zenginleştirmelidir. (Zengin, 2003: 181).

2. 7. 2. 3. İçerik- öğrenme isteği

Yayımlanan metinler, çocukta öğrenme isteğini artırmalı, çocuğa eleştirel düşünebilme, muhakeme yapabilme gücü, bilgiye nasıl ulaşabileceği ve onu nasıl kullanacağı gibi özellikleri kazandırmalıdır. Çocuğa bu özellikler kazandırılırken aynı zamanda çocuk, dinlenebilmeli ve eğlenebilmeli. Böylece çocuğun ilgisi canlı tutulabilecektir. Ayrıca çocuğa süreli yayınları düzenli olarak izleme alışkanlığı da verilmiş olunacaktır. (Oğuzkan, 2001: 344).

2. 7. 2. 4. İçerik- edebî tür

Dergilerde her edebî türün en iyi örneklerine (hikaye, şiir, masal, gezi yazısı, biyografi, anı, makale, röportaj...) yer verilmelidir. Bu sayede çocuk, duygu ve düşüncelerin hangi türler ile ifade edildiğini öğrenirken; dergi de tek düzelikten kurtulmuş olacaktır. (Oğuzkan, 2001: 344; Ciravoğlu, 1997: 184; Şirin, 2000: 44).

2. 7. 2. 5. İçerik- konu çeşitliliği

“Çocukları birbirinden ayrı yazı türlerindeki örneklerle karşılaştırmak kadar, onların çok değişik ve sürekli olarak da değişmekte olan ilgilerine uygun konulara değinmek de o kadar önemlidir. Bu nedenle çocuk gazete ve dergilerinde türlü uğraşı alanlarına ilişkin konulara sık sık yer verilmesi uygun olur. Çocuklar genellikle şu konulara karşı büyük merak ve ilgi duyarlar: pul biriktirme, nakış, model çıkarma, fotoğrafçılık, müzik, tiyatro, bale, resim çizme, keşif ve icatlar, çiçek yetiştirme, evcil hayvanların bakımı ve beslenmesi.”(Oğuzkan, 2001: 344)

Bu sayede çocuk, çeşitli yönlerden kendisini geliştirmiş, pratiklik kazanmış olacak ve bir şeyler başarmış olmanın sevincini yaşayarak, zengin bir kültür, renkli bir kişilik kazanarak, kendine güven duymaya başlayacaktır.(Oğuzkan, 2001: 344; Yalçın, Aytaş, 2002: 210; Şirin, 2000: 216).

2. 7. 2. 6. İçerik- millî ve evrensel değerler

“Yurt sevgisi, ulusal ve evrensel değerler işlenmelidir. Çocuğun geleceğe ümitle bakan, arkadaşlarıyla ortak değerler çerçevesinde bir araya gelerek ortak çalışmalar yapabilmelerini özendiren, grup ilişkisinin olumlu bir biçimde ön plana çıkarıldığı yayınlara özen gösterilmelidir.”(Yalçın, Aytaş, 2002: 210).

2. 7. 2. 7. İçerik- kendisini ve çevresini tanıma

İyi bir çocuk dergisi “çocuğun kendisini daha iyi tanımasını, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesini ve kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzlukta bulunur. İyilik, ahlaklılık, doğruluk, çalışkanlık, verimlilik vb. soyut kavramları canlı örnekler aracılığıyla öğrenmesine yardım eder.”(Şirin, 2000: 215).

Ayrıca dergilerdeki konuların çocuğun öz yaşantısını, günlük hayatını anlatır nitelikte olması, çocuğun bu metinlerle bağ kurmasını sağlayacak, çocuğa kendisini, ailesini ve çevresini daha yakından değerlendirme fırsatı sunacaktır.

2. 7. 2. 8. İçerik- güncellik ve gerçeklik

Dergilerde ele alınan konular, haberler güncel olmalı, güncel olduğu kadar da gerçeğe uygunluk, inandırıcılık, olaylar arasındaki mantık ilişkisi vb. vasıfları taşımalıdır.(Ciravoğlu, 1997: 184; Yalçın, Aytaş, 2002: 210).

2. 7. 2. 9. İçerik- müfredat programını destekleyici olması

“Dergilerde çocuk için düzenlenen eğitici bilgi ve üniteler okulda işledikleri ders ve konulara paralellik gösterecek ve onları tamamlayacak bir biçimde planlanmalıdır. Derginin çıktığı ay, hafta veya günün güncel olaylarından okulda işlenenlere yardımcı olacak bilgi ve materyallere yer verilmelidir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, değişik ulusal

ve dini bayramlarla günler titizlikle izlenerek o günlerin anlam ve önemleriyle ilgili bilgilere yer verilmelidir.”(Yalçın, Aytaş, 2002: 210).

2. 7. 2. 10. İçerik- yerli kültür

“Gelenek ve göreneklerin kültürümüz içindeki yerini ve önemini anlatan, onların yaşatılması gereken özelliklerini ön plana çıkaran haber, yazı ve röportajlara ağırlık verilmelidir.”(Yalçın, Aytaş, 2002: 210).

2. 7. 2. 11. İçerik- yabancı kültürler

İyi bir çocuk dergisi “çocuğa yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, türlü insan tiplerini tanımasında, başka ülkeler ve toplumlar üzerinde bilgi edinmesinde çok zengin imkanlar sağlar.” (Şirin, 2000: 215).

2. 7. 2. 12. İçerik- iletişim

“Hedef kitlesi olan çocuklarla sürekli iletişim içinde olmalı, okuyucu isteklerinin ve düşüncelerinin yayınlandığı özel köşeler oluşturulmalıdır.” (Yalçın, Aytaş, 2002: 210).

2. 7. 2. 13. İçerik- dil ve anlatım

Dergiler dil ve anlatım bakımından da çocuğun seviyesine uygun olmalıdır. Yani sade ve anlaşılır, kısa paragraflardan oluşan, kavrama düzeylerine uygun olmalı. “Çocuğun ana dilinin zenginliğini, güzelliğini, anlatım gücünü kavramasına imkan vermeli.”(Zengin, 2003: 181). Yabancı dillerden alınan kelimelerde aşırılığa kaçılmamalı, alınan kelimelerin de okunuşu kolay olmalıdır. (Oğuzkan, 2001: 369).

2 .7. 2. 14. İçerik- başlık

“Yazıların başlığı özenle seçilmeli, okunmayı, izlenmeyi kolayca sağlayacak bir vurgulama yapılmalıdır.”(Cıvavoğlu, 1997: 184).

2. 8. Çocuk Kitaplarını (Dergilerini) İnceleme Ve Değerlendirme Plânı

Bu bölümde Zeki Gürel’in “Çocuk Kitaplarını (Dergilerini) İnceleme ve Değerlendirme Plânı”na yer verilip (Gürel, 1995: 143-144), daha sonra Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergileri bu plana göre incelenecektir. Bu planın seçilme sebebi; konu alanında uzman ve yetkin bir kişi tarafından hazırlanmış olması, dergilerin hem biçim hem içerik hem de edebiyat sosyolojisi tarafından incelenmesine olanak tanınması yani derli toplu bir inceleme planı olmasıdır. Ancak plan genel olarak kitaplara yönelik olduğu için, planda dergiler için uygun olmayan özellikler incelemeye alınmamıştır.

2. 8. 1. Eserin Künyesi

1. “Eserin (derginin) adı:
2. Hazırlayanlar:
3. Resimleyenler:
4. Yayınlayanlar:
5. Basıldığı yer:
6. Sayfa sayısı:
7. Fiyatı:
8. ISSN:

2. 8. 2. Fizikî Özellikleri

1. Eserin (derginin) ebadı
2. Kapak (Karton ciltli, resimli...vs).

3. Kullanılan kağıdın özellikleri (Birinci hamur, ikinci hamur, saman kağıt, kuşe, bristol, bez, ıslanmaz kâğıt...vs.)
 4. Baskıda kullanılan yazılar (Karakter ve punto)
 - El yazısı mı?
 - Kitap harfleriyle mi?
 - Kaç punto?
 5. Resimli mi? (Renkli,siyah beyaz,tam sayfa, küçük kareler halinde...vs)
 6. Resimler metinle birlikte takip edilecek bir düzenleme içerisinde mi?
 7. Resim altı yazıları resimde anlatılanla uygunluk arz ediyor mu?
 8. İçeriğinde çizgi dizi-hikaye-roman var mı?
 9. Resimler, renk, baskı ve çocuk muhayyilesine seslenme bakımından metne uygun ve onun anlaşılmasında yardımcı olabiliyor mu?
 10. Oyuna dayalı mı?
 11. Form, cilt, mizanpaj (sayfa düzenlemesi) çocuk dergisi niteliğine uygun mudur?
 12. Kitapta (dergide) hitap ettiği yaş grubuna herhangi bir kayıt var mı?
- Hüküm: Eser, fizikî özellikleriyle hangi yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir?

2. 8. 3. Edebiyat Sosyolojisi Açısından

1. Eser, (dergi) bugüne kadar kaç defa ve kaç adet basılmıştır?
2. Eserin (derginin) dağıtımı nasıl sağlanmaktadır?
3. Kişi veya kurumlarca hediye veya bağış olarak mı dağıtılmaktadır?
4. Millî Eğitim Bakanlığınca Tebliğler Dergisi'nde tavsiye edilmiş mi?
5. Eser (dergi) bugüne kadar hiç ödül almış mı?
6. Eser (dergi), yazarı veya hazırlayanlar tarafından çocuklar muhatap olarak düşünülerek mi yazılmıştır?

7. Söz başında ve arka kapakta neler anlatılmaktadır? Bu iki kısmın muhatabı çocuklar mı yoksa ebeveyn veya öğretmenler mi?
8. Eser (dergi) isteme adresi

2. 8. 4. Muhtevaya Dayalı Özellikler

1. Eserde (dergide) işlenen konu
2. Eserde (dergide) işlenen ana fikir
3. Eserde (dergide) kullanılan yazılı anlatımın türü: Masal, şiir, hikâye, roman, tiyatro, fabl, tekerleme, ninni, biyografi, monografi, monolog, seyahat, hatıra, mektup, tarih, (büyük adamlar, kahramanlıklar, olaylar, Atatürk İnkılâpları...vs.)
4. Eserde (dergide) işlenen temel değerler.
5. Eserde (dergide) işlenen kavramlar ve kabuller (vatan, millet, bayrak, din, hümanizm, Atatürkçülük...vs.)
6. Eserin (derginin) şahıslar kadrosu.
 - İnsanlar: Cinsiyet, yaş, toplumdaki rolleri ve fonksiyonları (öğretmen, asker, işçi, memur, köylü, ana-baba, amca, dede, kardeş, çocuklar, yabancılar, üvey anne...)
 - Olağanüstü Varlıklar: Destan Kahramanları (cin,peri,şeytan,cadı, dev, Parmak Çocuk, He-man, İskeletor...)
 - Hayvanlar: Evcil hayvanlar (kedi, köpek, at, eşek, öküz, keçi...), Yabanî hayvanlar (kuşlar,yılan,domuz,aslan, kurt, kaplumbağa...)
 - Cansız Varlıklar: Rüzgar, dağ, makineler, robotlar, kuklalar, bitkiler.
7. Eserin (derginin) dili : Yazar, eserde muhatabı olan çocukların dil seviyesine inebilmiş ve çocuğa göre bir dil yakalayabilmiş mi? Eserde çocuğa açıklanması lüzumlu görülen kelimeler, tâbirler, deyimler, atasözleri, ayetler, hadisler, fikirler ve paragraflar hangileridir?
8. Eser (dergi), ne kadar zamanda okunabiliyor?

9. Eserin (derginin) ders içinde mi, yoksa sınıf dışında mı okunması daha uygundur?
10. Eser, (dergi) hangi dersin, hangi konularıyla ilgilidir?
11. Eser (dergi) çocukta iş sevgisi uyandırabiliyor mu?
12. Eser (dergi), çocuklar arasında rol dağılımı yaparak okutmağa, temsile uygun mu?
13. Eser (dergi), çocuğu resim yapmaya, yazmaya, deney ve gözleme sevk ediyor mu?
14. Eser (dergi), okunduğu zaman çocukta başka bir eseri okuma hevesi uyandırabiliyor mu?
15. Eserde (dergide) ilmî, millî ve dinî kabullere ters düşen ifadeler yer alıyor mu?
16. Eserin (derginin) çocuğa görelilik bakımından değeri.
17. Eserin (derginin) hayata yakınlık bakımından değeri.
18. Eser, (dergi) muhteva bakımından hangi yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir?” (Gürel, 1995: 102-103-104-105)

2. 9. Çocukların Yaş Seviyelerine Ve Cinsiyetlere Göre İlgi Alanları (11-12-13-14 Yaş Grupları)

Çocuklara sunulan kitaplardan, dergilerden... müfredat programı çerçevesinde verilen eğitim-öğretimden verim alınabilmesi için, çocukların her yöndeki gelişimlerinde meydana gelen değişiklikler dikkate alınıp, yaş seviyelerine ve cinsiyete göre ilgi alanlarının, yeteneklerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla araştırmalar yapılmış, anketler düzenlenmiştir. Buna göre:

2. 9. 1. 11-12 Yaş Dönemi

1. “Bu dönemde kız ve erkek çocuklar arasındaki farklılaşma iyice görülür.

Erkek çocuklar spora yakından ilgi duyarlar, bol bol macera romanı okurlar. Kız çocuklar ise, hayalperest ve romantik olurlar.

2. Erkek ve kız çocuklarında sözcük ve kavram bilgileri oldukça gelişmiştir.
3. Bu dönemde okuma arzularının en çok olduğu dönemdir. Bu yüzden ayırım yapmadan ellerine geçirdikleri her şeyi okurlar. (tarih, biyografi, hayvan hikâyeleri, efsaneler,doğa ve fen kitapları ve fen kitaplarındaki deneyleri yapmaya çalışırlar.)
4. Çizgi romanlarını çok okurlar.

2. 9. 2. 13-14 Yaş Dönemi

1. Bu dönem çocukluktan yetişkinliğe geçiş devridir.
2. Çocuk içine kapanık veya isyankârdır.
3. Bu yaşlarda örnek alacak bir kahraman ararlar. Bu nedenle 13-14 yaşlarındaki çocuklara örnek olabilecek biyografiler okutulmalıdır. Erkek çocuklar, spora ilgi duyarlar, fen kitaplarına (taşıtların, iletişim araçlarının, bilgisayarların nasıl yapıp nasıl çalıştığı gibi konulara) ilgi duyarlar, macera ve sporla ilgili kitapları okurlar. Kız çocukları ise romantik eserleri, meslek hikâyelerini ve dedektif romanlarını, kahramanı kızlar olan, kızların sorunlarını dile getiren kitapları okurlar.
4. Her iki grup evcil hayvanlarla ilgili realist eserleri, tarihî romanları, ince mizah içeren kitap ve dergileri zevkle okurlar.
5. Bu dönemde koleksiyon merakı başlar, ilgileri çok çeşitlidir ama kısa sürelidir.
6. Hayal kurma güçleri idealizme doğru dönüşür.
7. Bu dönemde çocuk çevresini beğenmez, kendini düzeltmek ister, çevresini de güzel ve ideal görmek ister.

2. 9. 3. Yaşlara Göre Okuma Eğilimleri

Eğitim öğretimde çocuğa göre hareket etmenin ve zevk için okumanın değeri anlaşılnca, çocukların hangi yaşlarda ne gibi konulara karşı ilgi gösterdiklerini tespit maksadıyla birtakım araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar geniş ölçüde uygulanmış anketlere dayanmaktadır.

Anketler, öğretmenler, ana-baba gibi çocuklarla yakından ilgilenen kimseler veya bizzat çocuklar arasında açılabilir. Çocuk kitaplarında bu maksatla kayıtlar tutulmakta ise hangi yaşlarda ne gibi kitapların en çok beğenildiğini daha esaslı bir şekilde tespit edilmiş olur.

2. 9. 4. Okuma Eğilimleri

Çocuklar arasında açılan anketlerden biri Viyana’da meşhur psikolog Charlotte Bühler tarafından idare olunmuştur. Charlotte Bühler 8-20 yaşlar arasında bulunan 8000 çocuk ve genç arasında açtığı ankette “Hangi kitabı en ziyade severek okuyorsun. Neden?” sorusunu sormuştur. Verilen cevaplara göre dört okuma eğilimi tespit olunmuştur. Bu eğilimler Charlotte Bühlere göre birbiri ardı sıra değil yan yana yer alırlar, bunlar şöyle sıralanmaktadır:

İlk eğilim halk masallarıyla başlar.

- Kız çocuklarında 10, erkek çocuklarda 9 yaşlarına kadar %75 oranında masal okunur.
- Halk masallarından sonra çocukların ilgilendikleri masallar Binbir Gece Masalları, Andersen Masalları gibi sanat masallarıyla efsaneler ve halk kitaplarıdır. Aynı zamanda Robinson Crusoe ve Sergüzeşt hikayeleri de okunur.

- 12 yaşından başlayarak kızlarda 14, erkeklerde 16 yaşına kadar süren bir tereddüt devresinden sonra asıl romanlara karşı ilgi uyanır.

İkinci eğilim: Birincinin yanı sıra ve okuldan önce görülür. Bunda çocuk hayatı mihverdir. Böylelikle küçük okuyucu hayatla ilgilenmiş olur. İlk sınıflardaki çocuklar masallarla birlikte %25 oranında bu kitapları okurlar.

Üçüncü eğilim : Üçüncü eğilim bilgi kitaplarına karşıdır.

Tabiat, kaşifler, icatlar, coğrafya ve tarihle ilgili kitaplar 10-11 yaşlarından sonra daha fazla değer kazanır.

Dördüncü eğilim : Sanat değerlerini takdir, sanatı kavramak için okumak dördüncü eğilimdir. Bu kısmen bulûğ devresinde, kısmen daha sonra görünür.

Amerika'da yapılan bir araştırma sonunda ise, yaşlara göre okuma eğilimleri şu şekilde tespit edilmiştir:

2. 9. 5. Erkekler

- 11 yaş: Sergüzeştler, esrarlı yazılar; makineler, taşıtlar elektrik gibi icatlarla ilgili yazılar, keşifler, havacılık yazıları, polis hikâyeleri, tabiat , hayvan yazıları tarihle ilgili yazılar.
- 12 yaş: Biyografiler, tarihî hikâyeler, nükteli hikâyeler, icatlarla, keşiflerle ilgili yazılar, mitoloji, esrarlı hikâyeler, polis hikayeleri.
- 13 yaş: Makinelerle, icatlarla, bilim ve tabiatla ilgili meraklı yazılar.
- 14 yaş: Halka hitaben ilmî dergiler veya kitaplar, icat hikâyeleri, uzun hikâyeler, biyografiler, tarih, gezi yazıları.

2. 9. 6. Kızlar

- 11 yaş: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, peri masalları, tabiat ve hayvan hikâyeleri, hafif aşk hikâyeleri, sergüzeşt hikayeleri polis hikayeleri.
- 12 yaş: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, erkek çocuklarla ilgili sergüzeşt hikâyeleri, tabiat hikâyeleri, yetişkinlere mahsus hikâyeler, icatlar ve biyografiler şiir ve esrarlı hikâyeler.
- 13 yaş: Büyüklere mahsus uzun hikâyeler ev ve okul ile ilgili konularda yazılar, şiir, dram.
- 14 yaş: Büyüklere mahsus yazılar, şiirler , temsiller (naklen, Zengin, 2003: 57-60).

Tablo1: 11- 12 yaşındaki çocukların ilgi alanları

(Demiray, 1973: 46).

11 Yaşındaki Çocuklar	12 Yaşındaki Çocuklar
<u>Kızların İlgi Alanına Giren Konular</u> okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, peri masalları, tabiat ve hayvan hikâyeleri, hafif aşk hikâyeleri, macera hikâyeleri, hayat hikâyeleri, polis hikâyeleri.	<u>Kızların İlgi Alanına Giren Konular</u> okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, erkek çocuklarla ilgili hayat hikâyeleri, tabiat hikâyeleri, yetişkinlere mahsus hikâyeler, icatlar ve biyografiler, şiir ve esrarlı hikâyeler.
<u>Erkeklerin İlgi Alanına Giren Konular</u> okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, peri masalları, tabiat ve hayvan hikâyeleri, hafif aşk hikâyeleri, macera hikâyeleri, hayat hikâyeleri, polis hikâyeleri.	<u>Erkeklerin İlgi Alanına Giren Konular</u> biyografiler, tarihî hikâyeler, nükteli hikâyeler, icatlarla, keşiflerle ilgili yazılar, mitoloji, esrarlı hikâyeler,polis hikâyeleri.

Tablo 2: 13-14 yaşındaki çocukların ilgi alanları

(Demiray, 1973: 48).

13 Yaşındaki Çocuklar	14 Yaşındaki Çocuklar
<u>Kızların İlgi Alanına Giren Konular</u> büyüklerle mahsus uzun hikâyeler, ev ve okulla ilgili konularda yazılar, şiir, dram. <u>Erkeklerin İlgi Alanına Giren Konular</u> Makinelerle, icatlarla, bilim ve tabiatla ilgili yazılar.	<u>Kızların İlgi Alanına Giren Konular</u> halka hitap eden ilmî dergiler veya kitaplar, icat hikâyeleri, uzun hikâyeler, biyografiler, tarih, gezi yazıları. <u>Erkeklerin İlgi Alanına Giren Konular</u> büyüklerle mahsus yazılar, şiirler, temsiller.

BÖLÜM 3

3. TÜRKÇE DERSİNİN VE MİLLÎ EĞİTİMİN GENEL AMAÇLARI

“Çocuk edebiyatı, çocukta dil gelişimini sağlayan unsurlardan biridir. Karşılıklı anlaşma aracımız olan dilin çocukluk dönemlerinde daha çok geliştiği ve kökleştiği unutulmamalıdır. Çocuk edebiyatı vasıtasıyla çocuğun alıcı dil gelişimine katkıda bulunmakla kalınmaz, aynı zamanda ifade edici dil gelişimi de desteklenmiş, kelime hazinesi zenginleştirilmiştir.” (Demiray, 2002: 6)

Çocuk edebiyatının bir kolu olan çocuk dergilerinin çocuk edebiyatı hedefleriyle ve edebi türlerin özellikleriyle örtüşmesi, çocukların yaş seviyelerine ve cinsiyete göreliğinin uygunluğu kadar, Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve çocuğa kazandırılması gereken temel becerilerle de örtüşmesi gerekir. Çünkü “Çocuklar için edebiyat, her şeyden önce dil’dir.” (Şirin, 2000: 103). Ona edebi ve estetik zevki, güzellik ve hoşluk duygusunu kazandırmak, anadilinin özelliklerini, kurallarını hissettirmek, kelime hazinesinin zenginleşmesini sağlamak... ancak dilin, dildeki kelimelerin güzel bir şekilde işlenmesi ile mümkündür. Dolayısıyla çocuk dergilerinin de verilmek istenen bu amaçlar doğrultusunda dili en doğru ve en güzel şekilde kullanması gerekir. Bu amaçlar:

3. 1. Genel Amaçlar

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,

2. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,
3. Türkçe'yi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
4. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,
5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,
6. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,
7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri,
8. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,
9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,
10. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
11. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.

3. 2. Temel Beceriler

Temel beceriler, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Türkçe Öğretim Programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Programla ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır:

1. Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma
2. Eleştirel düşünme
3. Yaratıcı düşünme
4. İletişim kurma
5. Problem çözme
6. Araştırma
7. Karar verme,
8. Bilgi teknolojilerini kullanma
9. Girişimcilik
10. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme
11. Estetik zevk kazanma,
12. Millî, manevî ve evrensel değerlere duyarlı olma

BÖLÜM 4

4. ÇOCUK DERGİLERİNİN İNCELENMESİ

4. 1. TÜRKİYE ÇOCUK DERGİSİ

15 Kasım 1981 yılında yayım hayatına haftalık sayılarla başlayan ve Şaban Cibir tarafından Yazı İşleri Müdürlüğü yürütülen dergi, 1999 yılından itibaren aylık olarak çıkmaya başlamış ve Yazı İşleri Müdürlüğü bu tarihten itibaren M. Sırrı Arvas' a geçmiştir.

2005 yılı içinde aylık olarak 28- 30 bin gibi bir baskı adediyle çıkan derginin 2005 yılının tüm sayıları yani toplam 12 sayısı (ocak-aralık) incelemeye alınmıştır. Bu sayılarda sürekli olarak (bazı bölümler her sayıda tekrarlanmasa da) adı geçen bölümler şunlardır:

- Merhaba
- Alış-Veriş Dünyası
- Kültür-Sanat
- Belirli Günler
- Kahkaha Dünyası
- Bir Babanın Mektubu
- Hayvanat Bahçesi (Bir sayfalık bir çizgi dizi ve devamında her sayıda farklı bir hayvan tanıtılmıştır.)
- Röportaj bölümleri
- Masal
- Çizgi Roman
- Çiçekli Bahçe: Nuray Baykal'ın hazırladığı bu bölüm daha sonra “Sizleri Geleceğe Hazırlayanlar” adıyla ve farklı bir içerikle çıkar.
- Şiir
- Hikâye
- Tarihten Bir Yaprak
- Gönül Bahçesi

-Çocuk Bahçesi

-Bulmaca

Sürekli olarak tekrarlanan bu bölümlerin dışında bağımsız olarak (belli bir başlık altında çıkmayan) veya sadece birkaç sayıda belirli bir başlıkla çıkan yazılar da mevcuttur. Bu bölümlerde birer sayfalık çizgi diziler, tıp alanıyla (özellikle insan vücudunu tanıma) ve coğrafi olaylarla ilgili yazılar, bayramlara özel yazılar, yarışma duyuruları, hayvanlarla ilgili bilgiler, oyun tanıtımları, ilginç bilgilerin yer aldığı sayfalar, araştırma sayfaları ve kolej tanıtımlarının yer aldığı yazılar bulunmaktadır.

4. 1. 1. Dergide Süreklilik Gösteren Bölümlerin İçerikleri

Derginin her sayısında yayımlanmasa da yarıdan fazla sayısında yayımlanan bölümler vardır. Bu bölümler yarıdan fazla sayıda yayımlandığı için sürekli yayımlananlar arasında incelenmiştir.

4. 1. 1. 1. Merhaba

Yazı İşleri Müdürü Ahmet Sırrı Arvas tarafından her sayıda düzenli olarak hazırlanan bu sayfada, didaktik içerikli hikayelere veya yazılara yer verilmiş. Aslında bu bölüm, okuyucunun yazılan konu hakkında düşünmesini sağlayıp “kendine getiriş” i ifade eden bir bölüm. Yazılar, iki sütun halinde, akıcı bir şekilde sunulmuş. Genellikle verilen mesajın yer aldığı son bölümde atasözleri, deyimler, hadis-i şerifler kullanılmış.

4. 1. 1. 2. Alış-Veriş Dünyası

Derginin özel olarak hazırlanmış reklam bölümü. (Bu bölüm dışında bağımsız reklamlar da var.) Genellikle yiyecek, kitap, kıyafet, oyuncak tanıtımları, resimleriyle birlikte verilmiş. Bunun dışında yine reklam amaçlı olarak bazı markaların çocuklara yönelik düzenledikleri etkinlikler (belediyelerin muhtaç

durumda olan çocuklara yardımı, depremzedelere destek, tiyatro haberleri, gezi programları, film festivalleri, spor aktiviteleri...) yer alıyor.

Kitaplar, kapak resimleriyle birlikte çocuğa yönelik bir tanıtım yazısıyla sunulmuş:

“Kitapsız bir hayatın ne kadar anlamsız ve boş olduğunu ve kitabın insan hayatına kattığı güzellikleri, zenginlikleri ve de renkleri çocuklarımızın hayatlarına yerleştirmeyi hedefledik. İstedik ki; kitap o küçük hayatlarının bir parçası olsun. İstedik ki; bedenleri büyürken, zihinleri gelişirken kitap sevgisi de bir çınar gibi büyüsün, gelişsin, serpilsin içlerinde...” (ocak: 8)

4. 1. 1. 3. Kültür-Sanat

Yine kapak resimleriyle birlikte kitap tanıtımları, özel günlerle ilgili düzenlenen konferanslardan haberler ve resimler, albüm, okul ve kolej tanıtımları, bazı okulların etkinlikleri (okuma şenliği, olimpiyatlar, resim sergileri, yazarlar şöleni...) ne yer verilmiş.

Tanıtımı yapılan kitapların çoğu çocuklara yönelik kitaplar. (Birkaç tanesi ebeveynlere yönelik olarak verilmiş.)

4. 1. 1. 4. Belirli Günler

Derginin çıkarıldığı ayda, hangi belirli gün veya hafta kutlanıyorsa ona yönelik olarak hazırlanmış bir bölüm. İçeriğinde bu günlerle ilgili bilgilendirici yazılar, şiirler, özlü sözler, afişler, resimler yer almış.

4. 1. 1. 5. Kahkaha Dünyası

Karikatürler, fıkralar (Temel fıkraları), bizimkiler bölümü, küçük ilanlar, öğrenci ve öğretmenlere yönelik kalıplaşmış sözler (öğrenci sözlüğü), burçlarla öğrencilerin kişilik özelliklerinin mizahi içerikli tanıtımı, duvar yazıları, ünlülerin çocukluklarına dair komik yorum yazıları, Aşık Tahtakaşık ve Aşık Zayıfaalılık

başlığıyla çocukları ilgilendiren konularda, kafiyeli, komik atışmalar, mani tarzında dörtlükler yer alıyor. Tabi ki bölümün adından da anlaşılacağı üzere bu ürünlerin hepsi mizahi içerikli.

4. 1. 1. 6. Bir Babanın Mektubu

Bir babanın ağzından çocuğuna hitaben yazılmış mektuplar. Duygusal içerikli. Babanın çocuğuna verdiği değerden ve ebeveynlerin yaptığı bazı hatalardan bahsediliyor. Bu hataların sebepleri çocukla paylaşılmış.

4. 1. 1. 7. Hayvanat Bahçesi

Bazı sayılarda hayvanlarla ilgili bir sayfalık çizgi dizi (mizahi içerikli) yer alırken, bütün sayılarda belirli bir başlık olmadan, tanıtılmak üzere konu edilen hayvan hakkında ilginç bilgiler verilmiştir. Seçilen hayvanla ilgili yazıdan çok resme yer ayrılmış. Bu resimler oldukça canlı, dikkat çekici özellikte.

4. 1. 1. 8. Röportaj Bölümleri

Her sayıda farklı bir kişi (genellikle yazar) seçilerek genellikle röportaj şeklinde o kişiyi tanıtıcı yazılara, resimlere yer verilmiş. Bu kişilerin çocuklara yönelik tavsiyeleri, meslekleriyle, eserleriyle ilgili tanıtıcı bilgiler bulunmakta.

4. 1. 1. 9. Masal

Genellikle bir sayfayı geçmeyen, konuyla ilgili bir resimle desteklenen masallara yer verilmiş. İki tanesi Keloğlan masalı

4. 1. 1. 10. Çizgi-Roman

Genellikle hayvanların kahraman olarak seçilip, başlarından geçen komik yazılara yer verilen bölüm. Bunlar; “Sevgi Ormanı”, “Devenin Maceraları”, “Üç Kafadar”, “Şifa”, “Rüya” gibi başlıklarla yayımlanan sayfalar.

“Avcı” adıyla yayımlanan ve beş sayıda yer verilen bölümde de; köy ahalisi, avcı ve köylüye saldıran ayı arasında geçen olaylara yer verilmiş.

4. 1. 1. 11. Çiçekli Bahçe

Değişik konularda bilgilerin, kısa röportajların, ünlü kişilerin çocuklara sesleniş bölümlerinin, gazete sütunları şeklinde verildiği bir bölüm.

Nuray Baykal’ın hazırladığı bu bölüm daha sonra “Sizleri Geleceğe Hazırlayanlar” adıyla ve farklı bir içerikle çıkar. Bu isimle çıkmaya başladıktan sonra başarısı yüksek, etkinlik yönünden aktif, sesini duyurmuş okulların, kolejlerin tanıtımına yer verilmiş.

4. 1. 1. 12. Şiir

Dergide çıkan şiirler genellikle Bestami Yazgan, Yusuf Dursun, Celalettin Kurt’a ait. Bu şiirlerde işlenen temalar; barış, bayramlar, çocuk, kış mevsimi, hayaller, vatan ve baba sevgisi...

Bir sayfalık bu bölümlerde üçer tane şiire yer verilmiş.

Şiirler şekil özellikleri bakımından; geneli kafiyeli ve dörtlüklerle yazılmış şiirler. Dörtlük sayısı dört ve sekiz arası değişmekte. Şekil özellikleri bakımından beyitle ve tamamen serbest tarzda yazılmış şiirler de mevcut.

Şiirler, resimlerle süslenmiş.

Bu özel olarak hazırlanmış şiir sayfaları dışında “Belirli Günler” bölümünde kutlanan günlerle ilgili şiirlere ve “Çocuk Bahçesi” adlı bölümde de çocukların şiirlerine yer verilmiştir.

4. 1. 1. 13. Hikâye

“Daha Çok Çalışmalıyız”, “Villa”, “Görmeyen Ressam”, “Boyacı Çocuk”, “Çakır Murat”, “Baba Dostu” başlıklı hikayelere yer verilmiş. Bu hikayelerde; çalışmak, azimli olmak, işini iyi yapma ve sorumluluk duygusu, insana verilen değer, kadir- kıymet bilme gibi fikirler işlenmiş. Hikâyeler birer sayfa halinde, resimlenmiş bir şekilde sunulmuş.

4. 1. 1. 14. Tarihten Bir Yaprak

Padişahlar, adsız kahramanlar, fethedilen yerler, İstanbul ve mimari yapılar anlatılmış. Bunlar anlatılırken öyküleyici bir anlatımla, didaktik bir tarzda sunulmuş.

Birer sayfayı geçmeyen bu yazılarda kendi tarihini, kültürünü tanıma, kendi kültürünü, tarihini yüceltme, cesaret, güven gibi fikirler, resimlerden de yararlanılarak işlenmiş.

4. 1. 1. 15. Gönül Bahçesi

İki sayfa halinde çıkan bu bölümde, din büyüklerinin hayatlarının öyküleyici bir şekilde anlatıldığı, gerçekten insanın gönlüne seslenen bir bölüm.

Bu bölümde hayat öyküsüne yer verilen kişilerden bazılarının isimleri: Hacı Bektaş-ı Veli, Ali Emiri Efendi, Çandarlı Kara Halil, Merkez Efendi, Hafız Osman.

Bu kişilerin özellikle edep, terbiye, hak, hukuk gözetme, tevazu sahibi olma, ilme, okumaya, araştırmaya önem verme, saygı ve sevgiyi yüceltme, düşkünün yanında olma, gönül diliyle anlaşma gibi özellikleriyle tasavvuf düşüncesine yer verilmiş.

Yazıların bazıları Ahmet Sırrı tarafından hazırlanmış bazıları da Elest Yayınlarında çıkan “Gönül Kılavuzları” adlı kitaptan alınmıştır.

4. 1. 1. 16. Çocuk Bahçesi

Çocukların gönderdiği yazıların, sözlerin, fıkraların, resimlerin, fotoğrafların yer aldığı yani çocukların oluşturduğu bir bölüm. Ayrıca bölümün, yine çocukların gönderdiği soru- cevap şeklinde esprili yazılardan oluşan “Derman Baharatçısı” adıyla bir köşesi var.

4. 1. 1. 17. Bulmaca

Hem küçük hem büyük çocuklara yönelik olarak (kare, çengel bulmaca) hazırlanmış bulmacaların yer aldığı bölüm. Bölüm içerisinde resimli atasözü bulmaca, eş anlamlı, zıt anlamlı kelime eşleştirme, karışık olarak hazırlanmış cümlelerden atasözü bulmaca, sayı ve hayvan, çiçek isimlerini yerleştirme gibi etkinliklere yer verilmiş.

4. 1. 2. Çocuk Edebiyatı Hedefleri Açısından Türkiye Çocuk Dergisinin İncelenmesi

1. Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını (güven duygusu, başarma ve başarılı olma, bir gruba kabul edilme, sevmeye ve sevilme, inanma, öğrenme, oyun ve değişiklik, estetik duygusu) karşılamak:

Dergi çocuğun ruhsal ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.

Derginin içeriğinde çok çeşitli türlerde çok farklı konulara yer verilmiştir. Bu çeşitlilik çocuğun manevi dünyasına seslenebilecek düzeydedir:

Çocuğun sevmeye, sevilme, güven duygusu, başarma ve başarılı olma isteği dergideki hemen hemen bütün bölümlerde vardır. “Masal”, “Öykü”, “Bir Babanın Mektubu”, “Tarihten Bir Yaprak” ...gibi bölümlerde bu temalara -ya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak- daha fazla yer verilmiştir. (Bu, edebi türlerin daha uygun olmasından kaynaklanmaktadır.)

Bir Babanın Mektubu

“Güzel yavrum,

Seni çok seviyoruz, seni kırmak istemiyoruz. Anne babalık çok zor. Sende esen hafif rüzgarlar bizde ne fırtınalar koparıyor bilemezsin. Senin bir yaprağının solması bizi kökten solduruyor, senin bir öksürüğün bizim ciğerlerimizde ne gedikler açıyor, senin bir gözyaşın bizde ne merhamet dalgaları koparıyor. Belki büyüdüğünde, sen de baba olduğunda bizi daha iyi anlarsın. Havalarda çok soğuk, sen çok tatlı ve sıcaksın. Bizi üşütme yavrum. Bütün hayatları senin yüreğinin gülüşü ve sıcaklığına ayarlayan anne babanı üşütme. Sıcacık yüreğinde hep günler, güneşler taşı ve bizi ısıt yavrum.

Gözlerinden öpüyorum.”(ocak: 26).

“Canım Anneme Mektup” yarışmasının düzenlenmesi ve çocukların katılımının sağlanarak, mektuplarına yer verilmesi, öncelikle sevgi, sonrasında ise güven ihtiyacını karşılayacak niteliktedir.

Derginin bazı sayılarında yayımlanan “Sevgi Ormanı (hayvanlar arasında geçen olayların anlatıldığı bir çizgi-roman)” veya hayvanlardan bahsedilen bölümler (hayvanların da bir aileye sahip olması ve birbirlerini korumaları, birbirlerine bağlılıkları), çocuğun hayvanlara karşı da sevgi dolu olmasını, onlardaki sevgi ve güven bağına gözlemleyen bir kişi olmasını sağlayacaktır.

“Tarihten Bir Yaprak” bölümünde tarihi kimliği olan şahsiyetlerin yaptıkları fetihlere, kazandıkları başarılarla yer verilmesi çocukta -özellikle erkek çocuklarda- başarıya duygusunu kamçılacaktır.

“Çocuk Bahçesi” bölümünde, bir gruba kabul edilme ve özgüven duygusunu yaşayacaktır.

“Bulmaca”, “Kahkaha Dünyası” gibi bölümler de hem mizah duygusunu, espri yeteneğini geliştirecek hem de oyun ve değişiklik ihtiyacını karşılayacak niteliktedir.

Şiir (Özellikle şiirler, söz tekrarlarının olmasından, ritim ve ahenk özelliklerinden dolayı bu konuda daha çok etkiye sahiptir.), masal (özellikle tekerleme bölümleri), hikaye ve deneme tarzındaki metinler vasıtasıyla çocukta edebi ve estetik zevk oluşturulacaktır;ama bu türlerin olduğu bölümlerde tanınmış şair ve yazarların eserlerine yer verilseydi daha çok verim alınabilirdi.

“Bugün Bayram Sabahıdır

Güneş bir başka doğuyor,

Bugün bayram sabahıdır.

Gökten mutluluk yağıyor,

Bugün bayram sabahıdır.

El öpünce dudaklar,

Açılır dostça kucaklar.

Sevgiye kanar yürekler,

Bugün bayram sabahıdır.” (mayıs: 58).

2. Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne almak:

Dergi, belli bir yaş grubuna hitap etmeyip, 7-14 yaş arası bütün çocukları hedef kitle olarak kabul ettiği için her yaşa göre uygun metinler konulmaya çalışılmıştır. Ancak macera içeren metinler az, kız çocuklarının romantik yanlarına veya onların sorunlarına yönelik özel metinler ise yoktur.

Bu bölüm yaşlara göre değerlendirme bölümünde incelendiği için burada tekrar ayrıntılı bir değerlendirmeye gerek görülmemiştir.

3. Çocuğun zihinsel gelişimini desteklemek,

Dergide “Bulmaca” bölümü, araştırmaya ve hayvanlara yönelik bilgilerin sunulduğu bölümler, çocuğun zihinsel gelişimine hitap etmektedir. “Bulmaca” bölümü, her yaş kategorisine seslenebilecek düzeydedir. (Kare bulmaca, nokta birleştirme, resimler arasında farklılık bulma daha küçük yaş gruplarına hitap

ederken; çengel bulmaca, sayı yerleştirme, eş ve zıt anlamlı kelime bulma, atasözü oluşturma daha büyük yaş gruplarına hitap etmektedir.)

4. Çocuğun algısal gelişimini desteklemek:

Dergideki metinlerin çocuğa göre olması, çocuğun algısal gelişimini de sağlayacaktır.

5. Sosyal, duygusal gelişimini göz önünde bulundurmak:

Dergide çeşitli etkinliklerden bahsedilmesi, yarışmanın düzenlenmesi, “Çocuk Bahçesi” bölümünün olması çocukta bu etkinliklere katılma arzusu uyandıracak, bunlara benzer çalışmaları okul, arkadaş çevresinde yapmaya yönlendirecek ve böylece çocuğun bir taraftan duygusal olarak gelişmesi bir taraftan da sosyalleşmesi sağlanacaktır.

1. maddede bahsedilen bölümler de çocuğun duygusal gelişimini desteklemektedir.

6. Çocuklara çeşitli konu ve kavramları yansıtan kitaplar sunmak:

Derginin konu çeşitliliği açısından zenginlik taşıması ve kitap tanıtımlarına yer vermesi çocuğun her yönden gelişimine katkıda bulunur; ancak daha önce de değindiğimiz gibi kitap tanıtımlarında veya dergiye alınan edebi metinlerde Türk ve dünya klasiklerinden örneklerle yer verilebilirdi.

7. Çocuğa ilk kitap sevgisini aşmak:

Derginin kitap tanıtımı bölümü, çocukları kitaplarla buluşturmaktadır. Ayrıca edebi metinlerin olması, hatta bu metinlerin alındığı kitaplara yer verilmesi çocuğa kitap sevgisini aşılayacaktır.

8. İlk edebi zevki ve estetik değerleri vermek:

Dergideki şiir, masal, hikaye, deneme, mektup, biyografi gibi türler, edebi ve estetik zevki aşlamaya yöneliktir.

9. Çocukları günlük yaşantının gerçekleri konusunda bilgilendirmek:

Dergideki metinlerde, gündelik yaşamın gerçeklerine yer verilmeye çalışılmıştır. Şiirlerde, barış ve savaş teması; hikayelerde, çalışmak zorunda kalan

çocuklar ve yardıma muhtaç insanların durumları; röportaj bölümünde uyuşturucu gibi konular ele alınmıştır.

10. Olumlu kişilik gelişimine ortam hazırlamak:

Çocuğun her yönden gelişimine ortam hazırlayan dergi, çocuğun zamanını da değerlendirmesini sağlayacaktır. Dergideki masal, hikaye gibi türlerin kahramanlarıyla özdeşim kuran çocuk, kendisine bu kahramanları model alarak kişiliğinin oluşmasına katkıda bulunacaktır.

Mesela; hırsızlık yapıp bundan pişman olan bir kahramanın duyguları, çocuğa hırsızlık yapmaması gerektiğini; ev projeleri yapan bir mühendisin işini iyi yapması ve iyi yapmadığında karşılaşacağı kötü durumlara yer verilmesi, çocukta insana değer vermesi ve işini hakkını vererek yapması gerektiği düşüncesini, bir kuşa sahip olan bir çocuğun kuşa olan sevgisi, çocuğun hayvan sevgisini kazanmasını sağlayacaktır.

Çocuk, röportaj yapıp, biyografisi sunulan kişileri de kendisine örnek alıp, onların davranışlarına veya mesajlarına göre kendine hedefler oluşturacaktır.

Röportaj yapılarak biyografisi sunulan kişilerin, kitaba, okumaya verdikleri önem, günlük tutmanın ve yazmanın faydalarına inanmaları gibi özellikleri üzerinde durulmuştur. Bunlar da mutlaka çocuğu etkileyecektir.

11. Çocukların yaratıcı hayâl güçlerini uyandırmak:

Masal ve hikayelerde geçen olaylar, tarihi olaylardan ve kişilerden bahseden bölümler, çocuğun bu olayları kafasında tasarlamasını sağlayacaktır.

Dergide çeşitli metin türlerine resimlerle birlikte yer verilmesi, “Çocuk Bahçesi”ne gönderilen resimlerin yayımlanması çocuğun hayal dünyasına yöneliktir. Ancak büyük yaş grupları için özellikle masal bölümünün resimleri, metne oranla daha fazla yer tutmaktadır.

12. Dinleme yeteneğini geliştirmek:

Dergi vasıtasıyla dinleme yeteneğini geliştirmek; ancak dergideki metinlerin çocuğa farklı kişiler tarafından okunması veya çocuğun dergideki metinleri arkadaşlarına okuması şeklinde gerçekleştirilebilir.

13. Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretebilmek:

Daha önceki maddelerde de değindiğimiz gibi çok çeşitli metinlere yer verilmiş olması, çocuğa değişik konularda bilgi verilmesini kolaylaştırır. Özellikle

mizah içerikli çizgi-dizi, hikaye, “Kahkaha Dünyası”ndaki metinler, bulmacalar, masallar, hikayeler, tarihi metinler... vasıtasıyla dergi, çocuğa hem eğlence hem de bilgi sunar.

14. İyi çocuk kitabı kavramını, verilen uygun örneklerle kazandırabilmek:

Derginin hem içerik hem de biçim açısından çocuğa uygun olmasıyla ilgili olan bu maddeye göre dergi, genel itibarıyla çocuğa “iyi çocuk kitabı (dergisi)” izlenimini vermektedir. Ancak Türk ve dünya edebiyatına yönelik eserlere, macera ve romantik konuların işlendiği metinlere yer verilmemesi, az da olsa imlâ hatalarının ve argo kullanımların olması, reklamlara çok fazla yer verilmesi (çocukların hoşlandığı bölümler olsa da) bu izlenimin etkisini biraz azaltmaktadır.

15. Çocuk kitabı türlerini (hikâye, roman, masal, fabl, biyografi, fen kitabı, şiir, çizgi roman) iyi örneklerle çocuğa tanıtmak:

Dergide çizgi roman ve fabl hariç bu metinlerin hepsine yer verilmiştir. Ancak bu metinlerin bazıları belirli kitaplardan alınırken; bazıları edebi ve estetik zevk bakımından fazla bir özellik taşımamaktadır. Klasikleşmiş eserlerden örneklerle, alıntılara yer verilmemiştir.

Türlerle ilgili ayrıntılı inceleme “Çocuk Edebiyatı Türlerine Göre Dergilerin İncelenmesi” bölümünde sunulmuştur.

16. Çocuklara uygun resimlendirme ve fiziksel özellikler yönünden iyi örneklerle tanışmalarını sağlamak:

Dergideki resimler çocuklara yöneliktir. Verilen metnin içeriğine uygun olup, metinle eş zamanlı olarak ilerleyen resimlerdir. Bu sayede çocuk, metin ile resim arasında bocalamamaktadır. Sadece bazı bölümlerin resimleri, büyük çocuklara göre biraz fazladır.

17. Kitapları, renkli resimler, kukla, gölge oyunu, pandomim, çizim gibi yöntemlerle anlatabilmek:

Dergideki metinler, çocuğun hayal dünyasına da seslendiği için çocuk, okuduğu metinlerin içindeki olayları, kahramanları zihninde canlandıracaktır. Metinlerle ilgili olarak verilen resimler, çocuğun olayları, kahramanları zihninde

canlandırmasını kolaylaştıracaktır. Çocuk, zihninde canlanan bu olayları, kahramanları resmetmek veya canlandırmak isteyebilir. Ayrıca dergideki olayların, kahramanların tıpatıp aynısı olmasa da okudukları başka olaylar için çağrışım yapabilir. Çocuk, bunları farklı şekillere uyarlayabilir. Bunun için dergideki çizgi-roman, çizgi-hikaye, mizah, bulmaca... bölümleri uygundur.

18. Çocuklara okulda uygulanan eğitim programını destekleyici kitaplar verebilmek:

Dergideki metinlerin, bulmacaların içerikleri, Türkçe, Tarih, Coğrafya, Din Kültürü, Fen Bilgisi, Matematik, Resim gibi derslerin içerikleriyle örtüşmektedir. Ayrıca çocuğa kazandırılması gereken davranışları kazandırabilecek niteliktedir. Bu nitelikler, diğer bölüm ve maddelerde incelenmiştir.

19. Çocuğu, kendine ve toplumuna yabancılaştırmayan nitelikte olmalıdır:

Çocuğun her yönden gelişimine zemin hazırlayan dergi, kendi kişilik özelliklerini bulmasını, kendini, karakter ve vücut yapısını tanımasını sağlarken diğer taraftan da içinde yaşadığı toplumu, toplumun kültürünü tanıtıcı bilgilere ulaşmakta ve bunları özümseyebilmektedir.

20. Denemeci, araştırmacı, eleştirici, özgür düşünceli insan yetiştirme amacı göz önüne alınarak kitap yazılmalıdır:

Dergideki bölümler vasıtasıyla çocuğun denemeci, araştırmacı, eleştirici, özgür düşünceli insanlar olarak yetiştirilmesi için çaba sarf edilmiştir. Mesela; "Bulmaca" bölümü, denemeci ve araştırmacı, masallar, hikayeler, yarışmalar, çocukların yazılarına ayrılan bölümler özgür düşünebilmesini, yine bu bölümlerde ana düşünceyi vermek için işlenen olumsuz durumlar eleştiri yapabilmesini sağlamaktadır.

4. 1. 3. Türkiye Çocuk Dergisinin Çocuk Edebiyatı Türlerine Göre Değerlendirilmesi

Bu bölümde Türkiye Çocuk dergisi, yukarıda bilgi kısmında verilen türlerde aranan niteliklere göre değerlendirilecektir.

4. 1. 3. 1. Masal

Dergide bütün sayılarda masala yer verilmiş. Bu masallar ikişer sayfa olup, genelinde bir sayfası resme ayrılmış. Dergide yer alan masallar:

Sülün'ün Güzelliği, Emre Hayal Kuruyor, Keloğlan ve Bekçi Yılan, Keloğlan Bulutlar Ülkesinde, Tombul Bağcıyla Kurnaz Tilki, Elif Kızın Güvercini, Masal Dinleyen Güneş, Arkadaşım Kanarya, Arkadaşım Can Eriği, Dikensiz Gül Bahçesi, Akbıyık'la Kara Vızzız, Domatesin Çekirdeği.

Konu edilen olaylar: Sülünün güzelliğinden dolayı kendini beğenmesi, kibri ve tavus kuşunun sülüne ders vermesi, bir çocuğun hayal dünyası, Keloğlan'ın annesiyle ve hayvanlarla arasında geçen diyaloglar, gönül zenginliği, yardımseverliği, rüyası, tilkinin kurnazlığını işe yaramaması, bir babanın kızına güvercin hediye etmesi, bir çocuğun kendi kolunun kırılması üzerine ağaçlara zarar vermekten vazgeçmesi, hayvanların kendilerine zarar veren insanlara karşı dayanışma içerisinde olmaları, sebzelerin güzelliği...

İşlenen temalar: “Her canlıyı yaratan yüce yaratıcıdır. Güzellik geçicidir. Önemli olan iyi bir canlı olarak yaşamaktır. Hem beni kusursuz bilirler. Oysa benim de, ayaklarım pek çirkindir. İnsanlar benim kanatlarıma bakarak hayran olurken, ben ayaklarımı gizleme çabasındayım.” (ocak: 38-39), dua etmenin ve hayal kurmanın güzelliği, yardımseverlik, tanıdıkları ziyaret etmek, bir kimsenin malını izinsiz almama, sevgi dolu olma, kötülüklerin sevgiyle aşılabileceği, insanların akıllı olmaları, hayvanların kafese kapatılmayıp doğada yaşamaları gerektiği, doğaya zarar vermemek gerektiği, hediyeleşmenin güzelliği, önyargılı olmamak, dayanışmanın önemi...

Masalı oluşturan olaylar genellikle çocuklar ve konuşma özelliği yüklenen hayvanlar arasında geçiyor. Olaylar, hareketlilik esasına dayalı ve bu, konuşma bölümleriyle desteklenmiş.

Masalların dili sade, anlatımı açık. Çocukların anlamını bilemeyecekleri sözcükler yok. Masalların giriş kısımlarında buluna tekerlemelere yeni ifade tarzları eklenmiş. Bazı masalların sonunda da kısa bir şekilde masal tekerlemesine yer verilmiş. Gelişme ve sonuç tekerlemeleri daha zengin tutulabilirdi.

Masalların sonu, bazılarında ilgi çekici bir şekilde biterken bazılarında sıradan bir şekilde bitmiş. Özellikle hayvanların konuşturulduğu masallardan hareketle çocuk bu olayları günlük hayatına uyarlayabilir.

Genellikle çocuğa verilen mesajlar, masalın son bölümlerinde yer almış. Bu mesajlar, açıkça ifade edilmiş:

“Sevgili dostlar! Dostu da düşmanı da küçük ve cılızdır diye hor görmeyin. Unutmayın ki; bir çivi bir nal, bir nal bir at kurtarır. Bir at bir yiğit, bir yiğit de bir yurt kurtarır.” (aralık: 35).

“Unutma, ne kadar kurnaz olursan ol, bir insan kadar akıllı olamazsın.” (mayıs: 39).

Masallardaki tasvirler, kahramanların davranışları ve beğenileri çocukta iyilik ve güzellik duygusunun gelişmesine yardımcı olabilecek düzeydedir. Masallardaki çocuk kahramanların veya Keloğlan’ın, hayvanların sevgi dolu, yardımsever olması, kötülerin sözle veya hafif bir şekilde sopayla cezalandırılması çocukta olumlu davranışlar geliştirecek düzeydedir.

Masallarda anlatılanların çocukları neşelendiren, güldüren, eğlendiren bir özelliği yok. Amaç birtakım gerçekleri göstermek, ders vermek olduğu için masalların eğlendirici olma özelliği dikkate alınmamış. Masalın sonu mutlu bitiyor; ama bu sonda bir sıradanlık var. Bu mutluluğun içerisinde bir hüznün saklı gibi. Sadece tilkilerin kurnaz olduğu tezini çürüten ve tilkilerin cezalandırıldığı bölümler biraz eğlendirmeye yönelik.

Masallarda çocukları korkutan veya üzen bölümler yok.

Masallarda çocukları uyuşukluğa, boş inançlara ve yazgıcılığa (kaderciliğe) yönelten cümleler yok. Tam tersine dua etmenin gücü ve Allah’a karşı sevgi dolu olunması gerektiği, duaların geri çevrilmeyeceği üzerinde durulmuş.

4. 1. 3. 2. Öykü (Hikâye)

Derginin her sayısında bir hikâyeye yer verilmiş. Bir sayfalık hikâyeler şeklinde. Hikâyelerin bazıları Nesil Yayınlarında çıkan “Herkesin Bir Hikâyesi Var” adlı kitaptan kısaltılarak alınmış. Konuya uygun küçük bir resim de verilmiş. Dergide yer alan hikâyeler:

“Baba Dostu, Çakır Murat, Sevgisiz Baba, Görmeyen Ressam, Villa Kömür Taşımaya Buyurmaz Mısınız” hikayeleri, Nesil Yayınlarından çıkan “Herkesin Bir Hikayesi Var” adlı kitaptan alınmıştır. Diğer “Boyacı Çocuk, Daha Çok Çalışmalıyız, Hiperaktif Mehmet, Sevgiye Randevu, Mutluluk, Kar Tanesi.” adlı hikayeler de Hasan Demirhan’a aittir.

Hikâyelerde konu edilen olaylar: Genellikle çocuk veya genç kahramanların hayatları, arkadaşlık ilişkileri, büyüklerle diyalogları...

Hikâyelerde işlenen temalar: Kadir kıymet bilme, şehitlik makamı, önyargılı olma, yardımseverlik, çalışmanın insana kattığı değer, insanın kendisiyle barışık olması ve azim, işini iyi yapmak gerektiği, medeniyet olarak geçmişten güç alarak ilerlememiz gerektiği, hayvan ve doğa sevgisi, mutlu olmayı bilmek ve hayata olumlu yönlerden bakabilmek...

Hikâyelerdeki olaylar, çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun nitelikte. Kahramanların genelinin çocuklar olması, çocuğu olaylara daha çok yaklaştırıyor. Hikâyelerin somut ve günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz nitelikteki olaylardan oluşması hikâyedeki mantık bağıını desteklemekte. Sadece Çanakkale ile ilgili bir hikâyede esrarengiz olarak ortaya çıkan bir dede geçer.

Hikâyeler, olay ağırlıklı hikâyelerdir. Dergideki masallara göre sonları daha umulmadık ve etkileyici bir şekilde bitmiştir. Tabii masallardaki gibi verilen mesaj sonda yer almıştır.

Hikâyelerde olağandışı özellik taşıyan olaylara ve kahramanlara yer verilmemiştir. Bu şekilde hikâyeler daha çok gerçekçilik kazanmaktadır.

Hikâyelerde genellikle kısa cümle ve paragraflar kullanılmıştır. Kahramanların diyaloglarına yer verilmesi eseri akıcı hale getirmiştir.

Ruh çözümlemesi olarak, kahramanların bilinç altından geçen kısa düşüncelere yer verilmiştir.

Hikâyelerde güldürü unsuruna rastlanmıyor. Masallardaki gibi amaç, çocuğa mesaj vermek.

Olaylar, belli bir sıraya göre seyrettiği için sona yakın hikâyedeki olayın çözümlenmesi noktasında merak unsuru devreye giriyor.

4. 1. 3. 3. Şiir

Derginin sekiz sayısında şiir bölümüne yer verilmiş. Bir sayfada üç tane şiir yayımlanmış.

Şiirlerin geneli, Bestami Yazgan, Celalaettin Kurt ve Yusuf Dursun’a ait.

Şiirlerde işlenen temalar: Sevgi, özlem, vatan ve anne- baba sevgisi, barış, savaş...

Şiirlerde konu ve tema açısından çeşitlilik yok. Oysa şiir vasıtasıyla çocuğa farklı konularda olumlu düşünceler, kazandırılabilir, değişik, güzel duygular yaşatılabilirdi. Büyük çocuklar için edebi zevki daha iyi tadacakları, büyüklere yönelik şiirlerden örnekler sunulabilirdi.

Şiirlerde kafiye unsuruna dikkat edilmiş. Ancak serbest tarzda yazılan şiirler de var.

Şiirlerin geneli dördlük nazım birimi ile bazıları ise beyit ve bent, bazıları da serbest tarzda yazılmıştır. Dördlükle yazılan şiirlerde her dördlüğün sonunda tekrar edilen nakarat kısımları var.

Şiirlerdeki tasvirler çocukların anlayabileceği tarzda, somut, yalın ve kesindir:

“Bir hayalim vardı..Masmavi gökyüzü altında,
Yemyeşil çimler üzerine sere serpe uzanmak.

Bir hayali vardı...Babamın kucağında,
Dedemin sakalıyla oynamak...

Bir hayalim vardı...Çöp bidonları arasında;
Ekmek ararken, yine de gülümseyebilmek.”(temmuz: 51)

Dil ve anlatım bakımından şiirler gayet anlaşılır. Genellikle kısa mısralar halinde yazılan şiirler mevcut. Şiirlerde genellikle düz bir anlatım var. Benzetme, istiare, mecaz gibi söz sanatlarına çok yalın ve az olarak yer verilmiştir.

“Cennet bahçelerinden
 Bir nadide bahçedir
 Her çocuğun yüreği.
 Çiçekleri büyütür
 Nice sevgi meleği.” (ocak: 56).

Büyük çocuklara yönelik olarak, konu ve tema çeşitliliği sunan, tasvirlerin daha yoğun olduğu, şiirdeki estetik ve edebi zevki yaşatacak, ona şiiri sevdirecek, düşünmeye ve anlamaya yöneltecek, tanınmış şairlerin büyüklere yönelik şiirlerinden örnekler sunulabilirdi.

4. 1. 3. 4. Biyografi

Derginin “Gönül Bahçesi” adlı bölümünde biyografiye yer verilmiştir. “Röportaj” bölümünde röportaj yapılan kişinin hayatı, eserleri hakkında bilgi verildiği için bu bölüm de burada değerlendirilecektir.

“Gönül Bahçesi” bölümünde, dini kimliği ve gönül ehli olan kişilerin hayatlarına ve eserlerine yer verilirken; “Röportaj” bölümünde, çocuklar için eser veren yazarların hayatları ve eserlerinden bahsedilmiş. Görülüyor ki konu açısından ve biyografisi verilen kişilerin alanları bakımından yeterli çeşitlilik yok.

“Gönül Bahçesi” bölümünde Hacı Bektaşî Veli, Hafız Osman, Ali Emiri Efendi, Seyyid Emir Külal, Ahmed Cüzeyri, Çandarlı Kara Halil, Seyyid Ali Nata, Nureddin Zengi, İsmail Saib Sencer, Fudayl Bin İyad, Habib-i Acemi, Merkez Efendi gibi kişilerin hayatlarına iki sayfa halinde değinilmiştir. Dergide sunulan bu bilgiler, Elest Yayınlarından çıkan Gönül Kılavuzları adlı kitaptan alınmıştır. Bu kişilerin hayatları anlatılırken dünya görüşleri, felsefeleri, başlarından geçen ilginç olaylar (hayatlarının dönüm noktaları)... öyküleyici bir tarzda anlatılmıştır. Olaylar, küçük kısımlara ayrılmış ve ayrı bir başlık verilmiştir: gönül diliyle, tövbekar öyle olur, cennetteki konak, ilmin başı sağ olsun,

Konu edilen kahramanların ilme, okumaya, kitaba, ahlaka, alçak gönüllüğe önem vermeleri, tasavvuf düşüncesi etrafında yaşamaları, adaletli olmaları... çocuklar için olumlu özelliklerdir.

Anlatılanlarda kahramanın ağzından cümlelere de yer verilmiştir. Bunlar, çocuğa olumlu özellikler kazandırabilecek niteliktedir. Ancak bölümün bazı yerlerinde anlamı bilinmeyen kelimeler kullanılmış ve bu kelimelerin açıklamalarına ne metin içinde ne de sonunda yer verilmemiştir. Bu, çocuğu metinden uzaklaştırabilir.

Konu ve alan bakımından çocukların dikkatini çeken, merak uyandıran, ilgilerine yönelik daha farklı alanlar seçilebilirdi. Mesela; röportaj bölümünde aynı sorulara yer verilmiş. Yazarların da verdikleri cevaplar, kişisel olmakla birlikte aynı. Burada sadece çocuğa kitap ve şiir okuması, günlük tutması, yazması gibi açık mesajlar gönderilmiş.

4. 1. 3. 5. Çizgi-Roman

Derginin her sayısında bir çizgi-romana ve birer sayfalık iki veya üç tane ayrı ayrı çizgi-diziye yer verilmiş. Dergideki çizgi romanlar:

Bir sayıda çıkanlar ve sayfa sayıları: Şifa 10 sayfa, Rüya 8 sayfa, Devenin Maceraları 9 sayfa,

İki sayıda çıkanlar ve sayfa sayıları: Sevgi Ormanı 9 sayfa, Üç Kafadar 10 sayfa,

Beş sayıda çıkan sadece Avcı adlı 9-10 sayfalık çizgi romandır.

Konu olarak; bir ayının köylülere zarar vermesi ve köylülerin ve avcının onu öldürmek istemeleri, Türk başbakanının rüyası (ülke olarak dünyada her açıdan birinci sırada olmamız ve diğer ülkelerin Türklere muhtaç durumda olmaları), hayvanların başından geçen olaylar (dostluk ilişkileri, maceraları...) işlenmiştir.

Konu olarak macera yönünden küçük çocuklara seslenebilir ; ama “Avcı” hariç diğerleri büyük çocukların macera arayışlarına pek yönelik değildir. Hareketlilik vardır; ama olaylarda sıradanlık ve basitlik hakimdir.

Çizgi-romanlarda kahramanlar genellikle hayvanlardır. Sadece Rüya ve Şifa adlı çizgi romanlarda kahramanlar insanlardır, Avcı’da ise kahramanlar hem insan hem hayvanlardan seçilmiştir. Çocuğun özdeşim kurabileceği kahraman yok gibidir. Sadece hayvanlar arasında geçen olaylardan sevgi, dostluk ilişkileri, yardımseverlik olumlu temalardır.

Çizgi romanların içeriğinde genellikle şiddete, saldırganlığa yer verilmemiştir. Sadece “Avcı” adlı çizgi-romanda bir ayının avcıya saldırısı vardır.

Çocukların hayal dünyalarına seslenebilme açısından da çizgi-romanlar yeterli değildir. “Rüya” adlı çizgi-romanda Türk başbakanının rüyasına yer verilmiştir. Bu rüyada Türklerin dünyada her yönde birinci sırada olmaları ve diğer devletlerin Türklere muhtaç durumda olmaları anlatılmıştır. Ancak Türkler için güzel durumlar söz konusu iken diğer ülkeler bir karışıklık içerisinde gösterilmiştir. Bu da Türklerin ilerlemeleri adına güzel olsa da diğer ülkelerin yaşamlarının bu şekilde gösterilmesi hoş değildir. Özellikle çocuğun dünya kültürünü tanınması yönünden. Ayrıca bu, çocukta ters tepki yapabilir: Rüya olduğu için bu olumsuzlukların gerçekte kendi ülkesinde yaşandığını düşünerek, olumsuz duygular içerisine düşebilir.

Çizgi-romanların uzun olması özelliğinden dolayı çocukların kelime dağarcıklarını zenginleştirici niteliktedir.

Çizgi-romanlarda kullanılan resimler, metni destekleyici mahiyette olup, metindeki olayların sıralanışı ile paralellik arz eder. Resimler renkli ve gayet canlıdır.

Kısmen de olsa maceraya yönelik olanlar ve birkaç sayıda yayımlanan “Avcı” adlı çizgi-roman devamının merak edilebileceğinden çocukta okuma arzusu uyandırabilir.

4. 1. 3. 6. Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler

Dergi doğa ve fen olayları bakımından oldukça zengin bir içerik sunmakta. Hayvanların ve doğadaki unsurların özellikleri, coğrafi olaylar, vücut sistemimizle ilgili bilgiler, sağlıklı olmakla ilgili bilgiler... verilmiş. Bilgilerin hangi kaynaktan alındığı verilmese de bilgiler, doğru, birbiriyle çelişmeyecek, birbirini izleyen bir sırada, neden-sonuç ilişkisine bağlı olarak verilmiştir.

Konular, soyut olarak sunulup, bırakılmamış. Konuya yönelik, çocuğun bu bilgileri somutlaştırmasını ve böylece daha iyi anlamasını sağlamak amacıyla resimlere yer verilmiştir.

Çocuğun dikkatini çekerek, okumasını ve sunulan konu hakkında bilgilenmesini sağlamak amacıyla dikkat çekici başlıklar kullanılmıştır: “Puslu

Havanın Sevdalıları –kurtlar-, İster Fakir, İster Fukara Hiçbir Zaman İçme Sigara, Tohumların Yolculuğu, Kızgın Dağ, Ağaçlardaki Canlı Tarih, Nasıl Büyüyoruz...”

Sıkıcılığı önlemek ve çocuğun dikkatini canlı tutmak için yazılar küçük bölümlere ayrılmıştır. Hayvanlarla ilgili olan bölümlerde; hayatı oyun oynar gibi öğrenirler, ailesine çok bağlı, Türkler boz kurdu neden sever, hayvanlar nasıl konuşur...; vücut sistemiyle ilgili olan bölümlerde, yiyeceklerin vücuttaki yolculuğu, bilgileri depolamak, beynimizi çalıştıran besinler, bir armudun sindirim öyküsü...; doğa olayları ile ilgili bölümlerde; kızgın dağ...

4. 1. 3. 7. Bilmece

Dergideki bilmeceler, çocuklar tarafından gönderilmiştir. Bu yüzden biz burada “Bulmaca” bölümünde yer alan etkinliklere değineceğiz.

Bölümde kare ve çengel, resimli atasözü, sebze, eşanlamli, zıt anlamli kelime, şifreli meyve, fark, atasözü bulmaca, sayı yerleştirme... gibi bulmaca çeşitlerine yer verilmiştir. Bunlar, hem küçük hem de büyük çocuklara yönelik.

Çocukların hem bilgilenmesini hem de eğlenmesini sağlayan bir bölüm. Çocuğa çeşitli konular hakkında zihin jimnastiği yaptırarak, düşünce gücünü; karışık olarak verilen öğeler arasında seçim yaparak muhakeme gücünü artırıyor. Bunlarla birlikte çocuğun dikkat süresini uzatıp, hafızasını güçlendiriyor. Bu etkinlikleri yapan çocukta zamanla anlama ve kavrama çabukluğu kazandığı görülebilir.

Bütün bu faydaların yanı sıra çocuğun dil gelişimine katkıda bulunup, kelime servetini de artırmaktadır.

4. 1. 4. “Çocuk Dergilerini İnceleme Ve Değerlendirme Plânı” na Göre Türkiye Çocuk Dergisinin İncelenmesi

4. 1. 4. 1. Eserin (derginin) Künyesi

1. Eserin (derginin) adı: Türkiye Çocuk
2. Hazırlayanlar: M.Sırrı Arvas (Sorumlu Yazı İşleri Müdürü), Eren Aydın, Yücel Söztutan, Coşkun Aktaş (Haber ve Yazı Grubu)

3. Resimleyenler: Ali Tüfekçibaşı (Ressam-Renkleme), İsmail Gürbüz (Grafik&Tasarım)
4. Yayınlayanlar: İmtiyaz Magazin Gazetecilik San. Ve Tic. A.Ş.
5. Basıldığı yer: İstanbul
6. Sayfa sayısı: 66- 90 arasında değişmekte.
7. Fiyatı: 4 YTL
8. ISSN: 1301- 2797

4. 1. 4. 2. Fizikî Özellikleri

1. Eserin (derginin) ebadı: Eni: 22cm. Boy: 30cm.
2. Kapak (Karton ciltli, resimli...vs): Resimli, 300 gr. kuşe kağıt,
3. Kullanılan kağıdın özellikleri (Birinci hamur, ikinci hamur, saman kağıt, kuşe, bristol, bez, ıslanmaz kâğıt...vs.): 180 gr. kuşe kağıt, mat ama baskıdan dolayı bir parlaklık var.
4. Baskıda kullanılan yazılar (Karakter ve punto): Metinler, farklı karakter puntoda yazılmış. Genellikle 12 puntoluk yazılar.

-El yazısı mı?: Hayır.

-Kitap harfleriyle mi?: Evet.

-Kaç punto?: Genellikle 12.

5. Resimli mi? (Renkli, siyah beyaz, tam sayfa, küçük kareler halinde...vs): Resimli, renkli.

Derginin bütün sayfalarında resim var. Masal, hayvanların tanıtımı, vücudu tanıma gibi ve bütün sayfa olan (bağımsız) reklamlarda, resimler yazılara göre daha çok ve resimler büyük ebatta. Diğer bölümlerde genellikle yazılar daha fazla yer kaplıyor.

6. Resimler metinle birlikte takip edilecek bir düzenleme içerisinde mi?: Evet. Metin ile resimler, eş zamanlı olarak ayarlanmış.

7. Resim altı yazıları resimde anlatılanla uygunluk arz ediyor mu?: Evet.

8. İçeriğinde çizgi dizi-hikaye-roman var mı?: Derginin içeriğinde çizgi dizi ve çizgi-roman yer alıyor.

9. Resimler, renk, baskı ve çocuk muhayyilesine seslenme bakımından metne uygun ve onun anlaşılmasında yardımcı olabiliyor mu?: Evet. Gerek hayvanlarla ilgili olan bölümlerde, gerek coğrafi olaylarda, tıpla ilgili bilgi verilirken resimler gayet canlı, renkli, dikkat çekici bir şekilde verilmiştir. Hatta metni okumaya iten sebepler arasında resimler ilk sırada yer alıyor diyebiliriz.

10. Oyuna dayalı mı?: Derginin içeriğinde özel olarak düzenlenmiş bir oyun sayfası yok. Ancak oyun tanıtımlarına yer verilmiş. Bu oyunlar genellikle bilgisayar oyunlarının tanıtımları. Bununla birlikte derginin son sayfalarındaki “Bulmaca” bölümünde yer alan etkinlikleri oyun içine dahil edebiliriz.

11. Form, cilt, mizanpaj (sayfa düzenlemesi) çocuk dergisi niteliğine uygun mudur?: Tel dikiş özelliği, grafiklerle süslenmiş, resimli ve renkli.

12. Dergide hitap ettiği yaş grubuna herhangi bir kayıt var mı?: Hayır yok. Sadece derginin internet sayfasında dergi için 7-14 yaş arası ifadesi yer alıyor. Yani yaş konusunda herhangi bir sınırlandırma yapılmamıştır.

Hüküm: Eser (dergi), fizikî özellikleriyle hangi yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir?: Dergi 7-14 yaş grubundaki bütün çocuklara seslense de fiziki özellikleri bakımından 10, 11, 12, 13, 14 yaş grupları için daha uygundur.

4. 1. 4. 3. Edebiyat Sosyolojisi Açısından

1. Eser (dergi), bugüne kadar kaç defa ve kaç adet basılmıştır?: 15 Kasım 1981 tarihinden itibaren yayın hayatında. Önceleri haftalık iken şimdi ayda bir defa yayımlanıyor.

2. Eserin (derginin) dağıtımı nasıl sağlanmaktadır?: Genellikle abonelik sistemi ile ya da bayilerden satın alma şeklinde.

3. Kişi veya kurumlarca hediye veya bağış olarak mı dağıtılmaktadır?: Hayır.

4. Millî Eğitim Bakanlığınca Tebliğler Dergisi'nde tavsiye edilmiş mi?: Daha önceki yıllarda tavsiye edilmiştir.

5. Eser (dergi) bugüne kadar hiç ödül almış mı?: Çocuk kültürüne katkıları nedeniyle, 1992'de, Çocuk Vakfı tarafından ödül verilmiştir.

6. Eser (dergi), yazarı veya hazırlayanlar tarafından çocuklar muhatap olarak düşünülerek mi yazılmıştır?: Evet. Çocuk dergisi olarak geçmekte. Derginin internetteki sayfasında şu tanıtım yazısı yer almaktadır:

“ Çocukların aktif ve sosyal bir kişilik kazanmalarına yardımcı oldu. Okurken eğlendiren, eğlenirken öğreten dergi, sürekli bir gelişim ve değişim içinde olan dünya ile çocuklar arasında bir köprü vazifesi gördü.

En iyi arkadaş, çocukların öğüte değil, örneğe ihtiyacı olduğunu bilen ve bu doğrultuda hareket eden Türkiye Çocuk, okuyucularına bir öğretmenden çok, bir arkadaş gibi yaklaşmayı başardı. Yıllarca, örnek insanları sayfalarına taşıdı. Çocukların başarılı, çalışkan, vatansever, mert ve "erdemli" insanlar olarak yetişmesi için çok gayret sarf etti.”

7. Söz başında ve arka kapakta neler anlatılmaktadır? Bu iki kısmın muhatabı çocuklar mı yoksa ebeveyn veya öğretmenler mi?: Dış kapak, dış kapağın içi, ilk sayfanın bir yüzü ve arka kapak reklam ile doldurulmuş. İlk yazı derginin girişi mahiyetinde “Merhaba” adıyla yayımlanan bölüm. Bu bölümde öğretici yanı ağır basan ve çocuğu düşünmeye sevk eden, değişik içerikli yazılar, hikayeler yer almış. Arka kapak öncesinde de “Bulmaca” bölümü yer almış.

8. Eser (dergi) isteme adresi: Türkiye Çocuk Dergisi

29 Ekim Caddesi No: 23 34197

Yenibosna/ İstanbul

İnternet Adresi: www.turkiyecocuk.com.tr

4. 1. 4. 4. Muhtevaya Dayalı Özellikler

1. Eserde (dergide) işlenen konular: Dergi mahiyetinde olmasından dolayı genellikle masal, şiir, hikaye, biyografi, röportaj, mektup, çizgi dizi, çizgi hikaye... gibi edebi türlere yer verilmiş. Dolayısıyla çeşitli konular yer almıştır: bir kahramanın başından geçen olaylar, bayram günleri, hayal kurmanın güzelliği, Keloğlan'ın maceraları, ebeveynlerin hataları, güven, anne, kardeş sevgisi, çocuklara duyulan sevgi, hediyeleşme, özel günleri hatırlama ve bu günleri değerlendirebilme (anneler ve babalar günü, 23 Nisan, ramazan ayı...), temizlik, hayvanların başından geçen olaylar, tabiat, yıl boyu yaptıklarımız, kötü alışkanlıklar ve zararları, büyüklerin hataları, inanç, bilginin önemi, yabancılara özentisi, çocukluk yılları...

Edebi türlerde işlenen bu konulardan başka hayvanları tanıma bölümleri, coğrafi olaylar, biyoloji (vücudu tanıma), genel kültür, tarihi olaylar, belirli günler gibi bölümler olması itibariyle bu alanlarla ilgili konulara da yer verilmiştir. Mesela:

Hayvanlarla ilgili olarak: Puslu Havalarda Sevdalıları: Kurtlar

Kendi Güzel Sesi Çirkin Kuş: Tavuskuşu

Renklerle Dans Edenler: Kelebekler

Coğrafi olaylarla ilgili olarak: Kızgın Dağ: Yanardağ

Hava Nasıl Olacak?

Yarım Saniyede Oluşan İhtişam: Şimşek

Biyoloji: Hayat Alfabesi, DNA

Gözlerimiz

Hayvanlarda Kamuflaj

Somon Yolunu Nasıl Buluyor?

Genel Kültür: Her Ülkenin Kahvaltısı Başka

Yüzerken Nelere Dikkat Edelim?

Bilgisayar Beyni Nasıl Çalışır?

İlginç Bilgiler

Tarihi Olaylar: Budin kuşatması

Cezayir'in alınması

İstanbul şehrinin geçirdiği yangınlar, deprem

2. Eserde (dergide) işlenen ana fikir: yardımseverlik, tutumlu olma, önyargılı olmama, çalışmanın ayıp olmadığı, insanın en akıllı varlık olması,

fedakarlık, savaşın kötülüğü, barışın güzelliği, azimli olmak, zamanı iyi değerlendirmek gerektiği, kötü alışkanlıkların zararlı sonuçlarının olduğu, doğayı tahrip etmememiz gerektiği, vatan sevgisi, merhamet, bağlılık, böbürlenmenin, kibrin, çıkarıcılığın, dedikodunun, hırsızlığın kötü olduğu, , kitap okuma, günlük tutma alışkanlığı, iyilik duygusu, dostluk...

3. Eserde (dergide) kullanılan yazılı anlatımın türü: Masal, şiir, hikâye, biyografi, hatıra, mektup, tarih, (büyük adamlar, kahramanlıklar, olaylar, Atatürk İnkılâpları...vs.

4. Eserde (dergide) işlenen temel değerler: sevgi, çalışmak, inanç,

5. Eserde (dergide) işlenen kavramlar ve kabuller (vatan, millet, bayrak, din, hümanizm, Atatürkçülük...vs.): Parantez içinde belirtilen kavramlar kısmen, yeri geldiğinde işlenmiş.

6. Eserin (derginin) şahıslar kadrosu:

- İnsanlar: Cinsiyet, yaş, toplumdaki rolleri ve fonksiyonları (öğretmen, asker, işçi, memur, köylü, ana-baba, amca, dede, kardeş, çocuklar, yabancılar, üvey anne...): çocuk, anne, baba, kardeş, arkadaş, Keloğlan, köylü...

- Olağanüstü Varlıklar Destan Kahramanları (cin, peri, şeytan, cadı, dev, Parmak Çocuk, He-man, İskeletor...): peri

- Hayvanlar: Evcil hayvanlar (kedi, köpek, at, eşek, öküz, keçi...), Yabanî hayvanlar (kuşlar,yılan,domuz,aslan, kurt, kaplumbağa...): Hayvanların anlatıldığı bölümlerde çok çeşitli hayvanlara yer verilmiştir: kelebek, papağan, örümcek, aslan, kartal, yunus...

Masallarda, hikayelerde, çizgi dizi-, çizgi hikayelerde: ayı, kedi, köpek, kanarya, güvercin, yılan, sülün, tavus kuşu, tilki, fare, deve, tavşan, sinek

- Cansız Varlıklar: Kahraman olarak cansız varlık genellikle seçilmemiştir.

7. Eserin (derginin) dili : Yazar, eserde muhatabı olan çocukların dil seviyesine inebilmiş ve çocuğa göre bir dil yakalayabilmiş mi? Eserde çocuğa açıklanması lüzumlu görülen kelimeler, tâbirler, deyimler, atasözleri, ayetler, hadisler, fikirler ve paragraflar hangileridir?: Dergideki yazıların dili sade. Sadece bazı bilimsel konularda ve “Gönül Bahçesi” bölümünde anlamı bilinmeyen

sözcüklere yer verilmiş. dejenere olmak, müellif, müsafaha, mecra, mahirane, rahle, tashih, palazlanmak, revir... Diğer bölümlerde çocuğun dil seviyesine uygunluk yakalanmış. Uzun cümleler kullanılmamış.

Ayet, hadis- şerif: “Zaten vermek istemeseydi, istemek duygusunu vermezdi.” (haziran: 4).

“Dere kenarında abdest alırken bile dikkatli olun, suyu israf etmeyin.” (nisan: 4),

Az da olsa uygun olmayan kullanımlar da vardır.

8. Eser, (dergi) ne kadar zamanda okunabiliyor?: Dergi aylık olarak çıkıyor. Daha kısa sürede de okunabilir.

9. Eserin (derginin) ders içinde mi, yoksa sınıf dışında mı okunması daha uygundur?: Derginin içerdiği konulara göre hem sınıf içinde hem de sınıf dışında okunabilir.

10. Eser (dergi), hangi dersin, hangi konularıyla ilgilidir?: Türkçe, Edebiyat, Tarih, Coğrafya, Fen Bilgisi, Din Kültürü, Resim...

Coğrafya: Tabiat olayları (karın, dolunun...oluşumu, şimşek, volkanik dağlar...)

Tarih: Tarihi şahsiyetler, olaylar...

Fen Bilgisi: İnsan, hayvan ve bitki sitemlerini tanıma...

Din Kültürü: Dini bayramlar, Allah inancı, merhamet...

11. Eser (dergi) çocukta iş sevgisi uyandırabiliyor mu?: Sadece genel olarak bazı okuma parçalarının teması şeklinde çalışma azminden bahsedilmiştir.

Derginin sadece bazı sayılarında çıkan bölümlerinden “Araştırma” bölümü çocukları araştırmaya, deney yapmaya sevk edebilir.

12. Eser (dergi), çocuklar arasında rol dağılımı yaparak okutmağa, temsile uygun mu?: Çizgi roman ve çizgi hikayelerdeki kısıtlı konuşma bölümlerinde.

13. Eser (dergi), çocuğu resim yapmaya, yazmaya, deney ve gözleme sevk ediyor mu?: Evet. Derginin bölümlerinden olan “Çocuk Bahçesi” çocukların gönderdiği yazı, şiir ve resimlerden oluşmakta. Tabii bunları yapabilmesi için gözlem yapması gerekir. Dolaylı olarak gözleme de sevk etmiş olacaktır.

Ayrıca derginin bütün sayfaları resimli. Bu sayfalardaki resimler, çocuğun hayal dünyasını zenginleştirdiği için çocukta resim yapma isteğini uyandırabilir.

14. Eser (dergi), okunduğu zaman çocukta başka bir eseri okuma hevesi uyandırabiliyor mu?: Evet. Her ne kadar klasik eserlerden örneklerle yer verilme de gerek bilgilendirme gerek eğlendirme açısından dergi değişik yaşlardaki çocuklara hitap ediyor. Konu ve edebi tür bakımından çeşitliliğin olması çocuğu olumlu yönde etkiliyor ve bu türleri tanımasını sağlıyor. Dergide bu türlerle tanışan çocuk aynı veya farklı türlerde eseri okuma isteği duyabilir. Dergiyi takip etmesi, zamanını değerlendirmesi, çocukta zaten düzenli olarak okuma alışkanlığı oluşturacağı için, çocuk dergi dışında da diğer eserlere severek yönelecektir.

15. Eserde (dergide) ilmî, millî ve dinî kabullere ters düşen ifadeler yer alıyor mu?: Hayır.

16. Eserin (derginin) çocuğa görelilik bakımından değeri:

“Çocuğa göre, deyince, çocuklar için yapılacak edebiyatın çocuğun büyüme ve gelişme çağlarına, psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine, algılama düzeyine uygun bir duyarlık anlaşılmalıdır. Hangi yaş grubu dikkate alınarak edebiyat yapılıyorsa çizgi- resimden edebiyata çocuk dünyasının yansıtılması gerekir. Çocuğa göre’ liğin ölçüsü ise çocuk bakışı ile belirlenir.” (Şirin, 2000: 19). Bu açıklamalardan da anlaşılıyor ki göreliliğin değerlendirilmesi için önce yaş grubunun belirlenmesi gerekir. Oysa derginin hitap ettiği yaş grubu oldukça geniş bir dönemi kapsamaktadır. Bu yüzden bazı metinler (şiiirler, masallar...) büyük çocuklara seslenmekte yetersiz kalmaktadır. Bu metinler dışındaki diğer metinler, büyük çocuklara yönelik olma özelliğini çocuğun ruhsal, algısal, zihinsel ve dil gelişimi bakımından gösterir. Konuyla ilgili olarak yeri geldiğince diğer maddelerde de değerlendirmeler yapılmıştır.

17. Eserin (derginin) hayata yakınlık bakımından değeri: Dergide yayımlanan edebi türlerde veya diğer yazılarda olaylar, anlatılanlar hayattan alınmış kesitlerdir. Hatta masallarda bile aşırı derecede bir olağanüstülük yoktur. Tek olağanüstülük hayvanların konuşabilmesidir. Hikayelerdeki kahramanlar ise genellikle çocuklardır. Bunun dışında cinlere, perilere (Bir kere yer verilmiş.), şeytana, devlere, cadılara yer verilmemiştir.

Konu edilen temalar da günlük hayatta karşılaşacağımız niteliktedir.

18. Eser (dergi), muhteva bakımından hangi yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir?: Derginin tanıtım bölümünde de bahsedildiği gibi 7-14 yaş arası çocuklara hitap etmektedir; ama özellikle hangi konular ve edebi türlerle hangi yaş grubuna seslendiği “Yaşa ve Cinsiyete Göre Okuma Eğilimleri” bölümünde verilmiştir.

4. 1. 5. Çocukların Yaş Seviyelerine (11-12-13-14 Yaş Grupları), Cinsiyetlere ve İlgili Alanlarına Göre Türkiye Çocuk Dergisinin İncelenmesi

4. 1. 5. 1. 11-12 Yaş Dönemi

Bu kısım bilgi kısmında yer alan maddelerin sırasına göre değerlendirilmiştir.

Dergi, spora ilgi duyan erkek çocuklarına seslenememektedir. Çünkü sporla ilgili sayfalara çok az sayıda yer verilmiştir. Bu sayfalar da çoğunlukla sporla ilgili haberler şeklinde olup, spor dallarıyla ilgili bilgilendirici, açıklayıcı yazılar yoktur.

Dergide maceraya yönelik olarak çizgi-dizi şeklinde olan “Avcı” adıyla yayımlanan bölüm ile “Tarihten Bir Yaprak” bölümünde anlatılan tarihi olaylar yer alır.

Dergide 11-12 yaş dönemi kız çocuklarına yönelik olarak, hayalperest ve romantik eserlere de pek yer verilmemiştir. Oysa erkek çocuklarında olduğu gibi bu tarzdaki eserler çizgi-dizi şeklinde verilebilirdi.

Değişik alanlardaki terimlerle ilgili olarak her bölümün başında küçük bir sözlük verilebilirdi. Çocuk bu şekilde yazıları okurken, kelimeleri daha rahat kavrayabilecek ve kelime dağarcığına ekleyebilecektir. Dolayısıyla çocuğun yazıdan uzaklaşması da -anlama daha kolay gerçekleşeceğinden- engellenmiş olacaktır.

Dergi oldukça değişik alanlarda (tarih, coğrafya, fen, genel kültür...) çocuklara hitap edebilmektedir. Ancak bu alanlar dışındaki diğer edebi türlerde (hikaye, masal, şiir, çizgi- dizi, çizgi hikaye...) konu çeşitlemesi kısıtlıdır. Konular daha zengin tutulup, farklı temalara yer verilebilirdi.

Dergi, çizgi roman ve çizgi dizi bakımından zengindir. Hemen hemen her sayıda yaklaşık on- on beş sayfa bu tipteki eserlere yer verilmiştir.

4. 1. 5. 2. 13-14 Yaş Dönemi

13-14 yaşlarında kendilerine örnek alacak bir kahraman arayan çocuklar için derginin her sayısında çocuklara yönelik yayınları olan bir kişiyle röportaj yapılmıştır: Gülten Dayıoğlu, Muammer Erkul, Bestami Yazgan, Olcay Yazıcı, Davut Mülâyim, Sevda Ak, Hikmet İnce, Mehmet Nuri Yardım, Ulviye Alpay.

Bu bölümlerde röportaj yapılan kişiye hemen hemen aynı sorular sorulmuştur: Kendinizi kısaca tanıtır mısınız, yazı hayatınıza nasıl başladınız, yazmak isteyen çocuklara nereden, nasıl başlamalarını önerirsiniz, çocuklara yönelik tavsiyeleriniz neler, günümüz çocuk edebiyatını nasıl buluyorsunuz?

Kişilerin de bu sorulara verdikleri cevaplar kişisel olmakla birlikte hemen hemen aynıdır: Çok kitap okumak, şiir okumayı alışkanlık haline getirmek, günlük tutmak, yazmak, umutlu olmak...

Çocuklar, bu cevaplardan kendilerine yönelik mesajları (okumak, günlük tutmak, yazmak...) alabilirler. Ancak kişilere aynı soruların sorulması ve birbirine yakın şekilde cevaplandırılmış olması sıkıcılığa sebep olabilir. Çocuk, derginin bu sayfalarından uzaklaşabilir. Bunun yerine röportaj yapılan kişiler çok daha farklı alanlardan da seçilebilirdi (Çocuklara örnek olabilecek ve ilgilerini çekebilecek.): sporcular, sanatçılar (şair, ressam, balerin...), çocuk programı sunucuları (TV veya radyo)...

Ayrıca “Tarihten Bir Yaprak” ve “Gönül Bahçesi” adlı bölümlerde tarihi ve menkıbevî şahsiyetlerin hayat öykülerine (yaşadıkları olaylar, kazandıkları zaferler, mucizevi sayılabilecek etkileyici olaylar, insanları etkileme güçleri, örnek olacak davranışları...) yer verilmiştir. Özellikle bu bölümler ilgi çekicidir. Çünkü öyküleyici bir üslupla, resimlendirme yapılarak hazırlanmış.

Dergide, kahramanı kızlar olan veya kızların sorunlarının anlatıldığı masal, hikaye... gibi eserlere yer verilmemiştir.

Dergideki masallar daha çok küçük yaştaki çocuklara yönelik olup geneli birer sayfalık masallardır. Masalların giriş, gelişme ve sonuç bölümündeki

tekerlemelere çok az yer verilmiş. Oysa bu tekerleme bölümleriyle çocuk, hayal kurmanın güzelliğini yaşayabilirdi.

Dergide Keloğlan'la ilgili iki masala yer verilmiş. Diğerleri günümüz yazarları tarafından içindeki olağanüstülükler kaldırılarak bilinen bir temaya uyarlanmaya çalışılmış. Ancak çok da başarılı olunamamıştır. Dergide yer alan masalarda genellikle sadece hayvanların konuşturulmasına yer verilip, aynı tipte yazılmış olması, tekerlemelere yer verilmemesi sebebiyle masal özelliği, havası yoktur.

Amerika'da yapılan bir araştırma sonunda ise , yaşlara göre okuma eğilimleri şu şekilde tespit edilmiştir: (Bu araştırma sonuçlarına göre Türkiye Çocuk dergisinin incelenmesi)

4. 1. 5. 3. Erkekler

- 11 yaş: Sergüzeştler, esrarlı yazılar; makineler, taşıtlar elektrik gibi icatlarla ilgili yazılar, keşifler, havacılık yazıları, polis hikâyeleri, tabiat , hayvan yazıları tarihle ilgili yazılar: Tabiatla ve hayvanlarla ilgili yazılara, az da olsa macera içerikli metinlere yer verilmiş.
- 12 yaş: Biyografiler, tarihî hikâyeler, nükteli hikâyeler, icatlarla, keşiflerle ilgili yazılar, mitoloji, esrarlı hikâyeler, polis hikayeleri: Biyografiye (her sayıda), tarihi hikayelere (yeterli değil) yer verilmiş.
- 13 yaş: Makinelerle, icatlarla, bilim ve tabiatla ilgili meraklı yazılar: Bilim ve tabiatla ilgili yazılar mevcut. Özellikle coğrafi olayların, hayvanların anlatıldığı, insan vücudunu tanıtan yazılar, resimler ilgi çekici.
- 14 yaş: Halka hitaben ilmî dergiler veya kitaplar, icat hikâyeleri, uzun hikâyeler, biyografiler, tarih, gezi yazıları: İcat hikayelerine ve gezi yazılarına yer verilmemiş.

4. 1. 5. 4. Kızlar

- 11 yaş: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, peri masalları, tabiat ve hayvan hikâyeleri , hafif aşk hikâyeleri , sergüzeşt hikayeleri polis hikayeleri: Okul ve ev hayatıyla ilgili kısa, mizahi yazılara, karikatürlere yer verilmiş. Diğer konularla ilgili bilgilendirici yazılar mevcut değil.
- 12 yaş: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, erkek çocuklarla ilgili sergüzeşt hikâyeleri, tabiat hikâyeleri, yetişkinlere mahsus hikâyeler, icatlar ve biyografiler şiir ve esrarlı hikâyeler: Biyografiler, şiirler ve hikayeler mevcut. Ancak şiirler daha çok küçük çocuklara yönelik, hikayeler çok merak uyandırıcı değil.
- 13 yaş: Büyüklere mahsus uzun hikâyeler, ev ve okul ile ilgili konularda yazılar, şiir, dram: Ev ve okul ile ilgili konularda yazılar mevcut; diğerlerine yer verilmemiş.
- 14 yaş: Büyüklere mahsus yazılar, şiirler , temsiller: Mevcut değil.

4. 1. 6. Türkçe Dersinin ve Milli Eğitimin Genel Amaçları Doğrultusunda Türkiye Çocuk Dergisinin Değerlendirilmesi

4. 1. 6. 1. Genel Amaçlar

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri:

Bir dilin özellikleri en iyi edebi türler vasıtasıyla çocuğa hissettirilebilir. Dergideki metinler, dilin doğru kullanımı açısından -az sayıda imla hatalarına ve anlam açısından uygun olmayan kullanımlara yer verilse de- çocuğa göredir. Hatta metinlerde deyimlere de yer verilerek dilin zenginliği sezdirilmiştir. Ancak bu deyimlerin geneli anlam bakımından olumsuz durumlar için kullanılan deyimlerdir. Deyimler seçilirken anlam bakımından da olumluluk taşıyan, çocukta güzellik ve

hoşluk duygusu uyandıracak olanlar alınabilirdi. Ayrıca şiir metinlerinde de ahenk, ritim, ses bakımından benzeşen örneklere az yer verilmiştir.

Bunlar dışında dille ilgili doğrudan doğruya bilgilendirmeye yönelik bir metin yoktur.

2. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri:

“Çocuk Bahçesi” bölümünde çocukların gönderdiği fıkra, bilmece, mektup, şiir, duvar yazıları, komik ve özlü sözler, resimlere yer verilmiş. Bu bölüm ile çocukların duygu ve düşüncelerini, hayallerini ifade etmeleri ve herkesle paylaşımları sağlanmıştır:

“Selam.Ben Fatmanur Özkülahlı. 13 yaşımdayım. 7.sınıfa gidiyorum. Hobilerim; müzik dinlemek, resim yapmak. Açık maviyi, Eylül ayını severim. Burcum aslan. Voleybol ve hentbol oynarım. Piyona çalarım. Avukat veya iç mimar olmak isterim. Yağmurda yürümeyi, yazın yüzmeyi severim. Mektup arkadaşı olmak isterseniz, adresim...”(şubat: 60).

3. Türkçe’yi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları:

Dergideki metinlerin dili, genelde sade, açık, anlaşılır ve akıcıdır. Cümleler fazla uzun olmayıp, kurallı cümle halindedir.

Metinlerde, çocukların dilimizin zengin varlığını görmesi ve kendini deyimler, atasözleri yönüyle zenginleştirebilmesi için güzel örneklere yer verilmiş.

“Derdini söylemeyen derman bulamaz, elini sıcak sudan, soğuk suya sokmuyor, ağzıyla kuş tutsa evde yaranamaz, ayağın yere bassın., kurda kuşa yem olmasın, çalmadık kapı bırakmadık, elinden tutamayacaksak, bugünün işini yarına bırakma, hapi yutmak, yenilen pehlivan güreşe doymaz, suya sabuna dokunmayan, etliye sütlüye karışmayan...”

Dergilerin bütün sayıları değerlendirildiğinde çok fazla imlâ hatasına rastlanmamıştır. Ama bu, hiç yok anlamında değildir:

“...oyununa hiç bir zaman karışmıyorum...”

“... Sen de esen hafif rüzgarlar bizde ne fırtınalar koparıyor...”

“Bu kış yakacak surunumuz olmayacak hanım...”

“Evet ya bende geç kaldıysam.”

“Sağol ben almıyayım benim var.”

“...çocuğunu döğmek istiyor...”

Satır sonlarında hece yanlış yerden bölünmüş: “...oyun edeyim dedim...”

“...Caddeye baktım hızla geçen arabalar minnacık bir kedi karşıdan karşıya geçmeye çalışıyordu...” anlam belirsizliği

Bu yanlışlıklara bir de bazı bölümlerde hiç paragraf yapılmamasını katabiliriz.

Bu imlâ hatalarıyla birlikte dergideki metinlerde argo sayılabilecek, olumsuz kullanımlar da vardır:

Bir çocuğun babası hakkındaki düşünceleri ve babasına hitaben söylediği sözler:

“...gül gibi anasının üstüne çer çöp kokluyordu.”

“...Peki bu herif ne fındıklar kırıyor gecenin kör vakti” veya

“Anan yaşındaki kadınla, mikro-dalga geçmeye utanmıyor musun?”

4. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri:

“Bulmaca” bölümünde kare ve çengel bulmaca, nokta birleştirme, eş ve zıt anlamlı kelime bulma, resimli atasözü bulma, sayı yerleştirme, atasözü bulmaca...

“Deney” bölümündeki uygulamalar: Gökkuşağı nasıl yapılır? veya bağımsız olarak hazırlanan “Vücudumuz Nasıl Çalışıyor?- Bir Armudun Sindirim

Öyküsü, Solunum Sistemi, Araştırma-Beynimizi Çalıştıran Besinler, Işık... gibi bölümler çocukta yukarıda belirtilen becerileri geliştirme yönündedir.

5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları:

“Kültür ve Sanat” bölümünde verilen kitap tanıtımları, etkinlik haberleri ile çocuğun bu aktiviteleri takip etmesi kolaylaşmıştır:

“Edebiyatımızın Gülüryüzü: Gazeteci-Yazar Mehmet Nuri Yardım’ın derin bir araştırma sonucu ortaya çıkan “Edebiyatımızın Gülüryüzü” zevkle ve keyifle okunan nüktelerden oluşuyor. Yüzlerce ünlü edebiyatçının nüktelerinin bir araya getirildiği kitap, genişletilerek yeniden basılmış. Ünlülerin nükteleri, şakaları edebiyatımızın zenginliğini daha kolay anlamamız sağlayacak ve sizi gülümsetecek bir kitap. (Selis Kitaplar)”

“O Amcalar Umutlarımız Çaldılar: Usta şair Celalettin Kurt’un kaleme aldığı kitap birbirinden güzel şiirlerden oluşuyor. Umut, sevgi, hüzn, coşku, savaş ve barış gibi konularda şiirlerin yer aldığı kitap okuyanları derin düşüncelere sevk ediyor. (Berkan Yayınevi)” (ekim: 14).

Ayrıca “Gönül Bahçesi” bölümünde verilen yazıların “Gönül Kılavuzları” adlı kitaptan; yine başka bölümlerde “Prof. Dr. İsmail Kaya’nın Kişisel Gelişim İçin 85 Öneri isimli kitabından bölümler; “Hikaye” bölümündeki hikayelerin bazılarının “Herkesin Bir Hikayesi Var” adlı kitaptan alınması çocuğa kitapları tanıttak ve çocukta merak ve okuma arzusu uyandıracaktır.

Yazarlarla yapılan röportaj bölümleri de; çocuğun, çocuklar için eser yayımlayan yazarları ve kendisi için uygun olan kitapları tanımasını sağlayacak niteliktedir.

“Alış-Veriş Dünyası” bölümünde çocuklar için, bazı markaların düzenlediği etkinliklere yer verilmiş. Ancak bu etkinliklerin bazıları önceden haber verme şeklindeyken bazıları olup bittikten sonra dergide yayımlanmış:

“Binlerce çocuk jojo karnavalında buluştu, 3-4 Eylül 2005 tarihlerinde Beylikdüzü Carrefour SA Alışveriş Merkezi otoparkında düzenlenecek olan “Okyanus’ta Tunçeri Street Cup’s 2005 turnuvası minik- küçük-yıldız- genç ve büyük erkekler kategorilerinde 4’er kişiden oluşan takımların katılımı ile

gerçekleşecektir..., Seven Hill ile unutulmaz çocukluk anıları- Çocukların Unutulmaz Anıları Olmalı, sloganı ile yola çıkan Seven Hill, Durusu Park'ta düzenlediği Uçurtma Şenliği ile kimsesiz çocuklara yönelik planladığı sosyal aktivitelerin ilkinin gerçekleştirdi.

Derginin “Anneler Günü” ile ilgili olarak düzenlediği “Canım Anneme Mektup” yarışması da çocukların katılımı ile gerçekleştirilen bir etkinliktir.

6. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri:

“Masal” bölümlerinde yer alan tekerlemeler, “Hikaye” ve “Tarihten Bir Yaprak” bölümünde anlatılan olayların bazıları ve şiirler hayal dünyasını geliştirmeye yöneliktir:

“Emre Hayal Kuruyor

Çok eski zamanlarda, Emre isminde baldan tatlı bir çocuk yaşarmış.

Emre'nin yaşadığı yer dünyanın en güzel yeriymiş. Orada çocuklar ninnilerle, masallarla, oyunlarla büyümüş. Emre, diğer çocuklardan farklıymış; çünkü en güzel hayalleri o kurarmış. Her gece yatağa girer girmez yeni bir dünyada bulurmuş kendini. Aman efendim, neler yokmuş bu dünyada? Her biri saray yavrusu evler mi dersin, dallarından çikolata biten ağaçlar mı dersin, oyuncaklarla dolu bahçeler mi dersin...aklına ne gelirse varmış o dünyada.”(şubat: 34).

“Keloğlan Bulutlar Ülkesinde

Bir varmış bir yokmuş. Allah'ın kulları hem çokmuş, hem güzelmiş. En güzellerinden biri de Keloğlan'mış. Onun güzelliği öyle boyda posta, saçta sakalda değilmiş. Bir keresinde bütün iyi huylar yan yana dizilmiş de Keloğlan'ın huyu, en iyisi çıkmış. Ya, işte bu yüzden Keloğlan' herkes çok severmiş. Neden sevmesin ki? Bir kere, herkesin yardımına koşarmış; hastaları bile iyileştirmiş. Keloğlan bütün bunları nasıl mı yaparmış? Sadece, insanların karşısına geçer, onları güldürürmüş. “Aman Keloğlan yeter, gülmekten kırılaçağım!” diyenleri bırakmış ancak.” (nisan: 43).

“Tarihten Bir Yaprak -Son Kale Kandiye-

Girit’te 21 yıldır süren çatışmalar Venediklileri çok yıpratır, çok yorar. Venedik Doç’u fevkalade yetkilerle donattığı bir elçiyi İstanbul’a yollar. Bunu ne padişah ne de Sadrazam kabul eder, Sadaret Kaymakamı ve Üçüncü Vezir Merzifonlu Kara Mustafa Paşa’nın huzuruna çıkarırlar.

Elçi derhal barış imzalamak istediklerini söyler ve tek şart olarak Kandiye Kalesi’nin kendilerine bırakılmasını arzular.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa güçlü olmanın getirdiği bir tavırla “geç bunları” diye elini sallar, “biz de Kandiye’ nin anahtarlarını getirdiğinizi sanmıştık. Madem öyle değildir, neyi konuşuyoruz. Görüşme bitmiştir. Bu kadar!”

Elçi alttan almaya bakar, sesine en kibar tonları oturtup “Paşa Hazretleri” der, “İnanın Venedik Senatosu dahi kaleyi size terke amadedir. Ancak Papa ve Güneş Kral (14. Louis) bize zamanında ettikleri yardımların peşini bırakmıyor, bunaltırcasına hesap soruyorlar...

Osmanlılar o günden sonra Kandiye kuşatmasına hız verir, Girit’teki son Hıristiyan Kalesini almak için hücum başlatırlar...” (mayıs: 60).

Ayrıca bölümlerin bazılarında bilinmeyen kelimelerin anlamları, metin içerisinde verilirken, -“Ulema (alimler), gureba (garipler), hüdema (hizmetçiler) ve tüllab (talebeler)”- bazılarında bu kelimelerle ilgili hiçbir açıklama yapılmamıştır. (kompleks, müsafaha, mecra, icazet, zahir, batın, kamuflaj...) Kelimelerle ilgili metinlerin sonunda küçük bir sözlük verilebilirdi. Kelimelerle ilgili gerekli açıklamaların verilmemesi metni anlaşılabilir kılacak ve çocuğu metinden, okumadan uzaklaştıracaktır.

7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri:

“Bulmaca” bölümünde kare ve çengel bulmaca, nokta birleştirme, eş ve zıt anlamlı kelime bulma, resimli atasözü bulma, sayı yerleştirme, atasözü bulmaca etkinlikleri,

“Deney” bölümündeki uygulamalar (Gökkuşuğu nasıl yapılır?),

Derginin bağımsız bölümlerinden nisan sayısında geçen “Nasıl Hatırlıyoruz?”,

“Merhaba” bölümünde “Zamanı Nasıl Kullanalım? yazıları çocukları düşünmeye sevk ediyor.

“Bir Babanın Mektubu” adlı bölümün bazı sayfalarında

“Ne istediğini bilmelisin.

İstedğini bilmeyen, bulduğunu ölçemez. Nereye varacağını bilmiyorsan, varlığını nasıl anlarsın?

Hayat ve sonrası için bir hedefin var mı?

Bir eylem planı yap ve planını eyleme sok.

Raftaki ilaca bakmakta şifa yok. İlaçlar yutmak içindir.

Hedefini ve elde etmek istediklerini sürekli kendine hatırlat. Bunları zihninde canlandır.

Hem unutmamak hem de daha iyi resmedebilmek için sahip olmak istediklerini gör, incele, etrafında dolaş, kokla, dinle, konuş, derinden derine bunları hisset. Çevrendekilere bunları anlat.

Rol yapar gibi de olsa, hayal ettiğin hayatı yaşamaya çalış. Hedefine sanki ulaşmışsın gibi davran. En azından öyle yapmaya özen göster. Bunun için çok zengin, çok başarılı olman gerekmez. Giyim kuşamda, oturup kalkmakta, gidilen yerlerde seçici ol.

Önemli bir karar vermek durumunda kaldığında, etrafındaki güvendiğin insanlara danış, görüşlerini öğren, fikir ve tavsiyelerini al. Sonunda kararını vermeden önce sakın bir ortamda kendini ve duygularını dinle. Hangi alternatif sana daha ılık ve hoş geliyorsa, içinin rahat edeceğini hissediyorsan, gecikmeden o yönde kararını ver. Verdiğin kararını etrafına duyur. Unutma, beynin gönülden verdiği kararlara tabidir.

Çok katı olma. Bazı bakımlardan esnemesini bil. Durumun gerektirdiğini hissettiğin anlarda karar ve davranışlarını yeniden değerlendir. Gerekirse geri çekilmeyi göze al. Kırılmaktansa biraz esne. Bu

kararı da tamamen kendi kararın olarak al ve algıla. Başkalarının senin adına ne yapman gerektiğini söylemelerine ihtiyaç bırakma.

İşler beklediğin gibi gitmedi, gitmiyor ve gitmeyecek ise, şikayet etme, kabahati başkalarında arama, mazeret bulma. Yeni duruma göre yeni fırsatlar ara ve yeni çözümler uygula.

Zamanı unutma. Paranı ve zamanını dikkatli kullan. Her ikisinde de çok pinti davranma.

Ekmeden biçilemeyeceğini, iyi hasat için ter dökmek ve iyice beklemek gerektiğini unutma.

Sabırlı ol. İşler bazen umduğundan çok daha zaman alır. Azimli ol, pes etme ve yılma.

Hırslı olma. Bırak yaptıkların meyvesini versin.

Gerekeni yaptıktan, gereken miktarda asıldıktan sonra arkası kendiliğinden gelir. Getirirler.

Cesur ol, hedefine ulaşmak için kendine cesaret ver, heyecanlandır.

Her olanı, “işte ben de tam bunu bekliyordum” düşüncesiyle karşıla. “Neden böyle oldu?” sorusunu tasalanmak için değil, olup bitenleri daha iyi anlamak ve ders almak için sor.

Bu ve benzerlerini günlük hayatında sıkı bir disiplinle uygulamaya gayret et. Göreceksin, bir süre sonra çevrendekiler, “Ne talihli insan” diyerek sana imrenecekler.” (haziran: 22)

gibi öneri içeren nitelikteki cümlelerle çocuklara akılcı ve doğru düşünme, karar almaya yönelik bilgiler sunulur.

8. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları:

Dergide kitle iletişim araçlarına değinilmemiş. Sadece ekim sayısında iki sayfada bilgisayar hakkında kısa bir bilgi verilmiş. Bu da, bilgisayardan nasıl yararlanılacağı, bilgisayar kullanırken nelere dikkat etmek gerektiği, bilgisayardan (internet) gelen mesajlara karşı eleştirel davranmak gerektiği ile ilgili değil.

Bu sayıdan başka, derginin “Alış-Veriş Dünyası” ile “Kültür-Sanat” bölümünde kitap tanıtımlarına yer verilmiş; ama burada da dediğimiz gibi sadece

kitap tanıtımı yer almış, her kitapta yazılanların doğru olmadığı, eleştirel yaklaşmak gerektiğiyle ilgili özelliklere değinilmemiştir.

9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları:

“Şiir” bölümünde Bestami Yazgan’ın, Celalettin Kurt’un ve Durdu Şahin’in (Durdu Şahin “Vatanıma” adlı şiirinde, vatani ve şehitlik mertebesini konu edinerek bu unsurların kutsallığı, tabiat unsurları ile vatanın güzelliğini işlemiş.) şiirlerine yer verilmiş. Bu şiirler aracılığıyla sevgi, barış, savaşı kabullenmeme, anne-baba sevgisi, tabiat güzellikleri...vb. duygular, çocuklara yaşatılmaya çalışılmıştır.

Derginin iki sayısında Türk kültürünün halk edebiyatı ürünlerinden olan Keloğlan masallarına yer verilmiş. Bu masallar aracılığıyla sevgi, ana-evlat dayanışması, dış görünüşün önemli olmadığı, iç zenginliği daha önemli olduğu gibi temalar işlenmiştir.

Dergide Türk ve dünya kültür ve sanatına yönelik klasikleşmiş eserlere yer verilmemiş. Sadece kitap tanıtımlarında “Ömer Seyfettin”in hikayelerine yönelik kısa bilgiler verilmiş. Bu da yeterli değil.

Çocuklara edebi zevki yaşatacak, kitap okuma alışkanlığı kazandıracak, kendi kültürünü ve diğer kültürleri tanıttacak, Türk ve dünya edebiyatının seçkin örneklerini tanıttacak metinler sunulabilirdi. Mesela; Türk ve dünya klasiklerinden çocukların seviyelerine, yaşlarına ve ilgilerine yönelik uygun olanları, Keloğlan ve Andersen Masalları, Eflatun Cem Güney, Naki Tezel, Cahit Uçuk, Oğuz Tansel, Hasan Latif Sarıyüce, Mehmet Başaran’dan masallara, Mevlana, Gülten Dayıoğlu, İpek Ongun, Hakkı Özcan, Gökhan Özcan, Mustafa Ruhi Şirin, Aytül Akal, Sadık Yalsızuçanlar, Üzeyir Gündüz, Mevlana İdris Zengin’ den hikayelere yer verilebilir, Yunus Emre, Cahit Zarifoğlu’ ndan veya diğer şairlerin şiirlerinden, La Fontaine’in fabllarından yararlanılabilirdi.

10. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri:

Derginin özellikle “Gönül Bahçesi” bölümünde, hoşgörü ve alçakgönüllülük; şiirler, hikayeler, çizgi-romanlar ve çizgi- dizilerde, savaş ve barış,

yardıma muhtaç insanlar, çocuklar, insanlara saygıyı, ahlaki açıdan olumlu ve olumsuz davranışlar... konu edilmiştir.

11. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır:

Dergide yer alan bölümlerlerden bazıları ile çocukların milli, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri sağlanmıştır:

“Tarihten Bir Yaprak” bölümünde ahilik geleneği, Sultanahmed Camii ve Sultan Ahmed, Kanuni Sultan Süleyman, Barbaros Hayreddin, Murat Hüdavendigâr, İstanbul’un güzelliği ve geçirdiği felaketler (yangın, deprem) anlatılmış.

Ocak sayısında Kurban Bayramıyla ilgili bilgilere yer verilmiş: “Çevre düzenlemesi yapılır, hazırlıklar Arefe Günü’ne kadar sürer, ilk gün ev kapanmaz, bayram namazı, eşsiz lezzetler ve ziyaret...”

Ekim sayısında ramazan ayıyla ilgili dört sayfalık bir bölüm hazırlanmış. Bu bölümde oruç nedir, orucun faziletleri nelerdir, nasıl niyet edilir, kimler oruç tutmaz, orucu bozan şeyler, orucu bozup hem kazayı, hem de kefareti gerektiren hususlar, orucu bozup sadece kaza gerektiren haller, orucu bozmayan şeyler, oruç kefareti gibi konularda bilgi ile oruç ve ramazanla ilgili şiirlere yer verilmiş.

“Gönül Bahçesi” bölümünde tasavvuf düşüncesinden,

“Belirli Günler” bölümünde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Cumhuriyet Bayramı, 10 Kasım Atatürk Haftası, Kızılay ve Yeşilay Haftası, Yerli Malı Haftası ile ilgili yazılar, şiirler verilmiş.

Derginin nisan ve mayıs sayısında “Anneler Günü” için düzenlenen mektup yarışmasıyla ilgili bilgilere ve ödül kazanan mektuplara yer verilmiş.

“Hikaye” bölümünde Çanakkale’yle ilgili esrarengiz hikayelerden (şubat: 50) birine yer verilmiş.

Ocak sayısının “Merhaba” bölümünde yılbaşı ile ilgili şu cümlelere yer verilmiş:

“...Baba, Noel Baba bize de gelecek mi?...

- Kızım, o Hıristiyanlara ait bir gelenek. Bizimle ilgisi yok.
- Baba, bizim niye Noel Baba’mız yok?
- Fesubhanallah! Kızım biz müslümanız.

- Ama ben yine de Noel babayı seviyorum.
- Onu sevemezsin kızım.
- Ama seviyorum baba! Sevmeyeyim desem de seviyorum...
- ?!
- O iyi biri baba.Çocuklara hediyeler alıyor.
- Kızım o tamamen uydurma, yok öyle bir şey! Bir aktörü giydiriyorlar, rol yapıyor.”

Derginin özellikle insan vücuduyla ve hayvanlarla ilgili tanıtıcı bilgilerin sunulduğu bölümlerde Yüce Yaratıcı ile ilgili cümlelere yer verilmiş.

“...Her canlıyı yaratan yüce yaratıcıdır. Güzellik geçicidir. Önemli olan iyi bir canlı olarak yaşamaktır...” (ocak: 39),

“...Yüce yaratıcının bu kadar mükemmel yarattığı insana düşense, verilen bunca nimete karşılık şükretmektir.” (nisan: 67).

“23 Nisan Coşkusu, Dünyayı Çocuklar Kurtaracak” adlı sayfada değişik ülkelerden çocukların fotoğraflarına, ülkelerinin isimlerine, başkentlerine ve bayraklarına yer verilmiş. (nisan: 26)

“Merhaba” bölümünde İsveçlilerin tasarrufa verdikleri önem jilette ilgili bir hikaye anlatılmış ve tasarrufla ilgili Peygamber Efendimiz’in sözlerine yer verilmiş.

“Kainatın Efendisi buyuruyor, Dere kenarında abdest alırken bile dikkatli olun, suyu israf etmeyin.” (nisan: 4).

Ağustos sayısında bağımsız olarak hazırlanan bölümde “Her Ülkenin Kahvaltısı Başka” başlıklı yazıda Türkiye, Rusya, İngiltere, Hollanda, İtalya, Fransa, İsviçre, İspanya, İsveç, Portekiz, Macaristan gibi ülkelerin mutfaklarına özgü geleneksel özelliklerden bahsedilmiş.

Eylül sayısı “Merhaba” bölümünde Albert Durer adlı yabancı bir ressamın hayat öyküsüne yer verilmiş.

Dergideki diğer metinlerde sevginin (anne-baba-kardeş sevgisi, hayvan ve tabiat sevgisi), çalışmanın ve iyilik yapmanın değeri, hırsızlık yapmanın ahlaka aykırılığı ve hırsızlığa ve hırsızlık yapana toplumun tepkisi, arkadaşlık ve dostluk bağları gibi ortak duygu ve düşünceler işlenmiştir.

4. 2. EBE-SOBE DERGİSİ

Dergi, Kasım 2001 yılında aylık olarak çıkmaya başlamıştır. 2005 Mayıs-Haziran sayısında 41. sayısına ulaşan derginin Yazı İşleri Müdürü İbrahim Pehlivan'dır.

2005 yılı içerisinde aylık olarak 15 binin altına düşmeyen bir baskı adedine sahip olan derginin 2005 yılının tüm sayıları yani toplam 11 sayısı (Mayıs-Haziran ayları tek sayı halinde çıkarılmıştır.) incelemeye alınmıştır. Bu sayılarda sürekli olarak (bazı bölümler her sayıda tekrarlanmasa da) adı geçen bölümler şunlardır:

- Kapak Okuması daha sonra Oyun Planı
- Keli ve Dimi
- Akıl Defteri
- Öykü
- Şeker Mikrofon
- Büyüteç
- Şiir
- Vesaire
- Çocuk Kulübü
- Posta Kutusu
- Mizah
- Mırnav
- Bulmaca
- Eğlencelik

Sürekli olarak tekrarlanan bu bölümlerin dışında bağımsız olarak (belli bir başlık altında çıkmayan) veya sadece birkaç sayıda belirli bir başlıkla çıkan yazılar da mevcuttur. Bu bölümler; Sobeleyenler, Ali'nin Günlüğü, Deneme, Masal, Matraksiyon, İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı, Fındık Faresi, Masalistan, Saklambaç Sokağı, İpucu gibi başlıklarla değişik içeriklerdeki yazılar sunulmuştur.

4. 2. 1. Sürekli Olarak Tekrarlanan Bölümlerin İçerikleri

Derginin her sayısında yayımlanmasa da yarıdan fazla sayısında yayımlanan bölümler vardır. Bu bölümler yarıdan fazla sayıda yayımlandığı için sürekli yayımlananlar arasında incelenmiştir.

4. 2. 1. 1. Kapak Okuması

Mayıs-Haziran ayıyla beraber (Dergi bu sayıyla 41. sayısına ulaşmış. Bu yüzden içeriğinde ve bölümlerin isimlerinde birtakım değişiklikler yapılmış. Bazı bölümler dergiden çıkarılırken, dergiye yeni bölümler eklenmiş.) bölümün adı “Oyun Planı” olarak değiştirilmiş.

Her sayıda farklı bir kapak konusuna yer verilmiş. Konuyla ilgili dikkat çekici bir başlık (Çizgi filmlerle ilgili olarak, “Bu Çizgiler Neyi Anlatıyor?”; ilkbahar ve kelebeklerle ilgili olarak, “Mevsimlerin Prensesi Yeniden Geldiğinde”; gözlerle ilgili olarak, “Bakıp da Göremediklerimiz”...) ve bu konu hakkında deneme veya anı türünde bir yazının sunulduğu bölüm. Bu konular; müzik, çizgi filmler, ağaç ve orman, kelebekler, uçan balonlar, atlar, gözler ve görme duyusu, Hacivat ve Karagöz, bir kitabın serüveni. Bu kapak konuları, derginin diğer bazı bölümleriyle (Büyüteç, Matraksiyon...) de ilişkilendirilmiş.

Ayrıca derginin içeriği (bölümleri) hakkında kısa bir tanıtım yapılmış. (Hangi bölümlerin olduğu, bölümlerin içerikleri...) Bu tanıtım yazıları “Oyun Planı” bölümünde devam ederken deneme ve anı türündeki yazılara mayıs-haziran dönemiyle son verilmiş. Tanıtım yazılarının haricinde, çok kısa olarak “Merhaba Arkadaşlar!” hitabıyla başlayıp, iyi dileklerle biten ve o ayın özelliklerinden bahseden cümlelere (23 Nisan Çocuk Bayramı, yılbaşı, dini bayramlar, eğitim-öğretim yılının bitmesi, yeniden başlaması, Öğretmenler Günü, ...) de yer verilmiş.

Bu bölümde birbiriyle kafiyeli sözcükler seçilip, yazının daha akıcı olması sağlanmış. Genellikle dergiyi hazırlayanlar adına çocuklara hitaben hazırlanmış bir bölüm.

Derginin “Oyun Planı” bölümünden sonra “İçindekiler” bölümünün olduğu sayfada “Bu Nedir?” başlıklı, üç seçeneği olan ve bir resmin ne olabileceğiyle ilgili

soru yer alıyor. Bu sorunun cevabı derginin ilerleyen sayfalarında bir çizgi-dizi içerisinde açıklanıyor. Yine bu sayfada “Üç İpucu” başlığıyla o ayki sayının içeriğiyle ve gelecek sayıda ne olacağıyla ilgili üç ipucuna yer verilmiş.

Bu sayfada yer alan “İçindekiler” kısmı bazı bölümlerin resimleriyle birlikte sunulmuş.

4. 2. 1. 2. Keli ve Dimi

Dağıstan Çetinkaya tarafından çizgi-roman şeklinde hazırlanan ve kapağıyla birlikte beş sayfadan oluşan bir bölüm. Kahramanlarının isimleri Keli ve Dimi olan iki çakalın başından geçen olayların çizildiği, hem eğlendirici hem de eğitici, ders verici bir bölüm.

Hayvanlar aleminde gazetecilik yapan birbirine zıt iki tipin maceraları. Keli; iyiliksever, çalışkan, sorumluluk sahibi iken Dimi; pek başkalarını düşünmeyen, tembel, işten kaytaran, inatçı, hiçbir şeyi beğenmeyen, hayallerine kendini çok fazla kaptıran bir tip.

Çizgi-romanda Dimi, olmaması gerekenleri uygulayarak gösteren; Keli ise gerçekleri gösteren, ders veren tip. Olayların sonunu bağlayan, mesajı veren de o.

4. 2. 1. 3. Akıl Defteri

İlginç ve değişik bilgilerin, icatlar ve mucitlerin hayat öykülerinin fotoğraflarla birlikte verildiği bilgilendirici bir bölüm. Bölüm dört sayfadan oluşuyor ve hemen hemen 6-7 tane değişik konu değerlendiriliyor. Bu konuların başlıkları soru cümlesi şeklinde hazırlanmış.

Bölümde bilgi verilen konulardan bazıları: örümcekler ve karıncalar duyabilir mi, Mars'ta hayatın olması mümkün müdür, bebeklerin göz rengi değişir mi, İbrahim Müteferrika kimdir, sakız çiğnemek zararlı mıdır, sütün içinde zararlı bir şeyler mi var, cep telefonu sağlığa zararlı mıdır?...

Bu bölümde ayrıca okur sorularından bir tanesine de “Ayın Okur Sorusu” başlığı altında yer verilmiş ve bu soru cevaplandırılmış. Bu sorulardan birkaç örnek:

neden gıdıklanırız, kar taneleri yağış sırasında neden birbirine yapışmaz, kanguruların ne gibi ilginç özellikleri vardır?...

Bazı sayılarda bölüm içerisinde “ilkler” ve “teknoloji” diye özel bir kısım verilmiş. Burada da: ilk cep telefonu ne zaman yapılmıştır, ilk metro ne zaman ve nerede yapılmıştır, internet ortamındaki kullandığımız adresler ne anlama gelir, e-mail (e-posta) nedir?...İnternet kullanırken dikkat edilmesi gereken durumlar...

4. 2. 1. 4. Öykü

Bu bölüme 7 sayıda yer verilmiş. İki ile dört sayfa arasında değişen, resimli hikâyelerden oluşan bir bölüm. Hikâyelerde işlenen konular: okul hayatı, çocukların korkuları, rüya (uzayda yaşayan bir çizgi film kahramanının bilgisayar-internet aracılığıyla hikâyenin kahramanı olan çocukla iletişim kurması), bahar mevsimi, hayaller, hayvanlar dünyası (tarla faresi, kirpi ve bir sincabın insanların yaptığı bir yuva yüzünden kavga etmeleri, kaplumbağanın onlara ders vermesi), iki çocuğun annelerine beğenecekleri bir hediye almaları, insanların değişik ilgileri, takıntıları, çiçek sevgisi, değer verme ve sevdiklerini mutlu etme...

Hikâyeler genellikle kahramanın yani çocukların diliyle, 1. kişi ağzından anlatılmış.

Bazı öykülerde masalımsı özelliklere yer verilmiş. Meselâ çaydanlığın konuşması... (mart: 12)

4. 2. 1. 5. Şeker Mikrofon

Çocukların kendi düşüncelerinin yer aldığı, yani mikrofonun çocuklara uzatıldığı bölüm. Çocuklar, bu sayfaya mektup göndererek katılıyor ve mektuplarının bir kısmı dergide konuşma balonları içinde, isimleri, fotoğrafları ve yaşlarıyla birlikte yayımlanıyor.

Bölüme bazı sayılarda bir sayfa bazılarında iki sayfa ayrılmış. Bu yazılarda; kendi ilgi alanları, sevdikleri kişiler veya nesneler, muhtaç olan çocuklara yardım edilmesi, büyüklerin çocuklara güzel örnek olmaları gerektiği, Ebe-Sobe dergisiyle ilgili düşünceleri, dergi aracılığıyla özel gün kutlamaları vb... yer almış.

Ayrıca 23 Nisan Çocuk ve Egemenlik Bayramıyla ilgili mayıs-haziran sayısında “23 Nisan Mikrofonu” adıyla ayrı bir bölüm hazırlanmıştır.

4. 2. 1. 6. Büyüteç

Kapak konusuyla alakalı olarak hazırlanmış bilgi vermeye yönelik bir bölüm. Yazılar eşliğinde ilgili resim, fotoğraf ve küçük karikatürlere de yer verilmiş. Bazı sayılarda konuyla ilgili sözlüğün (anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklamalarıyla verildiği) de verilmesine dikkat edilmiş. Genellikle dört sayfadan oluşuyor.

4. 2. 1. 7. Şiir

“Şiir” başlığıyla yedi sayıda şiire yer verilmiş. Bunun dışında bağımsız olarak diğer bazı bölümlerde de şiire yer verilmiştir. Mesela “Posta Kutusu” nda çocukların kendi şiirlerine...

Şiirlerde çocukların hayalleri, şemsiye, doğa, ay dede, uçan kırkayak ve yuva özlemi, kardan adam... gibi konular işlenmiştir. Nisan sayısındaki Aytül Akal’ın “Ev Üstünde Kayık” adlı şiiri, güncel bir konu olan Hasankeyf’in sular altında kalmasını anımsattığı için diğer şiirlerden ayrılır.

Şiirler, şekil özellikleri -nazım birimi, ölçü, uyak şeması- bakımından genellikle serbest olarak yazılmıştır. Nazım birimi olarak dördlüğün yanında ikişerli, üçerli dizeler halinde yazılanlar da var. Kafiyeyle şiirler seçilmiştir.

4. 2. 1. 8. Vesaire

“Bu köşemizde kültür, sanat ve bizleri ilgilendiren sosyal içerikli haberleri bulabiliyorsunuz. Takvimdeki önemli günlere bakarak da, ajandamızı zenginleştiriyoruz. Kitap ve internet tanıtımları da bu köşemizde sizlerle buluşuyor. Bizlerle paylaşmak istediğiniz bu içerikteki her türlü bilgi ve haber konusunu bize ulaştırabilirsiniz.” (ocak: 34) şeklinde bu bölümün içeriği hakkında çocuklar bilgilendirilmiştir. Bu bilgilerle beraber resim ve fotoğraflar da verilmiş.

4. 2. 1. 9. Çocuk Kulübü

Ebe-Sobe çocuk kulübünün tanıtım yazılarının, aylık olarak düzenlenen aktivite programlarının (üye olan çocukların doğum günü kutlamaları, gezi programları, ziyaretler...), dergiye abonelik ve kulübe üyelik için tanıtım yazılarının bulunduğu bir bölüm.

4. 2. 1. 10. Posta Kutusu

Dört sayfadan oluşan bölümde çocukların mektupları, derginin internet adresine gönderilen yazılar, resimler, fıkralar, şiirler, hikayeler yer alıyor.

4. 2. 1. 11. Mizah

Bölümün adından da anlaşılacağı üzere mizah unsuru içeren her türlü metnin (fıkra, şiir, bilmece, duvar yazıları, atasözleri, ilginç fotoğrafların...) bulunduğu bir bölüm.

4. 2. 1. 12. Mırnav

Kahramanın kedi olduğu, bir sayfalık çizgi dizi. Her bölüm çizgi dizinin içeriğine göre bir başlıkla adlandırılmış: dayanışma (kedi-fare dayanışması), sanat sanat için midir?...

4. 2. 1. 13. Bulmaca

Hediyeli ve çengel bulmacanın yer aldığı bir bölüm. Hediye olarak Saklambaç Yayınlarından kitap veriliyor.

4. 2. 1. 14. Eğlencelik

Sayı ve harf yerleştirme, basit matematik soruları, şifre çözme, resimler arasında fark bulma, atasözü ve anlamlı kelimeler oluşturma, sözcük bulma gibi etkinliklere yer verilmiş. Ayrıca bu bölümün bir köşesi çizgi dizi şeklinde Nasreddin Hoca'ya ve fıkralarına ayrılmış.

Bundan sonraki bölümler, her sayıda çıkmasa da yine birkaç sayıda düzenli olarak hazırlanan bölümlerdir:

Sobeleyenler, Ali'nin Günlüğü, Matraksiyon, İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı, Fındık Faresi, Masalistan, Saklambaç Sokağı, Deneme, Masal, Abaküs, Porof. Zihni Sinir, İlginç Hayvanlar, Bızzdıklar Sokağı, Ekin'le Fotoğraf Öğreniyorum, İpucu

4. 2. 1. 15. Sobeleyenler

Dergiyi hazırlayanların el izleri ile kısa otobiyografilerinin yer aldığı bölüm.

4. 2. 1. 16. Ali'nin Günlüğü

Ali adında bir çocuğun başından geçen olaylara yer verilmiş. Bu olaylar Ali'nin aile, okul ve arkadaş çevresiyle ilgili olaylar. Bazıları günlük türünü çağrıştırırken bazıları anı şeklinde.

4. 2. 1. 17. Matraksiyon

Kapak konusuyla ilgili olarak hazırlanmış dört seçenekli on sorudan oluşan hem eğlenceli hem de bilgilendirici bir bölüm. İşaretlenip, dergiye gönderilen cevaplar arasından yapılan çekilişe göre bir kişiye kitap armağan ediliyor.

4. 2. 1. 18. İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı

“ö, p, r, s ” harfleriyle ilgili olarak düzenlenmiş bölüm. (Bundan önceki harfler önceki sayılarda, sonraki harfler de sonra gelen sayılarda yayımlanmış.)

Sonunda kategoriyle ilgili yedi tane daha bilgiye yer verilmiş. (yedi tane isim, yedi tane şehir ismi, yedi tane hayvan ismi, yedi tane bitki ismi, yedi tane eşya ismi, yedi tane sanatçı ismi) Bunlar arasında duyulmuş, duyulmamış, yerli, yabancı isimlere birlikte yer verilmiş. Sanatçı kategorisinde verilen isimler de yazar, şair, ressam, müzisyen, yönetmen, oyuncu...)

4. 2. 1. 19. Fındık Faresi

Bir fındık faresinin kedilere olan komik düşmanlığını anlatan kısa yazı, şiirin oluğu bir bölüm.

4. 2. 1. 20. Masalistan

Bu bölümde kahramanımız “Bilmediğiyok Gazeteci Kırmızı Başlıklı Pamuk Pinokyo” nun başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Bu olaylar şu doğrultuda gerçekleşmektedir: Kahramanımız “Masalistan” denilen ve masal kahramanlarının yaşadığı yerden, gerçek dünyaya gelir, bir kitap fuarını arkadaşlarıyla ziyaret eder.

“...Hele bir tanesine bayıldım kitapların. Kapağını açıyorsun, içinden Rapunzel’in maceraları çıkıyor. Kuleler, evler hepsini yapmışlar. Sahi gibi. Tabii Masalistan’a hiç benzemiyor ama olacak o kadar. Zaten Mary Poppins dedi ki, herkesin, yani her çocuğun kendine özgü bir Masalistan anlayışı varmış Yani Masalistan deyince ya da Pinokyo deyince hepsinin aklına başka bir şey geliyormuş.” (şubat: 28).

Bir gün gelir Masalistan’ daki her şey bozulur.

“Pamuk Pink, hemen bir şeyler yapmazsak, Masalistan sonsuza dek Dünya gibi bir yer olacak.” (nisan: 32)

4. 2. 1. 21. Saklambaç Sokağı

Bir veya iki sayfa halinde, didaktik ve mizahi konularda kısa çizgi-dizilerden oluşmuştur. Bu bölümde; mikroplar ve vitaminlerin savaşı, hastalıklara karşı önlem almama (diş fırçalamama)...gibi konular işlenmiştir.

4. 2. 1. 22. Deneme

Kış ve bahar mevsiminin insana tattırdığı güzel duygular, sevgi ve kişinin isminin sevdikleriyle özdeşleşmesi gibi konular üzerinde iki sayfa halinde resimli bir şekilde hazırlanmış bir bölüm.

4. 2. 1. 23. Masal

İki sayfa halinde, resimli olarak hazırlanmış ve dört sayıda yer verilmiş bir bölüm. Masallarda işlenen konular: insanın mesleğini yaparken tam olarak hakkını vermesi ve işinin içine sevgi katması, öfkenin insana zarardan başka bir şey getirmeyeceği ve sonunun pişmanlık olduğu, özür dilemenin güzelliği, insanların yüzlerine karşı değiştiremeyecekleri özellikleriyle (fizikî) ilgili kırıncı şeyler söylemenin, alay etmenin güzel bir davranış olmadığı, orman ve ağaç sevgisi, ağaçların faydaları, bilmediğimiz konularda “bilmiyorum” diyebilmek erdemi...

4. 2. 1. 24. Abaküs

Bu bölümde (Bu bölüme 7 sayıda yer verilmiş.) sayılarla, tarihlerle ilgili ilginç bilgiler, küçük kutucuklar içerisinde sunulmuş:

Hayvanların en büyüğü mavi balınadır.

Uzunluğu 33 m., ağırlığı 190 tondur.

İskelet vücudun sürekli yenilenen bölümlerindendir. 10 yılda bir kendisini tamamen yeniler.

Salatalığın yüzde 96' sı sudur.

100 milyar: Bu sayı, insan beynindeki ortalama sinir hücresi sayısıdır. 18 yaşından itibaren her gün bin kadar beyin hücresini kaybetmeye başlarız.

4. 2. 1. 25. Porof. Zihni Sinir

Hayali olarak tasarlanmış birtakım projelerin karikatürleri ile verildiği bölüm. Bu projeler: ayıkla pirincin taşını makinası, sabahları çay demleyerek uyandıran alarmlı saat projesi, terleme ile çalışan otomatik vantilatör projesi...

4. 2. 1. 26. İlginç Hayvanlar

Bu bölümde hayvanlar ilginç özelliklerine dikkat çekilerek üç sayfada tanıtılmış. Tanıtılan hayvanlardan bazıları: gergedan, kedi (dört ayak üstüne düşmek...), balina (balinaların uykusu), fil (hortumu parmaklar kadar becerikli), zürafa (zürafanın rekorları), deniz kaplumbağaları (yumurtadan kim çıkacak), kırlangıçlar (göç yolları)...

4. 2. 1. 27. Bızzdıklar Sokağı

Kahramanları üç tane çocuk (Prof. Erhan, Fatmacık, Cambaz Can ve Cino adındaki köpekleri), Ayşe teyze ve her sayıda farklı bir çizgi film veya bir eser kahramanı (tenten, süpermen, küçük prens, maskeli süvari...) olan ve çocuk kahramanların Ayşe teyzenin yaptığı kurabiyeleri ele geçirmek için yaşadığı macera dolu olayların anlatıldığı, üç sayfalık çizgi-roman şeklinde kutucuklar içerisinde hazırlanmış bir bölüm. Bölümün son sayfası çizgi dizi içinde geçen konuyla alakalı olarak el becerisi (maske yapımı, kabuğun içindeki elmayı dilimlenmiş olarak çıkarma, kartlar nasıl hoplatılır, görünmez yazı, kayık yapımı...)ne ayrılmış. Mesela,

Ayşe teyzenin kurabiyelerini almak için maske yapmaları konu edildiğinde maske yapımının anlatılması...

4. 2. 1. 28. Ekin’le Fotoğraf Öğreniyorum

Temmuz ayından itibaren derginin sayfalarında yer bulan bu bölümde üç sayfa içerisinde, ilkokul 2. sınıf öğrencisi olan Ekin’in, bir taraftan Merih Akoğul fotoğraf sanatçısı rehberliğinde çekmeye başladığı fotoğraflara diğer taraftan da Ekin’in hayatı ve fotoğraf sanatıyla ilgili bilgilere yer verilmiş.

Bu bölümün devamında ekim ayından itibaren yayımlanmaya başlayan “Ayın Fotoğrafı” nda da okuyucuların gönderdiği fotoğraflardan bir tanesi seçiliyor ve yayımlanıyor. Fotoğrafı yayımlanan kişiye Merih Akoğul’ dan “Saklı Günlükler” adlı kitabı imzalanarak hediye ediliyor.

4. 2. 1. 29. İpucu

Çizgi filmler ve çocukların hayatına olumlu-olumsuz etkileri, (pedagog tarafından hazırlanmış bir yazı), okulda başarılı olmanın yolları (verimli ders dinleme yöntemleri, ders çalışmayı kolaylaştıran yollar, başarı için önerilen yollar, sınavlarda başarılı olmanın yolları), eskimiş eşyaların değerlendirilmesi, kitap okumanın önemi gibi değişik konularda kısa bilgilerin verildiği veya duygu ve düşüncelerin dile getirildiği bir bölüm.

4. 2. 2. Çocuk Edebiyatı Hedefleri Açısından Ebe-Sobe Dergisinin İncelenmesi

1. “Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını (güven duygusu, başarma ve başarılı olma, bir gruba kabul edilme, sevmeye ve sevilme, inanma, öğrenme, oyun ve değişiklik, estetik duygusu) karşılamak:

Dergi çocuğun ruhsal ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.

Derginin içeriğinde çok çeşitli türlerde çok farklı konulara yer verilmiştir. Bu çeşitlilik çocuğun manevi dünyasına seslenebilecek düzeydedir:

Çocuğun sevmeye, sevilme, güven duygusu, başarıya ve başarılı olma isteği dergideki hemen hemen bütün bölümlerde vardır. “Masal”, “Öykü”, “Deneme”, “Bızzdıklar Sokağı”, “İlginç Hayvanlar”... gibi bölümler.

Deneme

“Gökyüzünün bir adı var; bulutlu ve mavi...

Ağaç, rüzgarlı ve yeşil...

Gül; güzel ve bülbül ne kadar güzel şarkı söylüyor gül dalında...

Yağmurun bir adı var; serin ve ansızın yakalıyor insanı...

Annemin bir adı var. Ama adını söylemek yerine “anne” diyorum ona kısaca...Gülümüyor annem; kollarını açıyor ve beni bekliyor ne zaman “anne” desem. Babamın da baba gibi bir adı var. Tıpkı bir baba gibi gülüyor, konuşuyor. Bu yüzden “baba” dediğim zaman, küçük bir çocuk oluyorum ben de...

Benim de bir adım var. Gökyüzünün altında dolaşıyor ağaç ve kuşlarla birlikte...Ama daha da güzeli, adımızı seven insanların olması... Bizi seven insanların dilinde adımızın daha bir güzel olması...

Senin adın da tıpkı sana benziyor. Adını söylüyorum ve bütün yıldızlar çiçek açıyor, işte bu yüzden...” (ağustos: 27).

“Şeker Mikrofon” ve “Posta Kutusu” bölümleri çocukların değişik konulardaki düşüncelerine, yazılarına, şiirlerine, resimlerine, fıkralara yer verilen bölümlerdir. Duygu ve düşüncelerini dergi aracılığıyla dile getiren ve yazısının, resminin dergide yayımlandığını gören çocuk, özgüvenini sağlayacak, bir gruba kabul edilme duygusunu yaşayacak ve böylece sosyalleşecektir.

“Çocuk Kulübü” bölümünde de çocukların katılımıyla düzenlenen etkinliklere ve bu etkinliklerin tarihlerine yer verilmiştir. Çocuk, bu şekilde üye olduğu kulübün gündemini takip edecektir. Bu aynı zamanda dergiyi de takip etmesi demektir. Çocukların dergiye abonelikleri hakkında da bilgi verilir. Çocuk dergiye abone olduğunda birtakım haklara sahip olup, bunlardan yararlanacaktır. Yine böyle bir uygulama ile bir gruba kabul edilme duygusunu yaşayacak ve haklarını öğrenme konusunda çocuk bilinçlenecektir. Bu bölümde çocukların doğum günlerinin

kutlanması da değer gördüklerini, önemsendiklerini görmeleri açısından çocuğu manevi yönden tatmin edecektir.

“Bızzdıklar Sokağı” bölümünde bölümün sürekli olan çocuk kahramanlarının arasına her sayıda farklı bir çizgi film kahramanı (Süpermen, Tenten...) katılır; ancak bu çizgi film kahramanları, bölüm kahramanlarımıza pek yardım etmez. Çocuk kahramanlarımız, kendi işlerini bu çizgi film kahramanlarından medet ummadan kendileri hallederler. Hatta sorunlarını çoğu kez kitap okuyarak hallederler. Bu, bir taraftan çocukta kendine güven, başarma, işbirliği yapma duygularını oluştururken diğer taraftan da çocuğa kitap okumanın önemini kavratacaktır.

“Fındık Faresi” bir farenin kedilere karşı koyuşu ve onlar hakkındaki düşüncelerine yer veriyor. Bu, çocukta kendine güven duygusunu pekiştirebilir.

Çocuğun oyun ve değişiklik ihtiyacına ise “Eğlencelik” ve “Bulmaca” bölümü ile “Bızzdıklar Sokağı”nın sonunda el becerisine dayalı olarak verilen uygulamalar cevap verir.

Özellikle şiirler, masal ve hikayeler vasıtasıyla estetik duygu daha kolay ve etkili bir şekilde verilebilir. Ancak dergi, şiir türünde pek yeterli değil. Tanınmış şairlerin seçkin şiirlerine yer verilebilirdi. Çocuk; ritim ve ahenk unsurları ile estetik zevke daha kolay ulaşabilir. Dergide verilen şiirler ise genelde serbest tarzda yazılmış şiirlerdir.

“İki Kardeş ve Bir Aydede

“Ayyy!”

Dedi kardeşim,

“Ne güzel ay!”

Bembeyaz, parlak,

Sanki bir top;

Yusyuvarlak...

Abi abi baksana!
 Ağzı burnu gözü var...
 Aynı dedemiz gibi,
 Ne sevimli yüzü var!”

Dedemin torunları
 Onun yıldızları var...
 “Onları uyuturken,
 Masallar anlatır mı?
 Canları sıkılınca,
 Gezdirip oynatır mı?”

Ben bunları bilemem,
 Babama sormalıyız.
 Gir yatağına hemen,
 Artık uyumalıyız!” (ağustos: 17).

2. Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne almak:

Dergide gerek metinlerin türü, gerek konu zenginliği bakımından çeşitliliğe yer verilmiştir. Derginin hitap ettiği belirli bir yaş grubu olmadığından hemen hemen her yaşa hitap edecek türler ve konular mevcuttur.

Bu bölüm yaşlara göre değerlendirme bölümünde incelendiği için burada tekrar ayrıntılı bir değerlendirmeye gerek görülmemiştir.

3. Çocuğun zihinsel gelişimini desteklemek:

Derginin “Akıl Defteri”, “Matraksiyon”, “İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı”, “Büyüteç”, “Eğlencelik” ve “Bulmaca” bölümlerinde verilen bilgiler, bilmece ve bulmacalar çocuğun zihinsel gelişimine yöneliktir. Bu bölümlerdeki metinlerden hareketle çocuk, olaylar arasında bağlantıyı kavrayacak, neden-sonuç ilişkisi kuracak ve mantıksal bağ oluşturacak, seçenekler arasında doğruyu bulmaya çalışırken değişik açılardan düşünebilme yeteneğini geliştirecektir.

4. Çocuğun algısal gelişimini desteklemek:

“Nasreddin Hoca”, “Masal”, “Hikaye” metinlerinde yazarın vermek istediği mesajın kavranarak, eleştirel bir şekilde değerlendirilmesi, çocuğu algısal açıdan geliştirecektir.

5. Sosyal, duygusal gelişimini göz önünde bulundurmak:

Hikaye, masal ve şiir bölümleri ile duygusal yönden ihtiyacını karşılayacak olan çocuk, “Çocuk Kulübü”, “Vesaire” bölümlerinde yer alan etkinliklere katılması veya takip edip, paylaşmasıyla sosyalleşecektir.

“Fındık Faresi”, bölümü de çocuğa girişimcilik ruhunu kazandırabilir.

6. Çocuklara çeşitli konu ve kavramları yansıtan kitaplar sunmak:

Derginin konu çeşitliliği açısından zenginlik taşıması “Büyüteç” bölümünde farklı konuların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve “Vesaire” bölümünde kitap tanıtımlarına yer vermesi çocuğun her yönden gelişimine katkıda bulunur; ancak kitap tanıtımlarında veya dergiye alınan edebi metinlerde Türk ve dünya klasiklerinden örneklerle yer verilebilirdi.

7. Çocuğa ilk kitap sevgisini aşlamak:

Çocuğa kitap okuma zevkini verip, kitap sevgisini aşıl原因an bölümlerden olan “Masal” ve “Öykü” bölümleri ile kitap tanıtımlarının yapıldığı “Vesaire” bölümü, çocuğu kitap okumaya yaklaştıracaktır.

Dergide farklı edebi türlerle karşılaşan çocuk, hangi türü veya türleri daha çok tercih ettiğini anlayarak, bu türe yönelik kitaplar okumaya başlayabilir.

8. İlk edebi zevki ve estetik değerleri vermek:

Dergideki şiir, masal, hikaye, deneme, mektup, biyografi gibi türler, edebi ve estetik zevki aşlamaya yöneliktir.

“Bir duyguyu dile getirmek için kelimelerin yetersiz kaldığını fark edip, hatırladığınız bir şarkı sözüyle konuşmanıza devam ettiniz mi hiç? Ya da içinizde bir sesin yankılandığını hisseder misiniz kimi zamanlar?

Peki içinizdeki bu yankının, bu şarkı söyleme isteğinin nereden geldiğini düşündünüz mü?

O sesler; kalbinizin derinliklerindeki sevgi ve tutkunun doğduğu yerden geliyor...Sihirli fırçalarla umut duygularını renklendirdiğiniz yerden geliyor...İçinizdeki gökyüzüne açılan “neşe gökkuşağı”nın altından geçtiğiniz yerden geliyor. Yani içinizdeki kocaman dünyayı süsleyen ruh pınarınızdan, kalbinizden geliyor...

Aman, o sese kulak vermeye devam edin. Duyularınızdan duygularınıza giden o yolu hep açık bırakın. Hayatı güzelleştiren o müziğin sesini kısımayın. Hatta biraz daha açın ki hayatımız bir şarkı gibi güzelleşsin.” (ocak: 4).

9. Çocukları günlük yaşantının gerçekleri konusunda bilgilendirmek:

“Masal”, “Öykü”, ve “Keli ve Dimi” bölümlerindeki bazı konular günlük yaşamda da karşımıza çıkan olaylardır. Mesela; “Pimpirik Amca’nın Öfkesi” adlı masaldan hareketle çocuk, öfkenin zararını ve özür dilemenin erdemini, “Keli ve Dimi”de verilen olaylarla tedbirli olma, zorda olana yardım etme, açgözlü olmamak gerektiğini, hayallere fazla kapılmamayı öğrenecektir.

Derginin bağımsız olarak bazı sayılarında verilen yazıların da bazılarında bu gerçekliklere yer verilmiştir:

“Haklısınız Arkadaşlar!

Dünya, çoğu zaman umut edilen güzellikte yaşanmıyor. Savaşa, kavga ve yoksulluk gibi birtakım zorluklar, dünyanın güzelliğini gölgeliyor.

Bunlardan en çok etkilenenlerin başında da çocuk nüfusu geliyor. Bazen gülücüklerimiz kayboluyor, oyun neşemiz kaçıyor, hayal gücümüz kuşatılıyor, merak duygumuz köreltiliyor...

Ama biz yine de umut şarkılarımızı söylemeye devam ediyoruz

20 Kasım'daki Dünya Çocuk Hakları Günü'nün hatırlatmasıyla, şunları da söylüyoruz tüm dünya çocuklarına:

Haklısınız arkadaşlar; sizin de “haklarınız” var!...

Öğrenmeye, bilmeye hakkınız var...

Oynamaya, eğlenmeye hakkınız var...

Güzel kitap ve dergiler okumaya hakkınız var...

Gülmeye hakkınız var...

Yani, çocukluğunuzu yaşamaya hakkınız var!...”(aralık: 25).

Ayrıca “Ali’nin Günlüğü” ve Ekin’le Fotoğraf Öğreniyorum” bölümleri ile de gerçek hayattan kesitler sunulmaktadır. Mesela; Ali’nin ve Ekin’in ailesiyle ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri, okul hayatları, kitap okumaya verdikleri önem ve ayırdıkları zaman, etkinliklere katılmaları...

10. Olumlu kişilik gelişimine ortam hazırlamak:

Çocuğun her yönden gelişimine ortam hazırlayan dergi, çocuğun zamanını da değerlendirmesini sağlayacaktır. Dergideki masal, hikaye gibi türlerin kahramanlarıyla özdeşim kuran çocuk, kendisine bu kahramanları model alarak kişiliğinin oluşmasına katkıda bulunacaktır. Mesela; “Keli ve Dimi”de Keli kahramanı, “Ali’nin Günlüğü”nde Ali, “Ekin’le Fotoğraf Öğreniyorum”da Ekin’i, “Bızzdıklar Sokağı”nda Prof. Erhan’ı...

11. Çocukların yaratıcı hayâl güçlerini uyandırmak:

“Porof. Zihni Sınır” bölümünde değişik ve komik icatlara; “Bızzdıklar Sokağı”nın sonunda verilen etkinlikler, “Vesaire” bölümünde yarışmalara yer verilmesi ...

12. Dinleme yeteneğini geliştirmek:

Dergi vasıtasıyla dinleme yeteneğini geliştirmek; ancak dergideki metinlerin çocuğa farklı kişiler tarafından okunması veya çocuğun dergideki metinleri arkadaşlarına okuması şeklinde gerçekleştirilebilir.

13. Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretebilmek:

Daha önceki maddelerde de değindiğimiz gibi çok çeşitli metinlere yer verilmiş olması, çocuğa değişik konularda bilgi verilmesini kolaylaştırır. Özellikle “Nasreddin Hoca” köşesi, mizah içerikli çizgi-dizi, hikaye, “Mizah” bölümündeki

fıkralar, düşündürücü yazılar, sözler, bilmeceler, bulmacalar, masallar, hikayeler, tarihi metinler... vasıtasıyla dergi çocuğa hem eğlence hem de bilgi sunar.

“Matraksiyon” bölümündeki seçeneklerde eğlence yanında bilgi de sunulmuş. Bölümde yer alan sorulardan ve seçeneklerden bazıları: “Bir müzik aleti (enstrüman) çalmak isterseniz bu hangisi olurdu, niçin? (Müzik aletlerini tanıtan seçenekler), müzik gerçekten ruhumuzun gıdası mı? (yorum yapmaya yönelik), konserde uyuyan birine hangi gözle bakarsınız? (görgü kurallarını öğretmeye yönelik), Televizyonlar cıstaka cıstak yapa yapa kimsede müzik zevki bırakmadı (eleştiri ve bilgilendirme, seçici olma), bir çizgi film çizeri olsanız neyi çizersiniz?... b)iyi adamların kötü adamları morartması... d)aç çocuklara her türlü yiyecek ve içeceği...en son ne zaman bir ağaç diktiniz? (güzel alışkanlıklara, doğayla ilgilenmeye yönelik),”

14. İyi çocuk kitabı kavramını, verilen uygun örneklerle kazandırabilmek:

Derginin hem içerik açısından hem de biçim açısından çocuğa uygun olmasıyla ilgili olan bu maddeye göre dergi, genel itibariyle çocuğa “iyi çocuk kitabı (dergisi)” izlenimini vermektedir. Ancak Türk ve dünya edebiyatına yönelik eserlere, romantik konuların işlendiği metinlere yer verilmemesi bu etkiyi biraz azaltmaktadır.

15. Çocuk kitabı türlerini (hikâye, roman, masal, fabl, biyografi, fen kitabı, şiir, resimli kitap, çizgi roman) iyi örneklerle çocuğa tanıtmak:

Dergideki metinlerin bazıları belirli kitaplardan alınırken; bazıları edebi ve estetik zevk bakımından fazla bir özellik taşımamaktadır. Klasikleşmiş eserlerden örneklere, alıntılara yer verilmemiştir.

Türlerle ilgili ayrıntılı inceleme “Çocuk Edebiyatı Türlerine Göre Dergilerin İncelenmesi” bölümünde sunulmuştur.

16. Çocuklara uygun resimlendirme ve fiziksel özellikler yönünden iyi örneklerle tanışmalarını sağlamak:

Dergideki resimler çocuklara yöneliktir. Verilen metnin içeriğine uygun olup, metinle eş zamanlı olarak ilerleyen resimlerdir. Bu sayede çocuk, metin ile resim arasında bocalamamaktadır. Sadece bazı bölümlerin resimleri büyük çocuklara göre biraz fazladır.

17. Kitapları, renkli resimler, kukla, gölge oyunu, pandomim, çizim gibi yöntemlerle anlatabilmek:

Dergideki metinler, çocuğun hayal dünyasına da seslendiği için çocuk, okuduğu metinlerin içindeki olayları, kahramanları zihninde canlandıracaktır. Metinlerle ilgili olarak verilen resimler, çocuğun olayları, kahramanları zihninde canlandırmasını kolaylaştıracaktır. Çocuk zihninde canlanan bu olayları, kahramanları resmetmek veya canlandırmak isteyebilir. Ayrıca dergideki olayların, kahramanların tıpatıp aynısı olmasa da okudukları başka olaylar için çağrışım yapabilir. Çocuk, bunları farklı şekillere uyarlayabilir. Bunun için dergideki çizgi-dizi, çizgi-hikaye, mizah, bulmaca... bölümleri uygundur.

18. Çocuklara okulda uygulanan eğitim programını destekleyici kitaplar verebilmek:

Dergideki metinler, yazılar hemen hemen bütün derslere (, Türkçe, Tarih, Coğrafya, Din Kültürü, Fen Bilgisi, Matematik, Resim) yönelik olup, eğitim programını destekleyecek niteliktedir.

Bu nitelikler, değişik maddelerde incelenmiştir.

19. Çocuğu, kendine ve toplumuna yabancılaştırmayan nitelikte olmalıdır:

Çocuğun her yönden gelişimine zemin hazırlayan dergi, kendi kişilik özelliklerini bulmasına, kendini, karakter ve vücut yapısını tanımasını sağlarken diğer taraftan da içinde yaşadığı toplumu, toplumun kültürünü (Bunlar, daha önceki bölümlerde incelenmişti.) tanıtıcı bilgilere ulaşmakta ve bunları özümseyebilmektedir.

20. Denemeci, araştırmacı, eleştirci, özgür düşünceli insan yetiştirme amacı göz önüne alınarak kitap yazılmalıdır:

“İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Sanatçı” bölümü, genel itibariyle çocukta merak duygusunu uyandırıp, bilmedikleriyle ilgili araştırmaya sevk edebilir. Bir sayıda “Ö” harfiyle ilgili olarak şehir adı başlamadığı için, atlastan yararlanıldığını ve çocukların da bu harfle başlayan şehir adı bulurlarsa dergiye göndermeleri istenmiştir.

Yine bulmacalarda, çocuk bir taraftan doğru cevabı bulmak için denemede bulunurken diğer taraftan araştırma yapacaktır.

Çocuklar için ayrılan bölümlerde de çocuklar özgürce duygu ve düşüncelerini dile getirebilmektedir.

Masallarda, hikayelerde, çizgi- dizi ve romanlardaki olayları, kahramanları tanıırken olması gerekenler veya olumsuz özelliklere sahip olanlar arasında bir değerlendirme yapıp, çıkarımda bulunup, bunları eleştirebilir. Hatta kahramanların davranış kalıpları hakkında etrafındaki büyüklerle fikir alış-verişinde bulunabilir.

4. 2. 3. Ebe-Sobe Dergisinin Çocuk Edebiyatı Türlerine Göre İncelenmesi

Bu bölümde Ebe-Sobe dergisi, yukarıda bilgi kısmında verilen türlerde aranılan niteliklere göre değerlendirilecektir.

4. 2. 3. 1. Masal

Derginin yedi sayısında masala yer verilmiş. “Masal” ve “Masalistan” adıyla iki ayrı bölümde yer alan masallar, iki-dört sayfa arası, büyük resimlerle birlikte verilmiş. (Masalistan bölümü üç sayfa halinde.)

Dergide yer alan masallar:

Masalıcı Dede ve Fırıncı, Pimpirik Amcanın Öfkesi, Ay Nereye Kayboldu, Ormandaki Mavi Dede, Eşek Öğrenci

Masalistan: Kitap Fuarı Macerası-1, 2, Masalistan’ın Ayarı Bozuldu

Konu edilen olaylar: Çocukların hayallerinde yer alabilecek nitelikte bir masal dünyası (Masalistan), masal kahramanları ve bu kahramanların dünyayı ziyaretleri esnasında başlarından geçen olaylar ve bu dünyanın güzel özelliklerini yitirip dünya gibi bir yar almaya başlaması, masalcı dedenin bir fırıncı ile diyalogları, Pimpirik Amca’nın öfkesi yüzünden etrafındakilerle olumsuzluklar yaşaması, ayın bir kuşun dış görünüşü ile dalga geçmesinden dolayı saklanması, ormandaki mavi dedenin yolunu kaybeden çocuklara yardım etmesi ve bu arada ormanı çocuklara tanıtmayı, bir eşeğin öğrenci olması...

İşlenen temalar: İşimizi sevgi ile yapmalıyız, öfkenin zararı ve özür dilemenin güzelliği, kimseyle ve hiçbir şeyle dalga geçip, küçük duruma düşürmemeliyiz, ormanın güzelliği ve ağaçların faydaları, bilmediğimiz şeylerde inat etmemek, bunun yerine bilmiyorum diyebilmek...

Masallardaki kahramanlar, çocuklar, yetişkinler (dede, köylüler, fırıncı, öğretmen...), masal kahramanları (Pinokyo, Alice, Keloğlan...), hayvanlar ve doğadaki diğer unsurlar (kuş, ay, ağaç...)

Masalları oluşturan olaylar, harekete dayalı ve canlı. Güzel ve olumlu bir şekilde bitirilmiş. Masalların verdikleri mesajlar, sezgi yoluyla çocuklara hissettirilmiş.

Masallar dil açısından sade, akıcı ve anlaşılır bir üslupla yazılmış. Ancak giriş tekerlemelerine yer verilirken; gelişme ve sonuç tekerlemelerine yer verilmemiş. Bu tekerlemelere de yer verilseydi, daha fazla akıcılık sağlanabilir, çocuk masal okumanın zevkine daha kolay varabilirdi. Bununla birlikte masalın içerisinde konuşma bölümlerine ve şiirsel ifadelerle yer verilmiş.

Masalın verdiği mesaj ve kahramanların duygu ve düşünceleri, hareketleri çocukta iyiyi, doğruyu oluşturacak nitelikte.

Masal, konusu ve kahramanları bakımından, çocukları korkutmaktan ve üzmekten uzak. Masallarda olağanüstülük olarak kahramanlarda veya olaylarda aşırılığa kaçılmamıştır. Bu olağanüstülükler: doğadaki unsurların konuşabilmesi, mekan ve zaman aralığını tekerlemeler ile kapatmak, İyilik perisinin olması, hafıza silme, çocuklara yol gösteren dedelerin birden ortadan kaybolması...

Masallarda çocukları uyuşukluğa, boş inançlara ve yazgıcılığa (kaderciliğe) yönelten telkinlerde bulunulmamaktadır.

4. 2. 3. 2. Öykü (Hikâye)

Derginin yedi sayısında iki ile dört sayfa arasında değişen, büyük resimlerle birlikte sunulan öykülere yer verilmiş. Dergide yer alan öyküler ve yazarları: “Yalan Söylemekten Beş (Hubert Schirneck), Dolapta Bir Öcü Var (Hande Barutçuoğlu), Ugi (Bilgin Adalı), Bahar Yurduna Yolculuk (Nurdan Çakan), Yeni Bir Yuva (Ayla

Çınaroğlu), Sinek Kapmayan (Şiirsel Dizdar), Koleksiyon Yapmaya Bayılıyorum 04(Gökhan Özcan)”

Öykülerde konu edilen olaylar: Öğrencilerin okul hayatı, bir çocuğun korkusu ve bu korkunun kişilik kazanıp çocukla dostluk kurması, bir çocuğun rüyasında internet vasıtasıyla başka bir gezegendeki bir canlıyla arkadaşlık kurması, bir çocuğun hayalleri, bir kişinin her şeyden koleksiyon yapma merakı, hayvanların insanların yaptığı yuvayı paylaşamamaları ve kaplumbağanın onlara ders vermesi...

Öykülerde işlenen temalar: yalan söylediğimizde bunun anlaşılması ve yalan söylemenin hoş olmadığı, korkularımızın yersiz olduğu ve onlarla yüzleşmemiz gerektiği, hayal kurmanın ve rüyaların güzelliği, bahar mevsimin coşkusu, işimizi kendimizin yapması gerektiği...

Hikâyeler, gerek konu gerek kahramanlar bakımından çocukların ilgi alanlarına yöneliktir. Hikâye kahramanlarının yaşadıklarından veya çocukların ilgi gösterdiği hayvanların başlarından geçen olaylar, etkileyicidir ve çocuk, bu kahramanlarla özdeşim kurarak olaylardan yukarıdaki temalara yönelik birtakım mesajlar çıkaracaktır. Ayrıca seçilen konuların günlük yaşamdan alınmış ve somut olması, çocukların algılamasını kolaylaştırmıştır. Bu özellikler olayları gerçekçi kılan özelliklerdir. Bazı hikâyelerde çocukların hayallerine yer verilmiş olsa da bu hayaller her çocuğun kurabileceği herhangi bir aşırılığı olmayan hayallerdir.

Hikâyelerdeki cümle ve paragraflar, çocukların seviyesine uygun olarak hazırlanmıştır. Genellikle kısa paragraflar ve bu paragrafların içinde diyaloglara yer verilmiştir. Bu özellikler, hikâyeler sürükleyicilik katmıştır.

Hikâyelerde çocukların ruh yapılarına, hayal dünyalarına aykırı gelecek herhangi bir durum yoktur.

4. 2. 3. 3. Şiir

Derginin yedi sayısında şiire yer verilmiştir. Şiirlerde işlenen temalar: kış mevsimi, hayvanlar, hayaller...

Şiirler, içerik bakımından küçük çocukların seviyesine uygundur; ama büyük çocuklar için yetersiz kalmaktadır. Büyüklere yönelik anlam yoğunluğu olan, edebi şiirlere yer verilmemiştir. Şiirler, söz sanatları bakımından da çocukların

seviyesine uygun olarak zengin bir içeriğe sahip değildir. Bazı şiirlerde hayvanların ve doğadaki unsurların kişileştirilmelerine yer verilmiştir. Genellikle düz bir anlatım hakimdir.

Şekil özellikleri bakımından da genellikle birbirine bağlı, düzenli ikili, üçlü gruplardan oluşmuştur. Mısralar kısadır. Dörtlük halinde yazılan bir şiire yer verilmiştir. Şiirlerin bazılarının mısraları küçük harfle başlamıştır. Bu imla kuralları açısından olumsuz; şairin üslubuyla alakalı olmasından dolayı olumlu bir örnek olabilir.

Şiirlerde kafiye yer verilmiştir. Tekrar edilen mısralar ve kelimeler de mevcuttur.

4. 2. 3. 4. Biyografi

Dergide “İsim-Şehir-Hayvan...Sanatçı” bölümünün sanatçı kategorisinde Türk ve yabancı sanatçıların (yazar, şair, ressam...) biyografilerine; “Sobeleyenler” bölümünde de dergiyi hazırlayanların çok kısa hayat öykülerine kendi cümleleriyle (otobiyografi) yer verilmiştir.

Derginin biyografi türünde yeterli olduğunu söylemek zordur. Çünkü bu tür için çocukların meraklarını karşılayacak özelliklere sahip özel bir bölüm hazırlanmamıştır. “İsim-Şehir...Sanatçı” bölümü sadece dört sayıda, “Sobeleyenler” bölümü ise altı sayıda geçmektedir. “İsim-Şehir...Sanatçı” bölümünde farklı alanlarda kişilere yer verilse de bu bir yıl için yeterli değildir. “Sobeleyenler” de ise ilgilendikleri alanlar genellikle aynı olduğu için, çocukların ilgi alanlarını karşılayamamaktadır. Dolayısıyla çocukların biyografisi sunulan kişiyle arasında özdeşim kurup, onu örnek alıp olumlu davranışlara yönelmesi sınırlı oranda gerçekleşmektedir.

4. 2. 3. 5. Deneme

Derginin üç sayısında -bağımsız olarak deneme türü adı altında- iki sayfa halinde, büyük resimlerle süslenmiş olarak, bu türün örneklerine yer verilmiştir. Bu denemeler: Karlar Altında, Bahar Bir Şarkıdır, İyi ki Bir Adım Var. Bunlar dışında

dergini “Kapak Okuması” bölümünün bazı sayılarında deneme tarzında yazılara yer verilmiştir. Bunlar da müzik ve ilkbaharla ilgilidir.

Dergiye alınan denemelerin konu itibariyle yetersiz olduğu görülmektedir. Bu denemeler, çocuğa güzellik ve hoşluk duygusunu yaşatacak, edebi zevki aşılacak niteliktedir; ama ilk gençlik çağı çocuklarının sorunlarına ve toplumsal konulara...yönelik olup, onlara güçlük çektikleri konularda yol gösterecek, fikir verecek özellikler taşımamaktadır.

Çocuğun düşünce dünyasının gelişmesine yönelik değildir. Özellikle de bir ömür boyu kullanacağı temalar işlenmemiştir.

Dil ve anlatım bakımından çocukların anlayabileceği seviyededir. Karmaşık cümle ve paragraf yapısı, anlamı bilinmeyen kelimeler yoktur. Sadece paragraf yapılırken içeriden başlanmamıştır. Şiirsel ifadeler yer verilmiştir. Bu da denemeyi daha akıcı hale getirmiştir.

4. 2. 3. 6. Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler (Dergiler)

Derginin “Akıl Defteri”, “İlginç Hayvanlar”, “Abaküs” ...bölümlerinde doğa ve fen olaylarıyla ilgili konu çeşitliliğinde oldukça zengin örneklerle yer verilmiştir. Çocukların bu konularla ilgili merak ettiklerini fazlasıyla karşılayacak ve ilgi alanlarına seslenecek bölümlerdir.

“Akıl Defteri” bölümü bilgilerin püf noktalarının verilmesi, fotoğraflarla desteklenmesi, akıcı bir üslupla verilmesi, başlıkların soru şeklinde olup dikkat çekmesi özellikleri itibariyle çocukların belki de dergide ilk bakacakları yer olmasını sağlamaktadır. Bu bölümde coğrafi olaylar (Mevsimlerin oluşumu, kar taneleri, hayvanların vücut yapıları, şimşegin oluşması...), bilim ve fenle ilgili konular (toz nedir, cep telefonu sağlığa zararlı mıdır, insanların deri rengi neden değişiktir, robotlar gerçek mi, Amerika’yı kim keşfetti...) sunulmuştur.

Gerek doğayla ilgili olanlar gerek fen olaylarından bahseden konular, neden- sonuç ilişkisi içerisinde, belli bir sıraya göre verilmiştir.

4. 2. 3. 7. Bilmeceler

Dergide her sayıda “Mizah” adı altında ‘ilginç bilmeceler’ yer verilmiştir. Bu bilmeceler, sözlü geleneğimize ait bilmeceler tipinde olmayıp, yanlış anlamaya ve kelime oyunlarına dayalı bilmecelerdir. İçeriğinde mizah olması, çocukların hoşça vakit geçirmelerine yöneliktir.

Çocuğun genel kültürünü artırıcı özellikte olmasa da, onun zihin jimnastiği yapmasını, çabuk kavramasını ve anlamasını sağlayacak, muhakeme gücünü artıracak niteliktedir. Bilmeceler, hafızasını güçlendirecek, dikkat süresini artıracaktır. Dil gelişimine katkıda bulunacağı gibi özellikle eş sesli kelimeleri ayırt etmede çabukluk sağlayacak, kelime hazinesini zenginleştirecektir. Ayrıca çocuğun mizah ve espri yeteneğini de geliştirecektir.

Çocuk, bu bilmeceleri etrafındaki insanlarla paylaşmak isteyecek ve böylece sosyalleşecektir.

4. 2. 3. 8. Çizgi-Roman

Dergide çizgi-roman adı altında geçmese de “Keli ve Dimi”, “Bızzdıklar Sokağı” gibi bölümler bu niteliktedir.

Beş sayfalık, renkli, resimli olan “Keli ve Dimi” de birbirine zıt, gazetecilik yapan iki çakalın aralarında ve başka hayvanlarla geçen diyalogları ve başlarından geçen olaylar anlatılır.

Keli; iyiliksever, çalışkan, sorumluluk sahibi iken Dimi; pek başkalarını düşünmeyen, tembel, işten kaytaran, inatçı, hiçbir şeyi beğenmeyen, hayallerine kendini çok fazla kaptıran bir tip.

Bu bölümde işlenen konular: açgözlülük, tedbirli olmak, yardımseverlik, gülme komşuna gelir başına...

Üç sayfalık, renkli, resimli olan “Bızzdıklar Sokağı” adlı bölümün kahramanları ise çocuklar, Ayşe teyze, ve bazı çizgi film karakterleri (Tenten, Süpermen...) dir. Bu kahramanlar sürekli, Ayşe teyzenin kurabiyelerini almak için planlar kurar, bunun için başları sıkıştığında kitap okurlar...Ama her seferinde, Ayşe teyze çocukların bu planlarını öğrenir ve kurabiyeleri saklar.

İki bölümdeki olaylar da çocukların macera ve hareket isteklerini karşılayacak niteliktedir. Sürekli bir aksiyon ve akıcılık vardır.

Çocuk, bu bölümleri okurken kahramanlar ile kendisi arasında özdeşim kurarak doğru davranış kalıplarını öğrenebilir.

İçeriğinde olumsuz sayılabilecek nitelikte kahraman (Dimi) ve olaylar yer alsa da sonunda doğru olan gösterilir. Bu olumsuzluklar çocuğun doğruyu daha iyi kavraması için konulmuştur. Doğru olanın gösterilmesiyle bu olumsuzluklar silinir. Bu olumsuzluklardan başka şiddete, korkuya, saldırganlığa yer verilmemiştir.

Özellikle “Bızdıklar Sokağı” çocukları hayal dünyalarına daha çok seslenmektedir Bölümün sonunda el becerisine dayalı bir uygulamanın da verilmesi, hayal güçlerini ve yeteneklerini geliştirecek tarzdadır.

Bölümlerdeki metinler, içeriğe uygun resimlerle birlikte verilmiştir. Metnin ve resimlerin akışı uyumludur. Bu şekilde olması çocuğun olayları daha kolay bir şekilde zihninde canlandırmasını sağlayacaktır.

Bölüm gerek resimleri vasıtasıyla gerek içeriğiyle olsun çocukların beğeneceği en zevkli bölümlerdendir. Ve bu, çocukta okuma arzusu uyandıracaktır.

4. 2. 4. Ebe-Sobe Dergisinin “Çocuk Dergilerini İnceleme Ve Değerlendirme Plânı” na Göre İncelenmesi

4. 2. 4. 1. Eserin (derginin) Künyesi

1. Eserin (derginin) adı: Ebe-Sobe
2. Hazırlayanlar: İbrahim Pehlivan (Yazı İşleri Müdür), Ayşe Pehlivan, Şule Kılıç, Hacer Ünal, Hanife Azaklı, Sevim Erdal, Funda Ozan, Hatice Ünal, Hülya Azaklı (Yayın Kurulu)
3. Resimleyenler: Ersin Şahin (Görsel Yönetmen), Es Ajans (Tasarım Uygulama), Muhittin Köroğlu (Kapak İllüstrasyonu)
4. Yayınlayanlar: Nihat Vuran (Genel Yayın Yönetmeni)
5. Basıldığı yer: Acar Matbaası, Haramidere/ İstanbul
6. Sayfa sayısı: 48 sayfa.

7. Fiyatı: 4 YTL
8. ISSN: 1303-2437

4. 2. 4. 2. Fizikî Özellikleri

1. Eserin (derginin) ebadı: Boy: 33cm. En: 24 cm.
2. Kapak (Karton ciltli, resimli...vs): Resimli, renkli, 300 gr. kuşe kağıt, bozulmaması veya ıslanmaması için selefonlu olarak basılmış. Tek dikiş,
3. Kullanılan kağıdın özellikleri (Birinci hamur, ikinci hamur, saman kağıt, kuşe, bristol, bez, ıslanmaz kâğıt...vs.): 80 gr. fotokopi kağıdı, grafiklerle süslenmiş, renkli, resimli,
4. Baskıda kullanılan yazılar (Karakter ve punto): Metinler, değişik karakter ve puntoda yazılmış. Genellikle 12 punto.
-El yazısı mı?: Hayır
-Kitap harfleriyle mi?: Evet.
-Kaç punto?: Genellikle 12 punto
5. Resimli mi? (Renkli,siyah beyaz,tam sayfa, küçük kareler halinde...vs): Renkli resimli, bazı sayfalar –masal ve hikaye metnlerinin ilk sayfaları- tam sayfa resim iken geneli resim ve yazıdan oluşuyor.
6. Resimler metinle birlikte takip edilecek bir düzenleme içerisinde mi?: Evet. Metin ile resimler, eş zamanlı olarak ayarlanmış.
7. Resim altı yazıları resimde anlatılanla uygunluk arz ediyor mu?: Evet. Resim ve fotoğraflar verilirken metnin içeriği göz önünde bulundurulmuş.
8. İçeriğinde çizgi dizi-hikaye-roman var mı?: Derginin içeriğinde çizgi-dizi ve çizgi- hikaye yer alıyor. Dergi olduğu için hacminden dolayı ve belki de sıkıcılığı önlemek (her sayıda aynı romanın yayımlanması) için çizgi romana yer verilmemiştir.

9. Resimler, renk, baskı ve çocuk muhayyilesine seslenme bakımından metne uygun ve onun anlaşılmasında yardımcı olabiliyor mu?: Evet. Hemen hemen bütün bölümlerde verilen resimler, verilen metnin içeriğine uygun. Resimler metnin okunması için çekicilik özelliği taşıyor. Çocuğun hayal dünyasına seslenen, onun metinde anlatılanları daha kolay tasavvur etmesini sağlayan resim ve fotoğraflar.

10. Oyuna dayalı mı?: Derginin içeriğinde özel olarak düzenlenmiş bir oyun sayfası yok. Sadece bazı bölümlerin bir kısmı oyuna dayalı. “Eğlencelik” , “Bulmaca” adlı bölümler ile el becerisine dayalı bölümler sayılabilir: “Bızdıklar Sokağı” bölümünün sonunda bu tarz etkinliklere yer verilmiş.

11. Form, cilt, mizanpaj (sayfa düzenlemesi) çocuk dergisi niteliğine uygun mudur?: Tek dikiş, grafiklerle, resimlerle ve illüstrasyonla (canlandırma) süslenmiş.

12. Dergide hitap ettiği yaş grubuna herhangi bir kayıt var mı?: Derginin internet sayfasında:

“Dergimiz özellikle 7-14 yaş grubuna yönelik bir yayın içeriğini hedeflemektedir. Çünkü “çocukluğun altın çağı” olarak kabul edilen bu dönemde, bilgilerle kendini geliştirmek, edebi yazılarla hayal dünyasını zenginleştirmek, oyun ve eğlenceyle çocukluk neşesini yaşayabilmek, düşünce ve yazılarını paylaşacağı bir ortamın oluşturulmasıyla kendini ifade edebilmeyi sağlamak çok önemlidir.” ifadeleri yer alır.

Hüküm: Eser, fizikî özellikleriyle hangi yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir?: Dergi içerik olarak -yaş gruplarına göre- herhangi bir sınırlama getirmediği için bu fiziki özelliklerini de etkilemiş. Hemen hemen herkese hitap edecek şekilde; ama daha çok 10, 11, 12, 13, 14 yaş grubundaki çocuklara yönelik.

4. 2. 4. 3. Edebiyat Sosyolojisi Açısından

1. Eser (dergi), bugüne kadar kaç defa ve kaç adet basılmıştır?: Ocak 2005 sayısı derginin 37. sayısı, Aralık 2005 sayısı derginin 47. sayısı. Aylık olarak yayımlanıyor.

2. Eserin (derginin) dağıtımı nasıl sağlanmaktadır?: “Ebe-Sobe, Türkiye genelindeki çok sayıda DPP gazete bayisi ile D&R, İnkılap Kitabevi, N&T kitap mağazalarında satılmaktadır. Abonelik yoluyla da yurtiçi ve yurtdışındaki okurlara ulaşılmaktadır.” (Mayıs-Haziran 2005: 25 s.)

3. Kişi veya kurumlarca hediye veya bağış olarak mı dağıtılmaktadır?: Hayır.

4. Millî Eğitim Bakanlığınca Tebliğler Dergisi’nde tavsiye edilmiş mi?: Evet. Derginin ilk sayfasında “Ebe-Sobe, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim kurumlarında öğrenim gören tüm öğrencilere tavsiye edilmiştir. (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 21. 03. 2003 tarih ve 1646 sayılı kararıyla)” ibaresi yer almakta.

5. Eser (dergi) bugüne kadar hiç ödül almış mı?: Evet, ödül almış. “Ödüller:...2002’de “En Başarılı Çocuk Yayını “ ve 2003’te Çocuk Yayıncıları Birliği tarafından verilen “Yılın Çocuk Dergisi” ödülünü almış, yine 2003’te Çocuk Edebiyatçıları Birliğince, çocuk dergiciliği sahasında “Çocuk Edebiyatçıları Birliği 23 Nisan Çocuk Edebiyatı” ödülüne de layık görülmüştür.

6. Eser (dergi), yazarı veya hazırlayanlar tarafından çocuklar muhatap olarak düşünülerek mi yazılmıştır?: Evet.

7. Söz başında ve arka kapakta neler anlatılmaktadır? Bu iki kısmın muhatabı çocuklar mı yoksa ebeveyn veya öğretmenler mi?: Söz başında her sayıda farklı bir kapak konusu seçilmiş ve bu konu çocuklara yönelik olarak anlatılmış. Arka kapakta ise reklamlara yer verilmiş. Bu reklamlar da çocuklara yönelik. (derginin ve kitapların tanıtımı, spor ayakkabı tanıtımları...)

8. Eser isteme adresi: P.K. 4 Beyoğlu İstanbul,

Boğazkesen Cad.

Tomtom Kaptan Sk. No: 8/ 2

Beyoğlu İstanbul

4. 2. 4. 4. Muhtevaya Dayalı Özellikler

1. Eserde (dergide) işlenen konular: Dergi mahiyetinde olmasından dolayı genellikle masal, şiir, hikaye, biyografi, röportaj, mektup, çizgi dizi, çizgi hikaye... gibi edebi türlere yer verilmiş. Dolayısıyla çeşitli konular yer almıştır: müzik, çizgi filmler, ağaç ve orman, kelebekler, uçan balonlar, atlar, gözler ve görme duyusu, Hacivat ve Karagöz, bir kitabın serüveni, icatlar ve mucitlerin hayat öyküleri, okulda başarılı olmanın yolları...

Coğrafya: Mars'ta hayatın olması mümkün müdür?

Piramitler'in sırrı

Şehirler

Biyoloji : Bebeklerin göz rengi değişir mi,

Sakız çiğnemek zararlı mıdır,

Sütün içinde zararlı bir şeyler mi var?

Bilim ve Teknoloji: cep telefonunun etkileri, internet (internetteki adresler, kısaltmalar, dikkatli kullanma) hakkında bilgi...

Hikâyelerde işlenen konular: okul hayatı, çocukların korkuları, rüya (uzayda yaşayan bir çizgi film kahramanının bilgisayar-internet aracılığıyla hikâyenin kahramanı olan çocukla iletişim kurması), bahar mevsimi, hayaller, hayvanlar dünyası (tarla faresi, kirpi ve bir sincabın insanların yaptığı bir yuva yüzünden kavga etmeleri, kaplumbağanın onlara ders vermesi), iki çocuğun annelerine beğenecekleri bir hediye almaları, insanların değişik ilgileri, takıntıları, çiçek sevgisi, değer verme ve sevdiklerini mutlu etme...

Şiirlerde çocukların hayalleri, şemsiye, doğa, ay dede, uçan kırkayak ve yuva özlemi, kardan adam... gibi konular işlenmiştir.

Masallarda işlenen konular: insanın mesleğini yaparken tam olarak hakkını vermesi ve işinin içine sevgi katması, öfkenin insana zarardan başka bir şey getirmeyeceği ve sonunun pişmanlık olduğu, özür dilemenin güzelliği, insanların yüzlerine karşı değiştiremeyecekleri özellikleriyle (fiziki) ilgili kırıncı şeyler söylemenin, alay etmenin güzel bir davranış olmadığı, orman ve ağaç sevgisi, ağaçların faydaları, bilmediğimiz konularda “bilmiyorum” diyebilmek...

Hayvanlarla ilgili olarak: gergedan, kedi (dört ayak üstüne düşmek...), balina (balinaların uykusu), fil (hortumu parmaklar kadar becerikli), zürafa (zürafanın rekorları), deniz kaplumbağaları (yumurtadan kim çıkacak), kırlangıçlar (göç yolları)...

2. Eserde (dergide) işlenen ana fikir: Yardıma muhtaç olanlara yardım etmek, tedbiri elden bırakmamak, verilen nimetlerin kıymetini bilmemiz ve nankörlük etmememiz gerektiği, açgözlülüğün zararı, başkasına ait şeyleri izinsiz almamamız gerektiği, arkadaşlığın önemi, her şeyi dozunda bırakmak, abartmamak, kitap okumanın kazandırdıkları, birlikte hareket etmenin güzelliği, hırsızlığın olumsuz sonuçları ve bu şekilde hiçbir şey elde edemeyecekleri ama dürüst olduklarında istedikleri şeyin kendilerine verileceği, onun için doğruları itiraf etmeleri, çizgi film kahramanlarından medet ummama, kendi işini kendin hallet, her sihrin mantıklı bir açıklamasının olduğu, korkularımızla yüzleşmemiz gerektiği...

3. Eserde (dergide) kullanılan yazılı anlatımın türü: Masal, şiir, hikâye, tekerleme, biyografi, otobiyografi, monolog, deneme, günlük, tarih...

4. Eserde (dergide) işlenen temel değerler: sevgi, çalışkanlık, yardımlaşma, okumanın önemi...

5. Eserde (dergide) işlenen kavramlar ve kabuller (vatan, millet, bayrak, din, hümanizm, Atatürkçülük...vs.):

Dergide bu kavramlara pek yer verilmemiş.

6. Eserin (derginin) şahıslar kadrosu.

- İnsanlar: Cinsiyet, yaş, toplumdaki rolleri ve fonksiyonları (öğretmen, asker, işçi, memur, köylü, ana-baba, amca, dede, kardeş, çocuklar, yabancılar, üvey anne...): çocuklar, anne-baba, arkadaşlar, öğretmen, kardeş, köylüler, Nasreddin Hoca...

Olağanüstü Varlıklar Destan Kahramanları (cin,peri,şeytan,cadı, dev, Parmak Çocuk, He-man, İskeletor...): Konuşan ağaç ve hayvanlar, İyilik Perisi, Keloğlan, Süpermen, Pinokyo, Mavi Dede, Alice, Öcü, mor sakallı, kırmızı saçlı kahramanlar...

Hayvanlar: Evcil hayvanlar (kedi, köpek, at, eşek, öküz, keçi...), Yabanî hayvanlar (kuşlar,yılan,domuz,aslan, kurt, kaplumbağa...): Hayvanların anlatıldığı

bölümlerde çok çeşitli hayvanlara yer verilmiştir: kelebek, gergedan, kedi, balina, fil, zürafa, deniz kaplumbağaları, kırlangıçlar...

Masal, hikâye ve çizgi dizilerde yer alan hayvanlar: çakal, kedi, fare, eşek, kuş, kaplumbağa, sincap, arı...

- Cansız Varlıklar: ağaçlar, çiçekler, bitkiler, çaydanlık, ay...

7. Eserin (derginin) dili : Yazar, eserde muhatabı olan çocukların dil seviyesine inebilmiş ve çocuğa göre bir dil yakalayabilmiş mi? Eserde çocuğa açıklanması lüzumlu görülen kelimeler, tâbirler, deyimler, atasözleri, ayetler, hadisler, fikirler ve paragraflar hangileridir?: Bilimsel içerikli bölümlerde anlamı bilinmeyen kelimelere, terimler yer verilmiştir. Özellikle “Akıl Defteri” bölümündeki bilgiler içerisinde. Bunun dışında diğer bölümlerin dili oldukça sade, anlaşılır ve akıcı. İhtiyaç duyulan yerlerde ya metin içerisinde ya da sözlük halinde kelimelerin açıklamalarına da yer verilmiştir. Mesela “Büyüteç” bölümünde “müzik sözlüğü” verilmiş; hikaye sonunda “tarator: ceviz içi, sarımsak, tuz, ekmek içi...”; bir bilgi yazısı öncesinde “kalsiyum: birçok besinde bulunan bir mineral maddesidir...”; “...kahverengi bir pigment olan “melanin” dir. Vücudumuzda saçımıza, kanımıza ve derimize renk veren maddeye “pigment” denir.” şeklinde sözcükler açıklanmış.

Dergideki bölümlerde (özellikle hikaye ve masallarda), “dağ taş aşmak, her armudun bir sahibi vardır, işgüzar olmak, cümle dara düşeni kurtarmak, kendine hayrı olmayan, iyilik karşılık beklemeden yapılır, ummadığın taş baş yarar, yapılan iyiliğin küçüğü büyüğü olmaz, herkes haddini bilmeli, Allah akıl fikir versin” gibi ya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak (ana düşünce) bazı kalıplaşmış ifadelere de yer verilmiş.

Dergide çok az yerde “çakalların yüzkarası, öküz patron” gibi argo sözcüklere yer verilmiş.

8. Eser (dergi), ne kadar zamanda okunabiliyor?: Aylık çıkan bir dergi; ama daha kısa sürede de okunabilir.

9. Eserin (derginin) ders içinde mi, yoksa sınıf dışında mı okunması daha uygundur?: Her ikisi için de uygun.

10. Eser (dergi), hangi dersin, hangi konularıyla ilgilidir?:

Türkçe ve Edebiyat: Edebi türlerin metinler aracılığıyla tanınması, kitap okuma, yazı yazma...

Fen Bilgisi: vücut sistemimiz ve diğer canlıların sistemleri...

Coğrafya: çöller, kıtalar, şehirler ve özellikleri, coğrafi olaylar (şimşek, karın yağıışı, mevsimler, gezegenler...)

Tarih: 23 Nisan Çocuk Bayramı, tarihteki kişiler, Karagöz- Hacivat...

Resim: fotoğraf sanatı, sanatçılar...

Müzik: tarihi gelişimi, müzik aletleri, özellikleri, sanatçılar...

Özellikle “Abaküs” bölümünde hemen hemen bütün derslere yönelik kısa bilgiler mevcut.

11. Eser (dergi) çocukta iş sevgisi uyandırabiliyor mu?: Evet. “Ali’nin Günlüğü”, “Bızzdıklar Sokağı” veya diğer masal ve hikaye metinlerinde işlenen konuya göre evet iş sevgisi uyandırıyor.

12. Eser (dergi) , çocuklar arasında rol dağılımı yaparak okutmağa, temsile uygun mu?: Bazı çizgi-dizi, hikaye metinlerinin bazı bölümleri olabilir.

13. Eser (dergi), çocuğu resim yapmaya, yazmaya, deney ve gözleme sevk ediyor mu?: Evet. “Akıl Defteri”, “İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı”, “Çocuk Kulübü”, “Posta Kutusu”, “Eğlencelik”, “Bulmaca”, “Matraksiyon” gibi bölümlerin her biri farklı açılardan çocuğu birtakım etkinlikleri yapması için motive ediyor.

14. Eser (dergi), okunduğu zaman çocukta başka bir eseri okuma hevesi uyandırabiliyor mu?: Evet, uyandırıyor. Mesela ocak sayısındaki “Yalan Söylemekten Beş” adlı hikayenin sonunda “Bu öykü, Saklambaç Yayınları tarafından bu ay yayımlanan “Şişedeki Mektuplar” kitabından alınmıştır.” ifadesi yer almış. Bu, kitap takip etme, ilgi ve merak uyandırma, kitap okuma arzusu oluşturma yönünde çocukları teşvik edici bir özellik.

Ayrıca dergideki “Ayn Fotoğrafı”, Bulmaca”, “Matraksiyon” gibi bölümlerde hediye olarak kitap verilmesi de çocukta kitap okuma hevesi uyandırabilir.

15. Eserde (dergide) ilmî, millî ve dinî kabullere ters düşen ifadeler yer alıyor mu?: Hayır.

16. Eserin (derginin) çocuğa görelilik bakımından değeri: Derginin hitap ettiği yaş grubu 7-14 olup, yaş bakımından herhangi bir sınırlama yapılmadığından geniş bir dönemi kapsamaktadır. Bu yüzden bazı metinler (şiiirler, masallar...) büyük çocuklara seslenmekte yetersiz kalmaktadır. Bu metinler dışındaki diğer metinler, büyük çocuklara yönelik olma özelliğini çocuğun ruhsal, algısal, zihinsel ve dil gelişimi bakımından gösterir. Konuyla ilgili olarak yeri geldiğince diğer maddelerde de değeriendirmeler yapılmıştır.

17. Eserin (derginin) hayata yakınlık bakımından değeri: Dergideki konular hayattan alınmış kesitlerdir. Sadece masal türündeki eserlerde gerçek hayattan uzaklaşıp biraz olağanüstüliklere yer verilmiş. (İyilik Perisinin olması, hafızaların silinmesi, Öcü'nün olması ve konuşması, çaydanlığın, ağaçların konuşması...)

18. Eser (dergi), muhteva bakımından hangi yaş grubundaki çocuklara hitap etmektedir?: Bu bölüm -hangi konular ve edebi türlerle hangi yaş grubuna seslendiği- “Yaşa ve Cinsiyete Göre Okuma Eğilimleri” bölümünde verilmiştir. Bu bölümde ayrıntılı olarak incelendiği için ve tekrar olmaması için buraya alınmamıştır.

4. 2. 5. 1. Çocukların Yaş Seviyelerine (11-12-13-14 Yaş Grupları), Cinsiyetlere ve İlgili Alanlarına Göre Ebe-Sobe Dergisinin İncelenmesi

4. 2. 5. 1. 11-12 Yaş Dönemi

Bu kısım bilgi kısmında yer alan maddelerin sırasına göre değeriendirilmiştir.

Erkek çocuklara yönelik olarak dergide sporla ilgili özel bir bölüm yoktur. Sadece “Abaküs” bölümündeki kısa bilgiler ile “Çocuk Kulübü” sayfasında derginin çocuk kulübünün etkinlikleri ve “Vesaire” bölümünde haber tarzındaki bilgiler arasında spora yer verilmiştir. Tabii bunlar da sadece haber tarzında olup herhangi bir spor dalının tarihi, kuralları, sporcuları hakkında bilgi verilmediği için çok kısıtlı.

Yine erkek çocuklarının ilgi alanına giren macera içeren eserlere yönelik dergide “Keli ve Dimi”, “Bızzdıklar Sokağı”, “Masalistan”, “Masal” (Mavi Dede,) ve Öykü (U-gi, Dolapta Bir Öcü Var) bölümünün bazı metinlerinde yer verilmiştir.

Bu yaştaki kız çocuklarının hayalperest ve romantik yapılarına, ilgilerine yönelik metinler yoktur.

Bu dönemdeki erkek ve kız çocuklarının sözcük ve kavram bilgilerini geliştirmek, metnin tam olarak anlaşılmasını sağlamak için bazı bölümlerde sözcüklerle ilgili açıklamalara, küçük sözlüklere yer verilmiş.

Okuma arzularının en yoğun olduğu bu dönemde, dergide çocukların okumak isteyebilecekleri değişik alanlara, türlere yer verilmiş: tarih, biyografi, hayvan hikâyeleri, coğrafi konular, doğa ve fen kitapları...

Dergide çizgi-dizi, çizgi-hikaye şeklinde hazırlanan bölümler de çocuğun ilgisine göre ayarlanmış.

4. 2. 5. 2. 13-14 Yaş Dönemi

13-14 yaşlarında kendilerine örnek alacak bir kahraman arayan çocuklar için dergide biyografi bölümlerine yer verilmiş. Mesela; dergiyi hazırlayan kişilerin kısa otobiyografilerinin sunulduğu “Sobeleyenler” bölümü bunun için güzel bir örnektir. Ayrıca günlük veya anı tarzında yazılan bölümlerde de çocuğun kendisiyle özdeşleştirebileceği kişiler vardır. “Ali’nin Günlüğü” ve “Ekin’le Fotoğraf Öğreniyorum” adlı bölümlerde Ali ve Ekin’in kişilik özellikleri, ilgi alanları ve uğraşları çocukları etkileyecek özelliktedir.

Fen kitaplarına (taşıtların, iletişim araçlarının, bilgisayarların nasıl yapıldı nasıl çalıştığı gibi konulara) ilgi duyan erkek çocukları için, dergi ilgi çekicidir. Mesela; “Akıl Defteri” , “Büyüteç” adlı bölümlerde bu konulara yer verilir. “Akıl Defteri” adlı bölümde cep telefonu, bilgisayar, internet ile ilgili faydalı bilgilere değinilmiştir.

Yine bu yaş döneminde olup romantik eserlere, meslek hikâyelerine ve kendi sorunlarının anlatıldığı eserlere ilgi duyan kız çocukları için dergi yetersizdir. Sadece bazı hikaye ve masallarda kahraman olarak kız çocuklarına yer verilmiştir.

Her iki grubun da ilgisini çeken evcil hayvanlarla ilgili realist eserler, tarihî romanlar, ince mizah içeren eserler açısından ise dergi şu özelliklere sahiptir: Evcil hayvanlarla ilgili realist metinlere yer verilmese de hayvanlarla ilgili hem bilgi içeren metinler hem de sanat metinleri mevcuttur.

Tarihi metinler içinse özel bir bölüm ayrılmamıştır. Dergide tarihle ilgili olan yazılardan bazıları şunlardır: “Vesaire” bölümünün “Takvimdeki Günler” köşesinde tarihlere göre gerçekleşen olaylara, yaşayan kişilere, ilklere, buluşlara, belirli günlere çok kısa bir şekilde değinilmiştir. “Büyüteç” bölümünün ocak sayısında müzikle ilgili bilgi verilirken Türk toplumunda müziğin gelişimine tarihsel olarak; yine aynı bölümün ekim sayısında “Karagöz ve Hacivat ile ilgili; temmuz sayısında uçan balonlarla ilgili; aralık sayısında “Bir Kitabın Serüveni” adlı metinlerde birtakım tarihi bilgilere değinilmiştir. “Akıl Defteri” bölümünde “İbrahim Müteferrika Kimdir?” adlı metinde de kısa bir şekilde tarihe değinilmiştir.

Hayal kurma güçlerine yönelik olarak dergide masal, öykü ve çizgi-dizi, çizgi hikaye bölümleri yer alır: “Porof. Zihni Sınır” bölümündeki değişik buluşlar, “Bızzdıklar Sokağı”ndaki kahramanların kurabiyeleri çalmak için yaptıkları planlar...

Bu dönemde çevresini beğenmeyip, kendini düzeltmek, çevresini de güzel ve ideal görmek isteyen çocuk için dergideki bazı metinler yönlendirici olabilir. Mesela; “Masalistan” bölümünde Masalistan’ın bozulmaya başladığında gösterilen olumsuzluklar (insanlar arasında samimiyetin, dostluğun kalmaması, herkesin ve her şeyin resmileşmesi, trafik sorunun olması...), çocukta bu olumsuzlukların olmaması gerektiği düşüncesini ortaya çıkaracaktır. “Pimpirik Amca’nın Öfkesi” adlı masalda öfkenin kötü sonuçlarını gören çocuk, kendisinde bu davranışın olmasını istemeyecek ve bunu engelleyecektir.

4. 2. 5. 3. Erkekler

- 11 yaş: Sergüzeştler, esrarlı yazılar; makineler, taşıtlar elektrik gibi icatlarla ilgili yazılar, keşifler, havacılık yazıları, polis hikâyeleri, tabiat , hayvan yazıları tarihle ilgili yazılar: Dergide macera, tabiat, hayvanlar, makineler (fotoğraf makinesi, bilgisayar, cep telefonu, hesap makinesi...) ve icatlarla (kibriti kim icat etti, ilk cep telefonu ne zaman yapılmıştır?...) ilgili yazılar mevcuttur.
- 12 yaş: Biyografiler, tarihî hikâyeler, nükteli hikâyeler, icatlarla, keşiflerle ilgili yazılar, mitoloji, esrarlı hikâyeler, polis hikayeleri: Dergide biyografi, icatlar ve keşiflerle (Amerika'yı aslında kim keşfetti?...) ilgili yazılar mevcuttur.
- 13 yaş: Makinelerle, icatlarla, bilim ve tabiatla ilgili meraklı yazılar: Dergide makineler, icatlar, bilim (Mars'ta hayatın olması mümkün müdür?) ve tabiatla (Kaktüslerin niçin bu kadar çok dikenli var, dünyanın en ıssız adası nerededir?...) ilgili yazılar mevcuttur.
- 14 yaş: Halka hitaben ilmî dergiler veya kitaplar, icat hikâyeleri, uzun hikâyeler, biyografiler, tarih, gezi yazıları: Dergide, dergi ve kitap tanıtımları, icat hikayeleri, iki ile dört sayfa arasında değişen uzunlukta hikayeler, biyografiler mevcuttur.

4. 2. 5. 4. Kızlar

- 11 yaş: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, peri masalları, tabiat ve hayvan hikâyeleri , hafif aşk hikâyeleri , sergüzeşt hikayeleri polis hikayeleri: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, tabiat ve hayvan hikayeleri, macera içeren metinler mevcuttur.
- 12 yaş: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, erkek çocuklarla ilgili sergüzeşt hikâyeleri, tabiat hikâyeleri, yetişkinlere mahsus hikâyeler, icatlar ve biyografiler, şiir ve esrarlı hikâyeler: Okul ve ev hayatıyla ilgili yazılar, macera içeren metinler, icatlar ve biyografiler, şiirler mevcuttur.
- 13 yaş: Büyüklere mahsus uzun hikâyeler, ev ve okul ile ilgili konularda yazılar, şiir, dram: Ev ve okulla ilgili konularda yazılar, şiirler mevcuttur.
- 14 yaş: Büyüklere mahsus yazılar, şiirler , temsiller: Büyüklere mahsus yazılar, şiirler, temsiller dergide bulunmamaktadır.

4. 2. 6. Türkçe Dersinin ve Millî Eğitimin Genel Amaçları Doğrultusunda Ebe-Sobe Dergisinin Değerlendirilmesi

4. 2. 6. 1. Genel Amaçlar

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri:

Dergide dille ilgili doğrudan bilgi veren bir metin mevcut değildir.

Dilin özelliklerini en doğru ve güzel şekilde hissettirilmesi, birlik ve beraberliği sağlayıcı olma özelliğiyle ilgili olarak edebi metinlere bakmak gerekir. Dergideki edebi metinlerde imla açısından dilin doğru kullanımıyla ilgili az hata yer alsa da edebi ve estetik zevki verme bakımından metinler yetersiz. Deneme, hikaye, masal gibi türlerle eksiklik giderilmeye çalışılsa da özellikle şiir metinlerinde bu eksiklik hissedilir. Dilin işlenmişliği edebi metinlere daha iyi yansıtılsaydı; çocuk, dilin birlik ve beraberliği sağlamada en güçlü vasıta olduğunu daha iyi kavrayabilirdi.

2. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri:

Dergide çocukların duygu, düşünce ve hayallerini, yazılı olarak ifade edebilmeleri için özel köşeler hazırlanmıştır. Bu köşeler, “Posta Kutusu” ve “Şeker Mikrofon” adıyla yayımlanmaktadır. Bu bölümlerde mektup yoluyla gönderilen şiirler, fıkralar, masallar, değişik konularda yazılar, ilginç bilgiler, resimler, Ebe-Sobe dergisi ile ilgili görüşler veya derginin internet adresine gönderilen okur mesajları yer alıyor. Çocuklar bu metinlerde duygu ve düşüncelerini anlaşılır ve etkili bir şekilde anlatmıştır. Bu metinlerden birkaç örnek:

“Bu zamana kadar aram kitaplarla iyiydi ve öyle olmaya devam ediyor. Ben kitap okumayı çok seviyorum. Çünkü bana çok güzel şeyler ifade ediyor. Hayatta bazen farkına varamadığım şeyleri kitaplarda bulabiliyorum.

Kendimi yalnız hissettiğimde elimde onu bulabiliyorum. Demek ki; o benim en iyi arkadaşım, dostum olmuş ki, en yalnız olduğum anlarda onu elimde bulabiliyorum.

Okumak kadar güzel ve anlamlı bir duygu var mı?

Seviyorum okumanın güzelliğini

Ve okuduğum zaman yeni şeyler öğrenmeyi...

Seviyorum yeni kitaplar almayı.

Ve onlara gerektiği değeri vermeyi...

Kısacası hayatta bize her zaman karşılıksız, devamlı verebileceği bir şeyleri olabileceğini düşündüğüm tek şey KİTAP' tır. Habibe Koçak" (ocak: 41).

"18 Mart Çanakkale Zaferi

Düşman dayandı Çanakkale' ye

Vatanı işgal etmeye,

Erlere koştur cepheye,

Vatan uğruna can vermeye.

Düşman gördü gerçeği,

Kaçmakta buldu çareyi,

Mağlup olmanın gereği,

Beceremedi Türk toprağını bölmeyi. Betül Kocaoğlu" (mart: 41).

"Bizim düşüncelerimizin yer aldığı ve dergide bize söz hakkı tanıyan bu köşeyi çok iyi düşünmüşsünüz. Ebe Sobe dergisi çok güzel, çok iyi, içerik yönünden çok zengin. Dergiyi zevkle okuyorum. Çalışanlarına ve okuyucularına başarılar ve güzel günler diliyorum. Burak Karakaya, 12 yaşında" (mart: 21).

3. Türkçe'yi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları:

Çocukların dergiye gönderdiği yazılar kitap harfleriyle basıldığı için yazı tipleri açısından değerlendirme yapılamamıştır. Bu yazılarda yazım kurallarına uyulmuş; dil, bilinçli ve özenli bir şekilde kullanılmıştır.

Derginin diğer bölümlerinde yazım kuralları açısından çok fazla bir aykırılık görülmemekle birlikte bazı yerlerde hatalar yapılmıştır. Bu bölümler:

“... bu rahatlık hiç terkedilir mi?”

“...meyvesuyuyla birlikte yemeğimi yeyip...”

“...Haftasonları bizim gibi...”

“...yemeklerin parçalanmasında kullanıldığı veya başka...”

“...Ama öğretmenimiz bunu farketmedi...”

“...ama hiç bir şey olmamış gibi...”

“...komşu ile kavga etmiş, öğlende sütleri sağan kızı azarlamış...”

4. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri:

Özellikle doğa ve fen olaylarının, hayvanların hayatlarının anlatıldığı bölümlerde verilen bilgiler arasında bağ kurup, bunları gruplandırabilir, olaylar arasında neden- sonuç ilişkisi kurarak doğruya daha emin bir şekilde ulaşabilir.

Edebî metinlerdeki kahramanlar ile kendi arasında bağ kurup, onların yaşadıklarını gerçek hayatta yeniden yorumlayabilir. Özellikle hayvanların konuşturulduğu eserlerde hayvanların başlarına gelen olaylarla kendisinin de karşılaşabileceğini düşünerek, bu olayları değerlendirebilir.

“Akıl Defteri”nde yer alan bilgileri konularına göre sınıflandırıp, bu çalışmayı başka alanlarda da yapabilir.

5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları:

Dergideki metinler, 11-14 yaş arası çocuklara genel itibariyle uygundur.

Derginin özellikle “Akıl Defteri”, “Vesaire” ve “Çocuk Kulübü” adlı bölümlerinde çocuklara bu konularla ilgili bilgiler, haberler sunulmuş. Ayrıca yine bu bölümlerde ya da bağımsız olarak verilen reklam bölümlerinde kitap tanıtımlarına da yer verilmiş. Özellikle bu bölümlerin olması, çocuğun bu etkinliklerle ilgilenmesini, etkinlikleri takip etmesini sağlayabileceği gibi kitap tanıtımları da çocukta kitap okuma arzusu uyandırabilir. Yine bazı bölümlerin çocuğa kitap hediye etmesi bu çabaları destekleyici mahiyettedir.

Öykü bölümünde her sayıda farklı bir yazarın öyküsüne yer verilmiş. Bu yazarlar: Gökhan Özcan, Şiirsel Dizdar, Bilgin Adalı, Hande Barutçuoğlu, Hubert Schirneck...Bir öykü de şu şekilde verilmiştir: “Bu öykü, Saklambaç Yayınları tarafından bu ay yayımlanan “Şişedeki Mektuplar” kitabından alınmıştır.” Bu kitap takip etme, ilgi ve merak uyandırma, kitap okuma arzusu oluşturma yönünde çocukları teşvik edici bir özellik.

6. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri:

Dergideki metinler vasıtasıyla, çocuğun kelime dağarcığı zenginleşmektedir. Bazı bölümlerde fazla kullanılmayan, bilinmeyen, yabancı sözcüklerin açıklamalarına veya küçük sözlüklere yer verilmiştir. Ancak bu uygulamanın yapılmadığı bölümler de vardır. Özellikle “Akıl Defteri” bölümündeki bilimsel konularla ilgili metinlerde: gude, pigment, larva, telekomünikasyon, moleküler, operatör, portatif...gibi kelimeler açıklanmamıştır. Bu bölümün dışındaki diğer bölümlerde yer alan metinler, gayet anlaşılır olup, çocuğun seviyesine göredir.

Şiirler vasıtasıyla çocuk dil zevkine daha kolay ulaşmaktadır. Ancak dergide şiir türünde (özellikle büyüklere mahsus şiirler) yeterli örnek verilmemiştir.

“İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı” bölümü de kelime hazinesini geliştirmeye, genel kültürünü artırmaya, atlas kullandırmaya yöneliktir.

Dergide yer alan “Matraksiyon”, “Porof. Zihni Sınır”, “Masal”, “Öykü”, “Mizah” gibi bölümler, çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirici niteliktedir.

7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri:

Çocukların yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmelerinde ve bunları bir alışkanlık hâline getirmelerinde aşağıda verilen bölümler değişik açılardan bazı etkilere sahiptir.

“Çocuk Kulübü”: Bölümde kulübe üyeliğin nasıl yapılacağı ve üye olduktan sonra hangi haklara sahip olup nelerden yararlanılabileceği hakkında çocuklara bilgi verilmiş. Bu çalışma, çocuğun bir gruba üye olma, kendini kabul ettirme, ifade etme, haklarını öğrenme (gezi, tiyatro, özel günler gibi kültürel

etkinliklere katılabilme, kulüp kitaplığından faydalanabilme, okuma günlerine, yazar buluşmalarına katılabilme...), çocuğu sosyal hale getirme gibi amaçlara yönelik olup, çocuğa her yönden gelişim imkanı sunmaya çalışmaktadır.

“Ali’nin Günlüğü”: Ali’nin kendi ağzından yazılan bu bölüm, çocuğa metnin ve Ali’nin vasıtasıyla etrafındaki olaylara, yaşananlara yönelik eleştiri yapabilme, duyarlı olma yeteneği, savaşı onaylamama gibi özellikler kazandırmaya yöneliktir:

“...Geçen yıl muhtarlık seçimleri varken, mahallemize muhtar olmak isteyen kişilerin evleri ziyaret ettiğini, sokaklara posterlerini yapıştırdıklarını ve araçlardan hoparlörler kullanarak oy istediklerini hatırlıyorum. Seçimler bittiğinde poster artıkları ve naylon bayrakların ortalığı nasıl kirlettiği hâlâ aklımda...”(ocak: 10).

“...ben savaşı hiç sevmiyorum...benim uçaklarım hiçbir yere bomba atmayacak...” (mart: 11).

“Matraksiyon”: Bölümde yorum yapma (müzik gerçekten ruhumuzun gıdası mı?), eleştirel bir bakış açısı kazanma, bilgilenme, seçici olma (Televizyonlar cıstaka cıstak yapa yapa kimsede müzik zevki bırakmadı.), yapıcı ve yaratıcı düşünme (Bir çizgi film çizeri olsanız neyi çizersiniz?...b)iyi adamların kötü adamları morartması... d)aç çocuklara her türlü yiyecek ve içeceği...En son ne zaman bir ağaç diktiniz?) gibi becerilere yönelik sorular ve cevap seçenekleri bulunmaktadır.

“Mizah”: Bölümde verilen fotoğraflar, yorum gücünü artırıcı, güzellik duygusunu uyandırıcı; bilmeceleer düşündürücü, mizah duygusunu geliştirici özelliktedir.

“Porof. Zihni Sınır”: Çocukların hayal dünyalarını geliştiren, onların değişik fikirler üretmesini, yaratıcı olmalarını sağlayan bir bölüm...Çevre gürültüsünü önlemek için motosiklete saksafon takma fikri gibi.

“Bızzdıklar Sokağı”: Kahramanlardan Prof. Erhan, başları sıkıştığında her zaman yanında taşıdığı kitabı hemen çıkarır ve hep birlikte okurlar. “Prof. Erhan bir soruna çözüm bulamadığında hemen kitap okur.” (kasım: 26).

Yine, kahramanlarımız; Ayşe teyzenin kurabiyelerini kimseye fark ettirmeden almak istediklerinde, Ayşe teyzenin onlardan daha uyanık davranması

sonucu kahramanların kurabiye çalamamaları, bunun anlaşılması ve bu şekilde hiçbir şey elde edemeyeceklerini anlamaları; ama dürüst olduklarında istedikleri şeyin kendilerine verileceği, onun için doğruları itiraf etmeleri gibi temalar, yapıcı, yaratıcı, akılcı ve doğru düşünmeye yöneliktir.

Muhtaç çocuklara yardım edilmesi gerektiği, çizgi film kahramanlarından medet ummama, kendi işini kendin hallet fikri, çizgi film kahramanlarının da hastalanabileceği, her sihrin mantıklı bir açıklamasının olduğu...temaların işlenmesi de yukarıda belirtilen becerilerin kazanılmasına yöneliktir.

Hem eğlendirici hem de zeka geliştirici bir özelliğe sahip olan Nasreddin Hoca'nın fıkralarını okuyan çocuk, kıssadan hisse çıkarma yeteneğine de sahip olacaktır.

8. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları:

Çocukların kitle iletişim araçlarından yararlanırken dikkatli olmaları ve bu araçları ne şekilde verimli kullanabilecekleri dergideki yazılarda çocuklara sunulmuştur.

“...Önce günde yarım saat, sonra bir, daha sonra iki saat televizyon izledim.Bir ara tüm sabahım televizyon karşısında geçince, kendi kendime ne yaptığımı sordum. Çünkü bizim evde televizyon belirli saatlerde izlenir. Evde yemek yemiyor ya da küçük ev toplantılarından birini yapmıyorsak, genellikle ya kitap okunur ya da keyifle sohbet edilir. ...Televizyon alışkanlık yapıyordu...”(mart : 11).

“İnternet kullanırken dikkat edilmesi gereken durumlar:

“Aslında internette karşılaştığınız herkes sizin için bir yabancı sayılır...İnternetteyken hiç kimseye gerçek adınızı, adresinizi ve telefon numaranızı söylemeyin...” (temmuz: 17).

9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları:

Dergide yer alan metinler, Türk yazarlarına ait. Sadece ocak sayısındaki bir hikâye “Hubert Schirneck” adlı yazardan alınmıştır.

Metinlerde genel olarak sevgi, iyilikte bulunmak, yardımlaşmak, çalışmak, müzik... gibi evrensel değerler işlenmiştir.

Her ne kadar metinlerin yazarları Türk olsa da milli ve evrensel değerler verilmeye çalışılmış. Ancak dergi bu konuda yeterli değil. Daha çok ve güzel, kendi ve dünya kültürünü tanımaya yönelik metinlere yer verilebilirdi. Konuyla alakalı olarak mayıs-haziran sayısında “Şeker Mikrofon” bölümünde 23 Nisanla ilgili olarak sadece çocukların düşüncelerine yer verilmiş. Başka hiçbir açıklama yapılmamış. Oysa millî ve dinî bayramlarımızla ilgili metinler verilip, bu günlere özel sayfalar hazırlanabilirdi.

“Büyütec” bölümünde ele alınan konuyla ilgili hem kültürümüze hem de dünya kültürüne, sanatına yönelik bilgiler verilmiştir. Ocak sayısında müziğin ilkçağ uygarlıklarındaki, Roma, Yunan ve Osmanlı kültüründeki yeri, gelişimi, önemi üzerinde durulmuştur.

“Eğlencelik” bölümünün sonunda yer alan “Nasreddin Hoca” köşesinde de kültürümüze ait unsurlar yer almaktadır. Öncelikle Nasreddin Hoca’nın kendi kişilik özellikleri ve Türk kültüründeki yeri, sonrasında ise fıkralarında eleştirilen kişiler, konular, olaylar bunlara yöneliktir.

Nasreddin Hoca’nın fıkralarında eleştirilen konular: hoca diye geçinen kişilerin yazmayı bile bilmemesi, padişahın düşünmeden karar vermesi, içki içmek, dayak atmanın çözüm olarak görülmesi, inşallah demeden bir işe başlamak, baştaki kişilerin kişisine göre muamelede bulunmaları (ayrımcılık), insanların bilgiye, kitaba, öğrenmeye karşı kapalı olmaları, insanın kendisini bilmemesi, başkasının sırtından geçinmek, yalan söylemek...

“Masalistan” adlı bölümün nisan sayısının içeriğinde Keloğlan’a çok kısa bir şekilde değinilmiş.

Ekim sayısında “Büyütec” bölümünde Karagöz ile Hacivat’a ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir.

Derginin ağustos sayısının “Büyütec” bölümünde atlar konusu işlenirken ata sporumuz olan “cirit” e kısaca değinilmiştir.

“İsim-Şehir-Hayvan-Bitki-Eşya-Sanatçı” bölümünde Türklerin kullandıkları isimler, ülkemizden ve diğer ülkelerden şehirler, hem Türk hem yabancı sanatçılara yer verilmiştir: Ömer Seyfettin, Sezai Karakoç, Picasso, Rodrigo

Bunun dışında ocak sayısında “Ali’nin Günlüğü” adlı bölümde köy hayatına kısmen değinilmiştir.

10. Hoşgörölü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri:

Yukarıda belirtilen temalar, dergide verilen metinlerde ve çocukların gönderdiği yazılarda işlenmiştir. Bu şekilde onlara, bu mesajlar verilmiştir. Mesela; çevre ve gürültü kirliliği, muhtaç durumda olan çocuklara yardım edilmesi, çocuk hakları ve şiddet faktörü, savaşa karşı koyma...

11. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır:

Dergideki metinlerde yukarıda bahsedilen değerler, çocuklara verilmeye çalışılmıştır.

Meselâ “Bızdıklar Sokağı”nda hırsızlığın bir işe yaramayacağı ve eninde sonunda ortaya çıkacağı, Nasreddin Hoca fıkralarında herkese eşit davranmak gerektiği...

Derginin genel itibariyle “Genel Amaçlar”a yönelik olması;

1. Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma,
2. Eleştirel düşünme,
3. Yaratıcı düşünme,
4. İletişim kurma,
5. Problem çözme,
6. Araştırma,
7. Karar verme,
8. Bilgi teknolojilerini kullanma,
9. Girişimcilik,
10. Kişisel ve sosyal değerlere önem verme,
11. Estetik zevk kazanma,
12. Millî, manevî ve evrensel değerlere duyarlı olma gibi özellikleri de beraberinde getirecektir.

BÖLÜM 5

SONUÇ

Çocuklar bizim geleceğimizdir ve geleceğimizin temellerini sağlam, doğru ve emin adımlarla atmamızdır. Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın karakter yapısının ilk tohumları çocukluk döneminde atılır ve çocuğun öğrenmeye meylinin olduğu en yoğun dönem, çocukluk yıllarıdır. Dolayısıyla bu dönemde verilecek eğitimin ve çocukların ihtiyaçlarının, ebeveynler ve eğitimciler tarafından iyi bilinmesi gerekir.

Çocuğun eğitim ve öğretim ihtiyacının karşılanmasında başvurulacak materyallerden biri de çocuk dergileridir. Çocuk dergileri, çocuğun zamanını değerlendirmesini sağlarken; dergilerin çocuklara nasıl bir içerik sunduğu, ihtiyaçlarının ne kadarına cevap verebildiği ve gelişimine uygunluğu göz ardı edilmemelidir.

Araştırmamız esnasında çocuk dergisi adı altında yayımlanıp, çocuklarla alakası olmayan, onların gelişim özellikleri ve seviyeleri araştırılmadan her tür yazıyı çocuğa sunan, içeriğinde erotik resimler, yazılar barındıran, şiddet içeren metinlere, resimlere yer veren, hiçbir eğitici ve öğreticilik yönü bulunmayan, özellikle dini, ahlaki ve psikolojik yönden çocuğu bambaşka mecralara doğru çekebilecek dergiler olduğu gözlemlenmiştir.

İncelemek için seçtiğimiz Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergisi, genel itibarıyla yukarıdaki olumsuz özellikleri taşımayıp, çocukları iyiye, güzele, doğruya götürmeyi amaç edinmişlerdir. Ancak bununla birlikte bu dergiler, çocuğa olumsuz özellikler kazandırma açısından ters bir etki yaratıyor olmasa da dergilerin birtakım eksiklikleri vardır. Dileğimiz, herhangi bir yaş sınırlaması yapmadan, geniş bir çocuk kitlesine seslenen ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim okullarında öğrenim gören tüm öğrencilere tavsiye edilen bu dergilerin bu eksikliklerini bir an önce kapatmasıdır.

“Kaynaklardan yararlanma esas alınmadıkça köklü bir çocuk edebiyatı geleneğinin başlaması mümkün görünmüyor.” sözüne istinaden her iki derginin de bundan nasibini almadığını söylemek yanlış olmaz. Dergilerde sözlü edebiyat

geleneğimize ait ürünlere değinilmediği, alıntılar yapılmadığı, örnekler verilmediği gözlemlenmiştir. Sözlü edebiyat geleneğiyle birlikte, Türk ve dünya klasiklerine de yer verilmemiştir. Oysa çocukların bu ürünlerden kendilerine uygun olanlarla (veya çocuklar için düzenlenmiş yeni şekilleriyle) büyümeye ihtiyacı vardır. Gerek metinlerde, gerek kitap tanıtımlarında bu eserlere yer verilebilirdi. Mesela; Dede Korkut Hikayeleri, halk hikayeleri, Keloğlan ve Andersen Masalları...Eflatun Cem Güney, Naki Tezel, Cahit Uçuk, Oğuz Tansel, Hasan Latif Sarıyüce, Mehmet Başaran'dan masallara, Mevlana, Ömer Seyfettin, Gülten Dayıoğlu, İpek Ongun, Hakkı Özcan, Gökhan Özcan, Mustafa Ruhi Şirin, Aytül Akal, Sadık Yalsızuçanlar, Üzeyir Gündüz, Mevlana İdris Zengin' den hikayelere yer verilebilir, Yunus Emre, Cahit Zarifoğlu' ndan veya diğer şairlerin şiirlerinden, La Fontaine'in fabllarından yararlanılabilirdi.

Türkiye Çocuk dergisinde bir yıl içinde sadece iki tane Keloğlan masalına yer verilirken, Ebe-Sobe'de her sayıda Nasreddin Hoca'nın fıkralarına ait küçük bir bölüm ile bazı sayılarda Mevlana İdris Zengin ile Aytül Akal'dan eserler yer almıştır. Ancak bütün bir yılı düşündüğümüzde bunlar yetersizdir. İki dergide de dünya klasiklerinden hiçbir örnek metin yoktur.

Çocuğun önce kendi kültürüne ait olan örnekleri görüp, kültürünü, içinde yaşadığı toplumun özelliklerini tanıması, sonrasında da dünya kültürüne açılması gerekir. Türkiye Çocuk, kendi kültürünü tanıtmayı kısmen de olsa başarmış sayılır. Dini ve milli bayramlara derginin -belli bir başlık altında çıkmayan- bölümlerinde yer verilmiştir. Oysa Ebe-Sobe dergisinde ne milli ne de dini bayramlara değinilmemiştir.

Yine Atatürk'le ilgili metinlere sadece belirli günler bölümünde yer verilmiş olup, onun çocukluğu, hatıraları, başarıları, yaptıkları, ilke ve inkılapları... konu edilmemiştir. Çocuğun, metindeki kahramanla kendini özdeşleştirdiğini, onu kendine model aldığını hatırlarsak, Atatürk'le ilgili bu olumlu özellikleri metinlerde dikkat çekici bir şekilde işlemek hem çocukların Atatürk'ü daha iyi tanımasını, hem de onun kişiliğinden yola çıkarak örnek davranışları görmesini, kendine hedef belirlemesini, başarma isteğinin doyurulmasını...sağlayabilirdi.

Biyografi bölümlerinde sadece belli bir alana değil de çocukların ilgilerine yönelik olarak farklı alanlarda başarı kazanmış kişilerin -yine çocuğa model olması ve hedef belirlemesi açısından- biyografileri verilebilirdi.

Her iki dergide de yaş sınırlamasının olmaması dikkat çekicidir. Dergiyi hazırlayanlar hangi yaş grubunun özelliklerini dikkate alıyorlar, sorusu aklımıza geldiğinde ‘hepsini’ tarzında bir cevap beliriyor kafamızda. Bu cevaptan ve böyle olmasından ötürü hiçbir yaş grubunun ihtiyacı tam olarak karşılanamıyor. Hatta ihtiyacı karşılamak bir tarafa, hem büyük çocuklar, hem de küçük çocuklar için, bu, olumsuzluk haline gelebilir. Mesela; büyük çocuklar düşünülerek hazırlanan “biyografi” bölümleri küçük çocuklara hitap etmeyeceğinden onları okumaktan uzaklaştırabilir. Ya da küçük çocuklar için düzenlenen “masal” bölümlerinin çok büyük resimli olması, büyük çocukların okuma alışkanlığında ve kendilerini geliştirmelerinde ters tepki yapabilir. Çünkü büyük çocuklar için resimlerin büyük olması; onların, hayal dünyasının daralmasına sebep olup, çocuğu tembelliğe itebilir, okumaktan uzaklaştırabilir, hazırcılığa alıştırabilir.

Edebi tür açısından zengin bir kullanım alanına sahip olan çocuk dergileri, bu özelliği iyi değerlendirip, çocuğa her türe ait örnekler sunmalıdır. Çocuk, bu bölümlerde bir taraftan edebi türü tanırken, diğer taraftan içeriğiyle ilgili mesajları alacaktır. Hem Ebe-Sobe hem de Türkiye Çocuk dergisi, gezi yazılarına hiçbir sayısında yer ayırmamıştır. Dolayısıyla çocuklar, bu türün özelliklerinden yararlanamamaktadırlar. Yine şiir ve hikaye türünde edebi ve estetik zevki uyandıracak güzel örnekler dergilerde pek az yer almaktadır.

Deneme, şiir ve hikayelerde, dilin zengin kullanımlarından örnekler verilip, kafiyeyle sözcükler seçilip, çocuğa kitap sevgisi daha rahat ve doğal bir şekilde aşılanabilir. Çünkü “Çocuk güzel olanı daha kolay sezer, hissettiğini kolay algılar.” Bu noktada Mehmet Kaplan’ın, “...Hiçbir çocuk güzel bir masalı sonuna kadar dinlemekten kendini alıkoyamaz. Gençler hoşlarına giden bir romanı, uykularını feda ederek hatta yasak edilse bile gizli okumaktan geri kalmazlar. Yaşlı bir insan da, çekici bir kitabı, elinden bırakamaz...Edebiyat tedrisatında en mühim şey çocuğa veya gence yaşına ve mizacına uygun eserler okutmak suretiyle onda kuvvetli bir istek uyandırmaktır.” sözleri dikkate alınmalıdır.

Türkiye Çocuk dergisinde yer alan masalların sonunda mesajların açık bir şekilde doğrudan doğruya verilmesi, çocuğu metinden uzaklaştırabilir. Çocuk, sezgi yoluyla verilen mesajları -kendisi- bulduğunda bundan daha fazla keyif alır, okuma isteği artar ve mesaj, daha kalıcı bir özellik kazanır.

Türkiye Çocuk dergisinde reklamlara çok fazla yer verilmesi, akla ticari kaygıyı getiriyor. Oysa çocuk dergileri ticari amaç ve ideolojik kaygıdan uzak olmalıdır. Çocukların dikkatlerini çeken ilk bölümlerden biri reklamlar sayfası. Reklamların albenili olup, tüketiciliğe sevk etmesi, özentisi (Özellikle kız çocuklarını, oyuncak bebek reklamları; oyun tanıtımlarında ise erkek çocuklarını), içerisine sokması, çocuğu psikolojik olarak olumsuz yönde etkileyecektir. İnternet ortamındaki oyun tanıtımlarına yer verilirken, bunlarla ilgili veya internet kullanımı hakkında hiçbir uyarıda bulunulmaması da ayrıca düşündürücüdür.

Türkiye Çocuk dergisinde el becerisine yönelik olarak uygulamaların olmaması, çocuğun yeteneklerini keşfetmesi, dergiyi merak edip, okuma alışkanlığı kazanması, güven oluşturma vb. yönlerden bir eksikliktir.

Türkiye Çocuk dergisinin iç sayfalarının ışıık altında okunurken parlaması metinlerin okunmasını zorlaştırmakta olup, içindekiler bölümünün olmaması, sadece derginin kapağında bazı bölümlere yer verilmesi, çocuğun okumak istediği yazıyı istediği anda bulamamasına, bu da çocuğun dergiden ve okumaktan uzaklaşmasına sebep olacaktır.

Ebe-Sobe dergisinin çocuk kulübünün olması, zamanı değerlendirme, kendini ifade etme, bir gruba dahil olma, güven, arkadaşlık ilişkileri vb. açılardan çocuğun sosyalleşmesinde çok önemli bir özelliktir.

Kısacası Türkiye Çocuk dergisi, kendi kültürünü tanıtmaya, ahlaki değerleri aşılamak, tarihi olaylara yer verme vb. özellikler bakımından yeterli özelliklere sahipken; reklamlara çok fazla yer verilmesi, anlam açısından uygun olmayan az sayıda kullanımın olması, iç sayfalarının parlaması, Türk ve dünya klasiklerine yer verilmemesi, edebi tür çeşitlerine gerekli yeri ayırmaması (deneme, anı, günlük, gezi yazısı, fabl) yönünden eksiktir.

Ebe-Sobe dergisinin ise, çocuklar tarafından sevilen, alanında yeterli kişilerin eserlerine yer vermesi, çocuk kulübünün olması kültürü tanıtmaya yönelik

az sayıda metne yer vermesi, çocukların sorunlarına yönelik metinlerin olmaması eksiklikleridir.

İyi bir çocuk dergisi, özelliğini kazanabilmesi için gelişimin her yönünün hedeflenmesi gerekir. Ancak bu şekilde iyi bir birey, bilinçli çocuklar yetiştirmek mümkün olur. Ebeveynler ve eğitimciler, bu konular üzerinde titizlikle durmalı, gerekli araştırmaları yapmalıdır.

EK- Türkiye Çocuk ve Ebe Sobe Dergilerinden Örnek Sayfalar

Türkiye Çocuk dergisi şubat 2005 dış kapak örneği

Bestami Yazgan

NAZLI BİR ÇOCUK YÜREĞİM, HERKESE AÇIK YÜREĞİM

Bu sayıda dergimizdeki güzel şiirlerinden ve masallarından tanıdığımız 2003 yılı Çocuk Edebiyatı Dalında "Yılın Şairi" seçilen usta kalem Bestami Yazgan Bey ile röportaj yaptık.

Röportaj: Yusuf Dursun

Yusuf DURSUN : 2004 yılında 10 eseriniz yayımlandı. Bunlardan 2 tanesi büyükler için şiir, 7 tanesi küçükler için şiir ve 1 tanesi de masal. Eserlerin dağılımında küçüklerin lehine bir durum yok mu sizce?

Bestami YAZGAN : İsterseniz söze "Yazana değil, yazdırana bak" diyerek başlayayım. Hangi yürek çocukları görür de cosmaz, hangi dil çocukları görür de bülbul gibi sakımaz; ve hangi kalem çocuk eli değince yesermez? Bir de annelerimiz için söylenen şu sözleri hatırlatayım: "Yemez, çocuklarına yedirir; giymez giydinir." Bu sözler, anneler için olduğu kadar, babalar için de geçerlidir. Çocukların işi çok gözlerini, ilgi dolu yüreklerini gününce onların sevinirilmesi benim için öncelik kazanıyor. Kısa bir annenin çocuklarına gösterdiği ilgiyi ben -şiirlemlikle- bütün çocuklara göstermek istiyorum. Bu bakımdan çocuklar için ne kadar yazsam azdır, diyorum.

Yusuf DURSUN : Bu yıl yayımlanan eserlerinizin hedef kitlesi ne olursa olsun, bir yılda bu kadar eserinizin yayımlanması "Türkiye'de şiir can çekiyor." diyenlere bir mesaj sayılabilir mi?

Bestami YAZGAN : Buna zaman ve okuyucular karar versin. Bana göre Türkiye'de şiirin can çektiği falan yok; tabii kaliteli şiirden bahsediyorum.

Yusuf DURSUN : Çocuklar için yazdığınız eserleri büyükler de okuyor mu?

Bestami YAZGAN : Özellikle masallar, önce anneler tarafından okunuyor. Ayrıca büyükler, çocuklarına kitap alırken seçti davranıyor; dolayısıyla eserlerimin büyükler tarafından da okunduğuna inanıyorum. Bir başka konu da şu Masal ve şiir yüreğindeki çocukla yaşayanların vazgeçemeyeceği bir tür.

Yusuf DURSUN : Çocuklara, İslâm'ın beş şartını beş kitaplık bir seri halinde şiirle anlatıyorsunuz. Bu tür konuları, çocukları sıkmadan, hatta onlara sevdirecek nasıl anlatıyorsunuz?

Bestami YAZGAN : Çocuklarımız, bazı konularda "Allah seni yakart" diye korkutuyoruz.

Bu beni çok üzüyor. Kimse Allah'a iftira etmesin. Allah çocukları sadece sever. İşte bu düşünceden hareketle, çocuk duyulmuş da yakalayarak, İslâm'ın beş şartını anlatmaya çalıştım. Bu eserler için "hayatımın eseri" diyebilirim; tabii her iki hayatımın da! Bu bakımdan bu eserlerin telifleri bir hayır kurumuna bırakılmıştır.

Yusuf DURSUN : Kitapların birinde "karıncanın hacca gidişini" anlatıyorsunuz. Karıncayla çocuklar arasında nasıl bir ilgi kurunuz?

Bestami YAZGAN : Karınca, hacca gidemeyen bu yolda ölürüm ya, diyerek yola çıkıyor. Bunu gören güvercin, karıncayı kanatlarına alıyor, hacca götürüp tavaf yaptırıyor. Çocuklar da topku karıncalar gibi saf olduklarına göre bu şekilde de olsa hacca gitmeyi hak ediyorlar diye düşünüyorum.

Yusuf DURSUN : Şiirleriniz, gündelik hayatın içinden çıkıp gelmiş gibi. Yangı atı gibi uyanırlara hazırlanan veya televizyon bağimli çocuklar, kardan adamlar, çiçekler ve anneler. Bütün bunları düşünebilmesi için şairin belli bir yaşı olmalı mı?

B.Y. Elbette. Şair, çocuk yaşında olmak. Zaten bir şiirinde bunu itiraf ediyorum: "Masıma çocuk yüreğim Nazlı bir çocuk yüreğim Herkese açık yüreğim Kimseye düşman değilim. Sevmekten pısmam değilim."

Yusuf DURSUN : Şiirde zaman zaman da olsa bir mesaj verdiğiniz anlaşıyor. Size göre şiirde mesaj nasıl verilmeli?

B.Y. Her şiirde mesaj olması şart değil. Bununla beraber bazı güzelliklerin de şiir yoluyla vurgulanmasının yararlı olduğuna inanıyorum. Yalnız bu işi de "çocukça" yapmak gerektiğini düşünüyorum.

Yusuf DURSUN : Şiirde zaman zaman da olsa bir mesaj verdiğiniz anlaşıyor. Size göre şiirde mesaj nasıl verilmeli?

B.Y. Her şiirde mesaj olması şart değil. Bununla beraber bazı güzelliklerin de şiir yoluyla vurgulanmasının yararlı olduğuna inanıyorum. Yalnız bu işi de "çocukça" yapmak gerektiğini düşünüyorum.

Yusuf DURSUN : Masallarınız, klasik masallara ne kadar benziyor?

B.Y. Masallarında halk masallarının izlerini görebilirsiniz, ama hepsi o kadar. Bütün masallarım, telif eserlerdir.

Yusuf DURSUN : Kitapların dikte değer yanlarından biri de harika resimler.

B.Y. Onu hiç sormayım. Ben de, çocuklar gibi, o resimleri yapanları kıskanıyorum; ama ressamın eline sağlık, demekten de büyük mutluluk duyuyorum.

Yusuf DURSUN : Okuyucunun ilgisini nasıl?

B.Y. Kitaplarımız yeni baskılar yapıyor, bu da bizi sevindiriyor.

Yusuf DURSUN : Okuyucular, eserlerinizi nereden ve nasıl temin edebilirler?

B.Y. Son dokuz kitabım Erdem Yayınları'ndan çıktı. Yayınevi eserleri bütün kitapçılara ulaştırıyor. Yine de yayınevini telefonunu vereyim: 0212 511 26 03.

Yusuf DURSUN : Son olarak.

B.Y. Çocukları seviyorum, onlar için yazmayı seviyorum. Daha güzel eserler yazmak için de çocukların duasını bekliyorum. Size de çok teşekkür ediyorum.

Türkiye Çocuk dergisi şubat 2005 sayısı 30-31sayfa

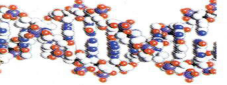

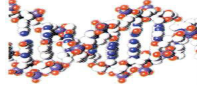
HAYAT ALFABESİ

DNA

DNA nedir?
DNA; karbon, hidrojen, oksijen, azot, fosfat atomlarından oluşan ve hücrenin bütün hayati fonksiyonlarında rol alan dev bir moleküldür. Her hücrenin çekirdeğinde, o canlının hayati özelliklerini taşıyan ve biyolojik bilgisinin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan DNA molekülü vardır. İnsan DNA'sı 3.2 milyar yapı taşından oluşan bir bilgi hazinesi, bir kitaptır. Bu kitaptaki harfleri yan yana dizecek olursak, biner sayfalık 10 binden fazla kitap olur.

Bütün canlıların DNA'sı vardır. İnsanların, ağaçların, kedilerin, sıvrisineklerin, elmaların hatta bizi hasta yapan mikropların bile... Bir ağacın yapraklarının rengini, bir kurdun azı dişlerinin büyüklüğünü, bir zürafanın boyunu veya ayak parmaklarımızın şeklini DNA belirler. Hücrelerimiz içindeki DNA'lar bizi biz yapan özelliklerimizin bilgisini taşır. Bu durum tüm canlı varlıklar için geçerlidir.

Ebe Sobe dergisi mayıs haziran 2005 sayısı dış kapak örneği

“Türkiye’nin en büyük oyun halkası!”

1’den 41’e kadar saymak...

Oyun neşesinin yoğunlaştığı bir yaz mevsiminde başladı her şey... Çocukları ve çocukluğu seven birkaç kişi bir araya geldi. Tüm çocukların katılabileceği bir oyun oynamaya karar verdi: Ebe Sobe denildi adına...

Hazırlıklar tamamlandıktan sonra, 2001 yılının ısıltılı sonbaharında herkesi “sobe”lemek için 1’den itibaren saymaya başladık. Kaça kadar sayacağımızı, kaç kişiyi sobeleyeceğimizi bilmiyorduk başlangıçta... Ama sonra, bizi gören herkes bu “oyun halkası”na katılmaya başladı.

Onlarca yazar ve çizerin, yüzlerce yazı ve resmin, binlerce okurun katıldığı büyük bir oyuna dönüştü. Oyun neşesiyle paylaşılan arkadaşlıklar, sevgiler, kelimeler, hayaller ve umutlar çoğalıp bir deniz oldu...

Bir de baktık ki 41. sayıya gelmişiz... 40’tan sonrasını sayarken, yeni heyecanlar katmanın güzel olacağını düşünüp yenilendik.

Ne dersiniz, iyi ettik mi?

24 ebeSOBE Mayıs - Haziran 2005

Ebe Sobe dergisi mayıs haziran 2005 sayısı 24.sayfa

Unutmadan söyleyelim...

"PAYLAŞMA NOKTASI": Dergimiz bünyesindeki Çocuk Kulübü'ne tüm abone ve okurlarımız üye olabiliyor. Çocuk Kulübü'nde her ay değişik etkinlikler düzenliyoruz. Bu etkinlikleri dergimizdeki Çocuk Kulübü sayfasından izleyebilirsiniz...

İNTERNETTEKİ "OYUN HALKASI": Bu oyun neşesi internet ortamında da sürüyor. Her ay güncellenen internet sayfamızda, dergi içeriği dışında bölümler de var: Oyunlar, masaüstü resimleri, ziyaretçi defteri, edebiyat ve mizah köşeleri... Hatta ailelere yönelik bilgilerin yayınlandığı "Annem için" köşesi bile var. Hepsi www.ebesobe.com adresinde!

ÖDÜLLER: Ebe Sobe, yayın hayatına başladığından bu yana, gördüğü ilgiyle paralel olarak çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından da ödüle layık görüldü: 2002'de "En Başarılı Çocuk Yayını" ve 2003'te Çocuk Yayıncıları Birliği tarafından verilen "Yılın Çocuk Dergisi" gibi...

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TAVSİYESİ: Ebe Sobe, 2003'ten bu yana Millî Eğitim Bakanlığı tarafından "İlköğretim kurumlarında öğrenim gören tüm öğrencilere" tavsiye edilmektedir. Ayrıca, Kültür Bakanlığı bünyesindeki çok sayıda kütüphanede de okurla buluşmaktadır.

DAĞITIM VE ABONELİK: Ebe Sobe, Türkiye genelindeki çok sayıda DPP gazete bayisi ile D&R, İnkılap Kitabevi, N&T kitap mağazalarında satılmaktadır. Abonelik yoluyla da yurtiçi ve yurtdışındaki okurlara ulaşmaktadır.

ÖNÜM ARKAM SAĞIM SOLUM SOBE...

Ebe Sobe'de ne var?

Sevgi var, Oyun var, Bilgi var, Edebiyat var... Bu başlıklardan hareketle hazırlanmış birçok bölüm var...

Okurlarının diliyle konuşan, onların düşüncelerine yer veren bir dergicilik anlayışı var. "Çocuklar adına" değil, "çocuklar için ve çocuklarla birlikte" konuşmayı amaçlayan bir yayın anlayışı var...

Ülkemizde çocuk edebiyatıyla ilgilenen isimlerin yazıları, değerli ressamların resimleri var. Çocuk yayıncılığı birikimlerinin bulunduğu üretim alanı var...

Güzelliğin, estetik duyarlılığın, sevginin, bilginin ve neşenin paylaşıldığı bir yol arkadaşlığı var...

Daha güzele ulaşmak için her zaman değişimin, gelişimin ve yeniliğin arandığı bir çocuk merakı var...

Paylaşılacak bütün güzellikler ve bitmeyen oyun neşesi var bu dergide...

ebeSOBE Mayıs - Haziran 2005 25

KAYNAKÇA

Alpay, Meral. **Okul Öncesi Dönemde Edebiyatın İşlevi Çocuk Edebiyatı Yıllığı**

1987 (Haz.:Mustafa Ruhi Şirin). İstanbul: Gökyüzü Yayınları, 1987.

Aydın, Ayhan. **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları: 2004.

Ayvazoğlu, Beşir. “Kaynaklardan Faydalanmaya Dair,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**

1987. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Bilgin, Beyza. “Çocukta Ferdi, Dini ve Milli Duygunun Gelişimi,” Birinci Çocuk Edebiyatı Sempozyumu, 23 Nisan Bildiriler ve Tartışmalar, Haz: Zeki Gürel, Ankara: 1995.

Canan, İbrahim. “Çocuk Edebiyatı Nasıl Olmalıdır?” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**.

İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Canan, İbrahim. “Eğitim, Ruhi Gelişme ve Oyun,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**.

İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Ciravoğlu, Öner. **Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Esin Yayınevi, 1997.

Cüceloğlu, Doğan. **İnsan ve Davranışı-Psikolojinin Temel Kavramları**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2000.

Çokum, Sevinç. “Çocuklar Şiirdir,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları

Demiray, Kemal. **Türkçe Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1973.

Dilidüzgün, Selahattin. “Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik”. I. **Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu- Sorunlar ve Çözüm Yolları**- Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi, Ankara: 20-21 Ocak, 2000.

Emiroğlu, Öztürk. “Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine,” Birinci Çocuk Edebiyatı Sempozyumu 23 Nisan Bildiriler ve Tartışmalar. Haz: Zeki Gürel, Ankara: 1995

Enginün, İnci. “Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Enginün, İnci. “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Erden, Münire ve Yasemin Akman. **Eğitim Psikolojisi Gelişim Öğrenme Öğretme**. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 1997.

Ertuğ, Hasan Refik. **Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi**. (Birinci Cilt) İstanbul Üniversitesi Yayını, Yayın No:1492, 1970.

Eyüboğlu, Bedri Rahmi. “Çocuksu,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Gülyüz, Hasan. **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**. Ankara: 2002.

Gövsä, İbrahim Alaettin. **Çocukta Zihinsel Gelişim**. İstanbul: Hayat Yayıncılık, 1998.

Günay, Umay. “Kaynaklardan Faydalanma,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Güngör, Erol. “Elli Yılın Çocukları,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Gürel, Zeki. “Çocuk Edebiyatı Çocuk Kitaplarını İnceleme ve Değerlendirme Planı,” Birinci Çocuk Edebiyatı Sempozyumu, 23 Nisan Bildiriler ve Tartışmalar, Haz: Zeki Gürel, Ankara: 1995.

Gürel, Zeki. **İkibine Doğru Çocuk Edebiyatımız**. Ankara: Zeki Gürel Çocuk Edebiyatı İhtisas Kütüphanesi, Ankara: 2001

Gürel, Zeki. **Cumhuriyet Devri Çocuk Edebiyatı**. Çocuk Edebiyatçıları Birliği, Ankara: 1998.

Hatemi, Hüsrev. “Bizde Çocuk ve Çocuk Edebiyatı,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**.

İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ankara: 2006

Karataş, Turan. **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: Perşembe

Kitapları, 2001.

Kavcar, Cahit. **Edebiyat ve Eğitim**. Ankara: Engin Yayınevi, 1999.

Kıbrıs, İbrahim. **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**. Ankara: 2000

Korkmaz, Zeynep ve diğerleri. **Yükseköğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Matbaası, 1995.

Kutlu, Mustafa. “Çocuk ve Kitap,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Meriç, Cemil. “Çocuk Edebiyatı,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları

Nas, Recep. **Çocuk Edebiyatı**. Bursa: 2000

Oflazoğlu, A. Turan. “İçimizdeki Çocuk,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları,

Oğuzkan, A.Ferhan. **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.

Oğuzkan, A. Ferhan. “Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Okay, Cüneyd. **Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler 1850-1900**. İstanbul: Kırkambar Yayınları, 1998.

Okay, Orhan. “Edebiyat Dünyasında Çocuk,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**.

İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Oral, Ünver. “Geleneksel Türk Tiyatrosu ve Çocuklarımız,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları,

Özer, Mustafa. “Çocuk ve Edebiyat,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat**. Ankara: Kök Yayıncılık, 2003.

Seyidoğlu, Halil. **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**. İstanbul: Güzem Yayınları, 1992.

Şimşek, Tacettin. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: 2002.

Şirin, Mustafa Ruhi. **Çocuğa Adanmış Konuşmalar**. İstanbul: İz Yayınları, 1998.

Şirin, Mustafa Ruhi. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2000.

Şirin, Mustafa Ruhi. “Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Şirin, Mustafa Ruhi. “Çocuklar İçin Edebiyat,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Tuncer, Nilüfer. **Çizgi-Roman ve Çocuk.** İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1993.

Tuncer, Nilüfer. “Çizgi Romanların Olumlu ve Olumsuz Yönleri Açısından Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri,” Birinci Çocuk Edebiyatı Sempozyumu, 23 Nisan Bildiriler ve Tartışmalar, Haz: Zeki Gürel, Ankara: 1995.

Tunç, Mustafa Şekip. “Çocuk Mantığı,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987.** İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Tural, Sadık. **Sorulara Cevaplarla.** Ankara: Ecdad Yayınları, 1992.

Türinay, Necmettin. “Çocuk, Masal ve Şiir,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987.** İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Türk Dil Kurumu. **Türkçe Sözlük.** Ankara: 2005.

Türk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. İstanbul: Gameda, 1983.

Yalçın, Alemdar ve Gıyasettin Aytaş, **Çocuk Edebiyatı.** Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.

Yavuz, Hilmi. “Okuma Alışkanlığı Üzerine,” **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987.** İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Yavuzer, Haluk. **Çocuk Psikolojisi.** İstanbul: Remzi Kitabevi, 1994.

Yurdadoğ, Berrin. “Çeşitli Yaş Gruplarında Çocuk Kitaplarının Kağıt, Hurufat ve Renk Seçiminde Dikkat Edilecek Hususlar,” Birinci Çocuk

Edebiyatı Sempozyumu, 23 Nisan Bildiriler ve Tartışmalar, Haz: Zeki Gürel, Ankara: 1995.

Zengin, Ahmet Yaşar ve Nesrin. **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı.** İstanbul: Efa Yayınları, 2003.

Zengin, Ahmet Yaşar ve Nesrin. **Eğitim Fakülteleri İçin Türkçe Dersi Özel Öğretim Yöntemleri 1-2.** Ankara: Bizim Büro, 2002.

Zengin, Ahmet Yaşar ve Nesrin. **Eğitim Fakülteleri İçin Türkçe Eğitimi Özel Öğretim Yöntemleri 1-2.** Kastamonu: Çağhan Matbaacılık, 2006.

3 Temmuz 1995- 2434 Sayılı Tebliğler Dergisi

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Fatma Kırış

Sürekli Adresi: Yavuz Seli Mah. Eligüzel Sok. Esen Apt. 24/ A
No: 7 Kastamonu

Doğum Yeri ve Yılı: Kastamonu / Azdavay 03.08.1977

Yabancı Dili: İngilizce

İlköğretim: Devrekani İlköğretim Okulu/ 1989

Ortaöğretim: Kastamonu Merkez Orta Okulu/ 1992

Kastamonu Abdurrahman Paşa Lisesi/ 1995

Lisans: Adnan Menderes Üniversitesi/ 2001

Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans: Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Türkçe Öğretmenliği

Bilim Dalı: Türkçe Eğitimi

Çalışma Hayatı: Kastamonu Yabancı Dil Ağırlıklı Kuzeykent Lisesi, 2001-2006.

Kastamonu Göl Anadolu Öğretmen Lisesi, 2006...